

Արարատի մարզի Արտաշատ համայնքի Բաղրամյան գյուղի 3-րդ
հողամասում ջերմոցային տնտեսության կառուցման շրջակա
միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվություն

ԼՐԱՄՇԱԿԿԱԾ

Քաղաքացի՝

Ներսես Օհանյան

Երևան 2024

Բովանդակություն

Հավելվածներ	4
1. Ընդհանուր տեղեկատվություն	4
2. Նախատեսվող գործունեության ՇՄԱԳ փորձաքննական գործընթացները	5
3. Նախաձեռնողի անվանումը, գտնվելու վայրը, հաշվետվության մշակման հիմքերը և նպատակը	6
4. Նախատեսվող գործունեության ենթակա տարածքի և շրջակա միջավայրի նկարագիրը, բնական պայմաններ, ռեսուրսների բնութագիրը	7
4.1 Ենթակա տարածք	7
4.2. Շրջակա միջավայրի բնութագրերը	11
4.2.1. Աշխարհագրական դիրքը, ռելիեֆը	11
4.2.2. Սեյսմիկա և երկրաբանություն	13
4.2.3. Կլիմա և օդային ավազան	14
4.2.4. Հողային ռեսուրսներ	19
4.2.5. Ջրային ռեսուրսներ	21
4.2.6. Կենսաբազմազություն	24
4.2.7 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ	28
4.2.8 Հատուկ պահպանվող տարածքներ	29
4.2.9 Սոցիալ-տնտեսական	31
5. Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումները, օգտագործվող բնական ռեսուրսներ և նյութեր, (շինարարության շահագործման , փակման փուլեր) .	34
5.1 Շինարարության փուլ	35
5.2 Շինարարական հրապարակ	35
5.3 Ժամանակացույց	40
6. Օգտագործվող բնառեսուրսներ և նյութեր	42
6.1 Ջուր	42
6.2 Շահագործման փուլ	44
7. Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները շինարարության, շահագործման և փակման փուլերում: Մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, գործոնները, ռիսկերը.	46
7.1 Օդային ավազան	46
7.2 Հողային ռեսուրսներ	56
7.3 Ջրային ռեսուրսներ	56
7.4 Կենսաբազմազանություն	2... 56

7.5 Թափոններ.....	57
7.6 Աղմուկ և թրթռում	58
7.7 Արտակարգ իրավիճակներ.....	60
7.8 Մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, գործոնները, ռիսկերը./Աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն/.	60
7.9 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.....	61
7.10 Սոցիալական գործոններ	61
7.11 Բարեկարգում և կանաչապատում.....	61
8. Շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները և վնասակար ազդեցությունների բացառմանը, նվազեցմանն ու փոխհատուցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումների ծրագիրը/կառավարման պլան/	62
8.1 Օդային ավազան	62
8.2 Հողային ռեսուրսներ	63
8.3 Ջրային ռեսուրսներ	64
8.4 Կենսաբազմազանություն	65
8.5 Թափոններ	65
8.6 Աղմուկ և թրթռում.....	66
8.7 Արտակարգ իրավիճակներ	67
8.8 Աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն.....	67
8.9 Էներգախնայողություն.....	68
8.10 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.....	68
8.11 Սոցիալական	69
8.12 Լանդշաֆտ	69
8.13 Բարեկարգում և Կանաչապատում.....	69
9. Նախատեսվող գործունեության ազդեցության Մոնիթորինգ	69
10. Բողոքների ընթացակարգ.....	71
11. Բնապահպանական միջոցառումների (բնապահպանական կառավարման) պլան.....	72
Աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն	82
Շահագործմանն փուլ.....	85
12. Մշտադիտարկման (մոնիթորինգի) միջոցառումներ.....	88
13. Հանրային քննարկումներ.....	96
14. ՇՄԱԳ հաշվետվության կազմման իրավական հիմքերը	96
Գրականություն.....	101

Հավելվածներ

- Հավելված 1.** Տարածքի սեփականության իրավունքի վկայականը
- Հավելված 2.** Կադաստրային կոորդինատները՝ WGS-84 համակարգով
- Հավելված 3.** Ճարտարապետա-հատակագծային առաջադրանքը
- Հավելված 4.** Տարածքի հատակագիծը
- Հավելված 5.** «Վեոլիա ջուր» ՓԲԸ կողմից տրված տեխնիկական պայմանը
- Հավելված 6.** «ՀԷՑ» ՓԲԸ-ի տեխնիկական պայմանը
- Հավելված 7.** Համայնքապետարանի նախնական համաձայնությունը
- Հավելված 8.** Հանրային քննարկման արձանագրություն, մասնակիցների ցանկ

1. Ընդհանուր տեղեկատվություն

Հաշվետվություն - Արարատի մարզի Արտաշատ համայնքի Բաղրամյան գյուղի 3-րդ հողամասում ջերմոցային տնտեսության կառուցում

Նախաձեռնող- Բաղաքացի Ներսես Օհանյան

Նախաձեռնողի

իրավաբանական հասցեն. - գ. Նորաշեն, Սարյան փ. տ. 9

Գործունեության իրականացման

փաստացի հասցեն - Արարատի մարզի Արտաշատ համայնքի Բաղրամյան գյուղի 3-րդ հողամաս

Աշխատանքային նախագիծ մշակող- «Ա-Էն Քոնսթրաքշն» ՍՊԸ

ՇՄԱԳ կազմող – Հ. Ալեքսանյան

2. Նախատեսվող գործունեության ՇՄԱԳ փորձաքննական գործընթացը

Հայաստանում Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումն իրականացվում է «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» 2014 թվականի հունիսի 21-ի ՀՕ- 110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (Փոփոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3) Օրենքի (այսուհետ՝ Օրենք)՝ համաձայն:

Համաձայն Օրենքի՝ գործունեությունները դասակարգվում են 2 կատեգորիաների՝ Ա և Բ: Համաձայն Օրենքի 12-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 8-րդ կետի ա ենթակետի Քաղաքաշինության բնագավառում շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության ենթակա են. «Քաղաքաշինական գործունեության օբյեկտների կառուցում՝ 1500 քմ և ավելի, վերգետնյա ամենամեծ կառուցապատման մակերեսով կամ 2000 քմ և ավելի ստորգետնյա ամենամեծ կառուցապատման մակերեսով»:

Համաձայն Օրենքի 12-րդ հոդվածի 4-րդ մասի 8-րդ կետի ա ենթակետի՝ ներկայացված նախատեսվող գործունեությունը ներառված է Բ կատեգորիայի մեջ և շրջակա միջավայրի գնահատման և փորձաքննության է ենթակա Բ կատեգորիայի ընթացակարգով: Գնահատման հաշվետվությունը կազմվել է համաձայն Օրենքի 15-րդ հոդվածի՝ Բ կատեգորիայի նախատեսվող գործունեության՝ ՇՄԱԳ հաշվետվությանը ներկայացվող պահանջներին համապատասխան.

1) նախաձեռնողի անունը (անվանումը) և բնակության (գտնվելու) վայրը.

2) նախատեսվող գործունեության անվանումը՝ սույն օրենքի 12-րդ հոդվածին համապատասխան.

3) նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության տարածքի, այդ թվում՝ շրջակա միջավայրի, բնական պայմանների, ռեսուրսների նկարագիրը, ինչպես նաև դրանց օգտագործման նպատակը, ենթակառուցվածքները, ազդակիր համայնքը և դրանց տեղադիրքն արտացոլող իրավասու մարմնի տրամադրած տարածական պլանավորման փաստաթղթերը, իրադրության սխեման կամ քարտեզը՝ Հայաստանի Հանրապետությունում գործող միասնական գեոդեզիական կոորդինատային համակարգով.

4) նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության բնութագիրը շինարարության, շահագործման, փակման և հետփակման փուլերում (արտադրական հզորություններ, օգտագործվող բնական ռեսուրսներ և նյութեր, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումներ).

5) շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները շինարարության,

շահագործման և փակման փուլերում.

6) մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, գործոնները, ռիսկերը.

7) նախագծային փաստաթղթով նախատեսված բնապահպանական կառավարման պլանը.

8) հաստատված հիմնադրույթային փաստաթղթերին նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության համապատասխանության հիմնավորումները.

9) նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության ազդեցության մշտադիտարկման ծրագիրը:

Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման նպատակն է բացահայտել նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները, նախատեսել համապատասխան միջոցառումներ, որոնք կմեղմեն, նվազագույնի կհասցնեն կամ կբացառեն հնարավոր բացասական ազդեցությունները: Գնահատման հաշվետվությունը կազմվել է հիմք ընդունելով նախատեսվող գործունեության աշխատանքային նախագիծը, նախատեսվող գործունեության տարածքի ուսումնասիրության ընթացքում հավաքագրված տեղեկատվությունը, տարածքի վերաբերյալ ուսումնասիրությունների արդյունքները, քարտեզները, լուսանկարները և այլ փաստաթղթեր:

3. Նախաձեռնողի անվանումը, գտնվելու վայրը, հաշվետվության մշակման հիմքերը և նպատակը

Նախատեսվող գործունեությունն իրականացվելու է քաղաքացի Ներսես Օհանյանի կողմից: Ֆիզիկական անձի իրավաբանական հասցեն է՝ Արարատի մարզ, Արտաշատ համայնք, գ. Նորաշեն, Սարյան փ. տ. 9:

Գործունեությունը նախատեսվում է իրականացնել Արարատի մարզի Արտաշատ համայնքի Բաղրամյան գյուղի 3-րդ հողամասում՝ 3.1625մ2 տարածքի վրա:

Ջերմոցային տնտեսության նախագծման համար հիմք են հանդիսացել.

- Անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման վկայականը՝ N 29042024-03-0046, հավելված 1:

- Արարատի մարզի Արտաշատ համայնքի ղեկավարի կողմից 22.04.2024թ. տրված N 230 ճարտարապետահատակագծային առաջադրանքը, հավելված 3:

- Համապատասխան թույլտվությունները:

- Ջերմոցի կառուցման նախագծային փաստաթուղթը, հատակագիծը:

Նախատեսվող գործունեության նպատակը: Նախատեսվում է Արարատի մարզի Արտաշատ համայնքի Բաղրամյան գյուղական բնակավայրի վարչական շրջանի 3-րդ

հողամասում՝ 3.1625հա տարածքի վրա կառուցել ջեմրոցային տնտեսություն: Ջեմրոցային տնտեսության շենքը լինելու է ոչ հիմնական՝ ՀՀՇՆ1-4.02-99 նորմատիվա-տեխնիկական փաստաթղթերի պահանջներին համապատասխան: Ջեմրոցային տնտեսությունն իրեննից ենթադրում է վարդերի արտադրություն:

Հողի նպատակային նշանակությունը արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության, իսկ գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ գյուղատնտեսական արտադրական օբյեկտների:

4. Նախատեսվող գործունեության ենթակա տարածքի և շրջակա միջավայրի նկարագիրը, բնական պայմաններ, ռեսուրսների բնութագիրը

4.1 Ենթակա տարածք.

Ջեմրոցային տնտեսության կառուցապատման ենթակա տարածքը գտնվում է Արարատի մարզ, Արտաշատ համայնքի Բաղրամյան գյուղական բնակավայրի վարչական շրջանում: Նախատեսվող գործունեության սեփական տարածքը կազմում է 3.1625հա, որից ջեմրոցային տնտեսության տարածքը՝ 1.225հա: Տարածքն ունի պարզ ռելիեֆային կառուցվածք: Տարածքը, ինչպես և հաշակից տարածքները օգտագործվել է գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ցանքսի նպատակով: Հողամասի իրավունքի տեսակը՝ սեփականություն: Տարածքը կառուցապատված չէ: Կից գտնվում են գյուղատնտեսական նշանակության հողատարածքներ, դաշտամիջյան ճանապարհ, ինժեներական գծեր հաղորդակցուղիներ և գերեզմանոց: Տարածքում բացակայում են պատմամշակութային և բնության հուշարձանները, ինչպես նաև ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակները և կենդանատեսակները: Համաձայն Ճարտարապետահատակագծային առաջադրանքի նպատակային նշանակությունը արդյունաբերական, ընդերքօգտագործման և այլ արտադրական նշանակության, իսկ գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ գյուղատնտեսական արտադրական օբյեկտների:

Գործունեության ենթակա տարածքում առկա է էլեկտրամատակարարում, բացակայում են գազմատակարարման, ջրամատակարարման, ջրահեռացման համակարգերը:

Տարածքում չկան ծառեր, առկա է բուսահող և անկանոն աճած բուսականություն:

Նկար 1. Իրադրային քարտեզ

Նկար 2,3

Գեոմորֆոլոգիական տեսակետից տարածաշրջանը տեղադրված է լճակուտակումային Արարատյան հարթավայրի սահմաններում, նրա կենտրոնական մասում: Մակերեսը հարթ է: **Շրջանի երկրաբանական պայմանները.** Երկրաբանական տեսանկյունից տվյալ տարածքի երկրաբանական կառուցվածքին մասնակցում են լճագետային նստվածքներ, որոնց արտաքին շերտը ծածկված է դելյուվիալ-էլյուվիալ-պրոլյուվիալ առաջացումներով՝ որոնք ներկայացված են կավային գրունտներով:

Շրջանի կլիմայական պայմանների համար հիմք է ընդունվել ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության ՀՀՇՆ 22.01.24 «Շինարարական կլիմայաբանություն» նորմատիվային փաստաթուղթը՝ Արարատի մարզի համար, նրա համապատասխան կլիմայական

ցուցանիշներով: Ուսումնասիրվող տարածքը գտնվում է տաք կլիմայական շրջանում: Կլիման չոր, խիստ ցամաքային է:

- Տարեկան միջին ջերմաստիճանը 11.8 °C
- Օդի բացարձակ առավելագույն ջերմաստիճանը 43°C
- Օդի բացարձակ նվազագույն ջերմաստիճանը -29°C
- Օդի հարաբերական խոնավությունը՝ 62%
- Տարեկան մթնոլորտային տեղումների քանակը հասնում է 250-350մմ
- Քամու միջին տարեկան արագությունը 0.4մ/վ
- Գրունտի սառչման առավելագույն խորությունը, կազմում է 50 սանտիմետր:

Հիդրոերկրաբանական տեսակետից տարածաշրջանում գրունտային ջրերի տեղամասերը գտնվում են ցածր հորիզոնների վրա: Տեղամասում հետազոտված խորությունների սահմաններում ստորերկրյա ջրեր չեն բացահայտվել և ըստ ֆոնդային տվյալների գտնվում են 15մ-ից խորը հատվածներում: Տարածքի հիդրոերկրաբանական պայմանները հիմնականում բարենպաստ են:

Ֆիզիկաերկրաբանական վտանգավոր երևույթներ ինչպիսիք են կարստը, սողանքը, քարաթափությունը, փլուզումը և այլն, որոնք կարող են բացասական ազդեցություն ունենալ ուսումնասիրվող տեղամասում բացակայում են:

Շրջանի սեյսմիկ պայմանները

Համաձայն ՀՀՇՆ 20.04.2020թ.-ի տեղազննվող շրջանը գտնվում է I սեյսմիկ գոտում՝ գրունտների $A_{max} = 0.3g$ արագացմամբ, 9 և ավելի բալլ սեյսմիկությամբ:

Շրջանը գտնվում է Արարատյան դաշտում՝ Միջին-Արաքսյան ճկվածքում և ներկայացված է հզոր միոցենային նստվածքներով:

Տարածքի ինժեներաերկրաբանական կառուցվածքը

Ուսումնասիրվող տարածքի երկրաբանական կտրվածքը ուսումնասիրվել է, ակնադիտական եղանակով, բնական մերկացումների և արխիվային նյութերի հիման վրա: Ուսումնասիրվող տարածքում առանձնացվել է գրունտների երկու շերտ: Ստորև բերվում է այդ շերտերի լիթոլոգիական նկարագրությունները և նրանց ֆիզիկա-մեխանիկական հատկությունները:

Շերտ 1 .Հողաբուսական շերտ ավազակավի, կավավազի լցնումով:Շերտի հզորությունը 0.0-0.40մ է: Գրունտը ըստ շահագործման դժվարության՝ համաձայն ՇՆևԿ IV-2-82 Ժ-1-ի (9ա) I կարգ:

Շերտ 2. Լիցքեր ավազակավի, կավավազի լցնումով: Տեխնաժին առաջացումներ են:Շերտի հզորությունը 0.40-1.0մ է: Գրունտը ըստ շահագործման դժվարության՝ համաձայն ՇՆևԿ IV-2-82 Ժ-1-ի (24բ) II կարգ:

Շերտ-3. Կավ՝ բացից մինչև մուգ շագանակագույն, դեղնավուն, տեղ- տեղ հանդիպում է նաև դարչնագույն և մոխրագույն երանգների, պինդ թանձրությամբ, փոշենման մասնիկների

պարունակությամբ, տեղ-տեղ խճի և մանրախճի պարունակությամբ, մանրամիջահատիկ, հոծ: Էյլովիալ-Դեյլովիալ-պրոյլովիալ առաջացումներ են: Շերտի հզորությունը 1.0-7.0մ է: Կառուցապատվող տարածքի հեռավորությունը կից գտնվող հողակտորներից գտնվում է 1-2մ ճանապարհից, 170մ գնացքի գծից և 174մ գերեզմանոցից:

Տարածքի իրադրության սխեմանները

Նկար 4

4.2. Շրջակա միջավայրի բնութագրերը

4.2.1. Աշխարհագրական դիրքը, ռելիեֆը

«Արարատի մարզը գտնվում է Հայաստանի հարավ-արևմուտքում: Հյուսիս-

արևմուտքից սահմանակից է Արմավիրի մարզին, հյուսիսից՝ Երևան քաղաքին ու Կոտայքի մարզին, արևելքից՝ Գեղարքունիքի և Վայոց Ձորի մարզերին, հարավից՝ Նախիջևանին, հարավ-արևմուտքից՝ Թուրքիային: Մարզի հարավ-արևմտյան եզրին 6-13կմ լայնությամբ ընկած է Արարատյան հարթավայրի հարավ-արևելյան մասը: Մարզը հյուսիսից, արևելքից և հարավ-արևելքից եզրավորվում է Արագածի և Գեղամա լեռնազանգվածներով, Ուրծի շղթայով, իսկ հարավից և արևմուտքից՝ Հայկական պարով, Մեծ և Փոքր Մասիսներով:

Նկար 5.

Արարատի մարզի տարածքը եղել է պատմական Հայաստանի Այրարատ նահանգի Ոստան գավառի մի մասը: Այստեղ էին գտնվում Արտաշատ և Դվին մայրաքաղաքները: Արարատի մարզը սահմանակից է Թուրքիային և Ադրբեջանի կազմում գտնվող Նախիջևանի Ինքնավար Հանրապետությանը: Մարզը զբաղեցնում է 2090 կմ² տարածք՝ ՀՀ տարածքի 7%-ը: Մարզն իր մեջ ընդգրկում է Արարատի, Արտաշատի և Մասիսի տարածաշրջանները՝ 4 քաղաքային և 93 գյուղական բնակավայրերով: Մարզկենտրոնը Արտաշատ քաղաքն է: Արարատի մյուս քաղաքներն են Արարատը, Մասիսը և Վեդին:

Տարածաշրջանին բնորոշ են հին ծալքավորումների մնացորդները, տեղ-տեղ լճաայլովիալ և պրոյլովիալ նստվածքների տակից երկրի մակերես են դուրս գալիս մի քանի տասնյակ մետրի հասնող բլուրների տեսքով: Տարածաշրջանին բնորոշ են հզոր, տեղ-տեղ մինչև 400 մ, լճագետային, այլովիալ-պրոյլովիալ նստվածքները, լավային շերտերը, ձգվելով Ախուրյանի գետաբերանից մինչև Գայլի դրունք հովիտը: Տարածքի ամենացածր կետը

Արաքս գետի հունի մոտ է՝ 801մ, ամենաբարձրը կետը հյուսիս-արևելքում գտնվող Սպիտակասար լեռնագագաթն է՝ 3555,7մ բարձրությամբ: Տարածքի բլրոտ, է մոտ 30%-ը հարթավայրային է:

Տարածաշրջանի լանդշաֆտային գոտին կիսաանապատային է՝ անապատային տեղամասերով: Այն բաժանվում է երկու մասի՝ հարթավայրային և լեռնային: Հարթավայրային մասը՝ 10-15կմ լայնությամբ ձգվում է Հրազդան գետից մինչև ՀՀ Պետական սահման: Մարզի լեռնային մեծ մասը զբաղեցնում են Գեղամա լեռների լանջերը և Ուրծի ու Երանոսի լեռները: Այստեղ առանձին կղզյակներով պահպանվում է անտառը, որը հիմնել է հայոց Խոսրով Կոտակ թագավորը, IV դարում՝ այժմ Խոսրովի արգելոցը:

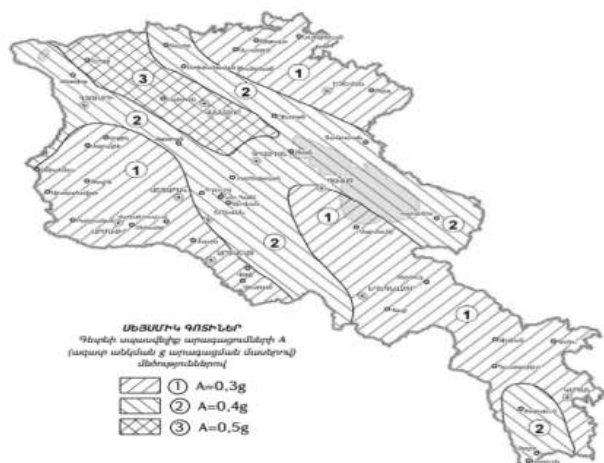
4.2.2. Սեյսմիկա և երկրաբանություն

ՀՀ Արարատի մարզում առկա են սողանքային գոտիներ, որոնք կազմում են հանրապետության սողանքային տարածքների 2,5%-ը: Սողանքային երևույթները զարգացած են հիմնականում հյուսիս-արևելյան մասի նախալեռնային բնակավայրերում՝ մոտ 3 սողանքային օջախ, ընդհանուր 13094 հա տարածքով:

Մարզը գտնվում է ոչ ակտիվ սեյսմիկ գոտում և սողանքների ակտիվացումը հիմնականում կրում է սեզոնային բնույթ կապված՝ գրունտային զանգվածների գրավիտացիոն տեղաշարժի հետ:

Համաձայն ՀՀԵՆ 20.04-2020 «Երկրաշարժադիմացկունության շինարարության նախագծման նորմեր»-ի՝ ՀՀ տարածքի սեյսմիկ գոտիավորման քարտեզի՝ ուսումնասիրվող տարածքը գտնվում է 2-րդ սեյսմիկ գոտում, արագացման առավելագույն մեծությունը՝ $A_{max}=0,4g$:

Նկար 6.

4.2.3. Կլիմա և օդային ավազան

Արարատի մարզը ծովի մակարդակից գտնվում է 800-2300մ բարձրությունների վրա: Տարածաշրջանում առկա են ՀՀ-ում տարածված կլիմայի 8 տիպերից 6-ը՝ չոր ցամաքային, չոր խիստ ցամաքային, չափավոր ցամաքային, բարեխառն, ցուրտ լեռնային, ձյունամերձ, պայմանավորված լեռնային մակերևույթի առանձնահատկությամբ:

Գտնվում է տաք կլիմայական գոտում, կլիման խիստ չոր ցամաքային է՝ ամառը շոգ, առավելագույն ջերմաստիճանը հաճախ բարձրանում է մինչև $+41^{\circ}\text{C}$, ձմռանը ցուրտ, անամպ, անհողմ, առավելագույն նվազագույնը ջերմաստիճանը՝ մինչև -30°C : Բնորոշ են լեռնահովտային քամիները: Հաստատուն ձնածածկույթ չի ձևավորվում: Մթնոլորտային տեղումների քանակը կազմում է 200-300մմ: Տարածաշրջանն ունի բարենպաստ կլիմայական գոտիներ կապված՝ լույսի և ջերմության առատության հետ:

Մթնոլորտ վնասակար արտանետումների աղբյուրներ են հանդիսանում արտադրական ձեռնարկությունները, ավտոտրանսպորտի և էներգետիկայի օբյեկտները:

Նկար 7

Գործունեության տարածքի կլիմայական պայմաններն ներկայացված են ըստ ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության ՀՀԸՆ 22-01-2024 «Շինարարական կլիմայաբանություն» նորմատիվային փաստաթուղթը՝ Արարատ և Արտաշատ քաղաքների համար, քանի որ փաստաթղթում բացակայում են Մասիս հիամայնքի վերաբերյալ տեղեկատվությունը:

Աղյուսակ 1.

Օդի ջերմաստիճանը, $^{\circ}\text{C}$

**ՕԴԻ ՄԻՋԻՆ ԵՎ ԷՔՍՏՐԵՄԱԼ ՋԵՐՄԱՍՏԻՃԱՆԸ,
ՁՄՈԱՆ ՍԿԻՋՐԸ, ՎԵՐՋԸ ԵՎ ՏԵՎՈՂՈՒԹՅՈՒՆԸ**

Աղյուսակ 1 Օդի միջին ջերմաստիճան

Բնակավայրի անվանումը	Միջին ջերմաստիճանն ըստ ամիսների, °C												Միջին տարեկան, °C	Քաղաքի և ավազգույն, °C	Քաղաքի արավազույն, °C
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
4. Արարատ	-3.1	0.2	6.9	13.4	18.1	22.6	26.4	26.0	21.1	13.8	6.2	0.0	12.6	-31.6	42.6
7. Արտաշատ	-3.5	-0.5	6.0	12.8	17.5	21.8	25.5	24.9	20.0	13.1	6.0	-0.4	11.9	-28.9	42.6

Օդի հարաբերական խոնավությունը (%)

Աղյուսակ 2

ՕԴԻ ՀԱՐԱՔԵՐԱԿԱՆ ԽՈՆԱՎՈՒԹՅՈՒՆԸ

Աղյուսակ 10 Օդի հարաբերական խոնավությունը

Բնակավայրի անվանումը	Օդի հարաբերական խոնավությունը, %																	
	ըստ ամիսների												Միջին տարեկան	Ամենացուրտ ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %		Ամենատաք ամսվա օդի հարաբերական խոնավությունը, %		
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր		Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին	Միջին ամսական	Միջին ամսական, ժամը 15-ին	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	
4. Արարատ	78	71	60	57	55	49	45	46	50	62	72	78	60	78	63	45	32	
7. Արտաշատ		78	73	63	59	59	54	52	52	57	67	75	79	64	78	62	52	35

Աղյուսակ 3.

Մթնոլորտային տեղումները և ձնածածկույթը

ՄԹՆՈՒՈՐՏԱՅԻՆ ՏԵՂՈՒՄՆԵՐԸ

Աղյուսակ 12 Մթնոլորտային տեղումները

Քնակավայրի անվանումը	Տեղումների քանակը միջին ամսական մմ օրական առավելագույն													Տեղումների քանակը նոյեմբեր-մարտ ամիսներին, մմ	Տեղումների քանակը ապրիլ-հոկտեմբեր ամիսներին, մմ
	ըստ ամիսների														
	Հունվար	Փետրվար	Մարտ	Ապրիլ	Մայիս	Հունիս	Հուլիս	Օգոստոս	Սեպտեմբեր	Հոկտեմբեր	Նոյեմբեր	Դեկտեմբեր	Տարեկան		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
4. Արարատ	17	18	24	36	36	21	10	7	8	18	21	17	233	97	136
	26	34	26	31	34	37	20	31	28	32	35	28	37		
7. Արտաշատ	18	18	26	36	39	23	11	6	10	22	23	17	249	102	147
	18	20	32	36	43	34	27	25	28	36	38	22	43		

Քամի

Աղյուսակ 4.

Աղյուսակ 15 Քամի (արդիականացման ենթակա)

Քնակավայրի անվանումը	Ամիսներ	Կրկնեկությունը, %								Մթնոլորտի կրկնեկությունը, %	Միջին ամսական արագությունը, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը հունիս - օգոստոս ամիսներին	Միջին արագություններից նվազագույնը ըստ ուղղությունների հունիսին, մ/վ	Գերակշռող ուղղությունը դեկտեմբեր - փետրվար ամիսներին	Միջին արագություններից առավելագույնը ըստ ուղղությունների հունվարին, մ/վ
		Միջին արագությունը, մ/վ													
		Հունիսային	Հունիս-արևելյան	Արևելյան	Հարավ-արևելյան	Հարավային	Հարավ-արևմտյան	Արևմտյան	Հյուսիս-արևմտյան						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
5. Արարատ	հունվար	16	3	8	18	10	5	11	29	50	1.3	Հս	2.6	Հվ(Արլ)	2.7
		1.9	1.6	1.7	2.7	2.1	1.5	1.9	2.2						
	ապրիլ	13	4	8	29	15	5	8	18	28	2.3				
		2.7	2.3	2.7	3.4	2.8	2.7	2.4	2.8						
	հուլիս	18	3	6	14	12	5	10	32	23	2.3				
		2.6	2.7	2.2	2.7	2.2	2.1	2.6	3.0						
	հոկտեմբեր	17	3	8	18	13	4	11	26	39	1.5				
		2.3	1.8	1.7	2.3	2.0	1.9	2.1	2.5						

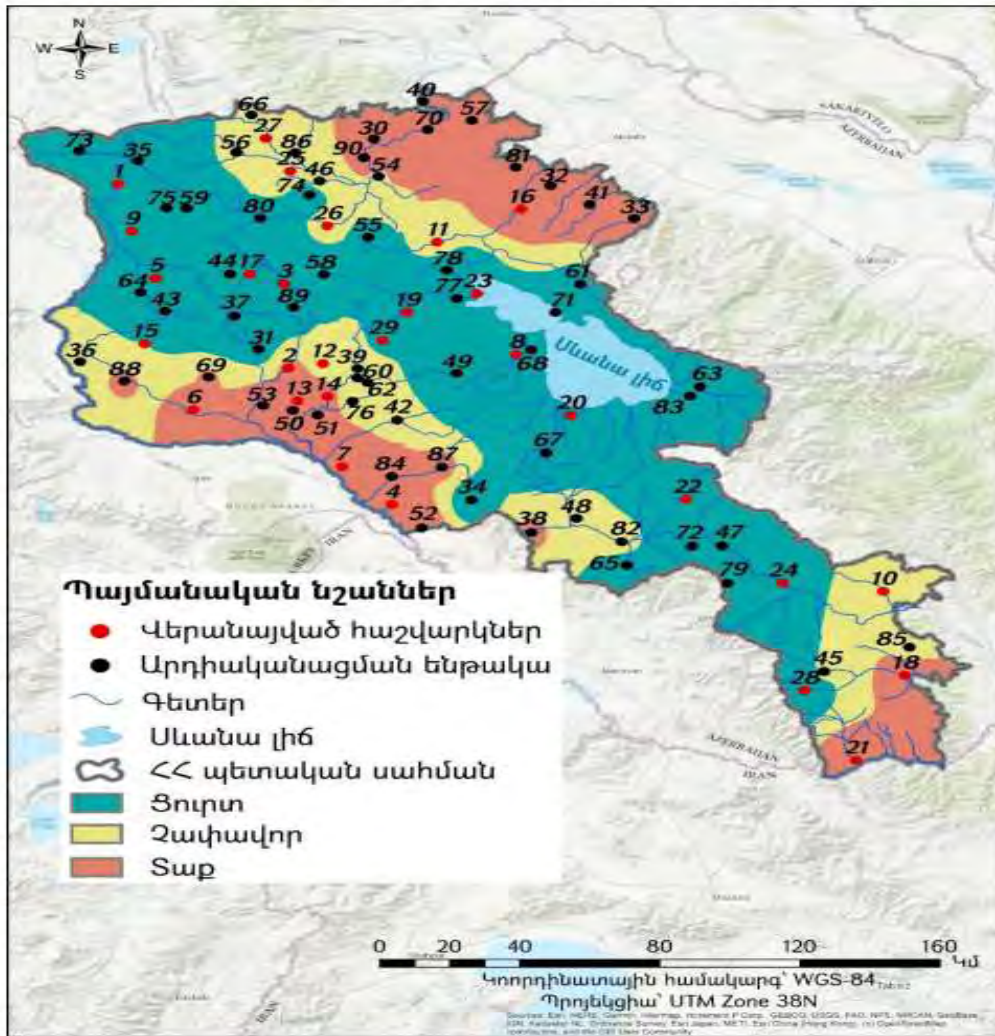

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
8. Արտաշատ	հունվար	7	8	10	20	12	10	15	18	88	0.3	ՀվԱրլ	2.0	ՀվԱրլ	3.1
		1.7	1.7	2.7	3.1	2.4	2.0	2.2	1.7						
	ապրիլ	4	9	12	27	13	8	13	14	74	0.6				
		1.7	1.8	2.1	2.8	2.5	2.8	2.8	2.6						
	հուլիս	8	7	9	16	9	9	18	24	80	0.4				
		1.7	1.9	1.7	2.0	2.0	2.0	2.7	2.3						
	հոկտեմբեր	7	12	12	19	8	10	16	16	85	0.3				
		1.6	1.5	2.1	2.0	1.5	2.1	2.4	2.0						

Համաձայն նորմատիվային փաստաթղթի՝ Արարատ քաղաքում քանու միջին տարեկան արագությունը կազմում է 1,7մ/վ, 25 տարվա կրկնելիությամբ՝ 25մ/վ: Ամենաշոգ ամսվա միջին ջերմաստիճանը կազմում է 26,8°C, բացարձակ առավելագույնը՝ 43°C, ամենացուրտ ամիսվա միջինը՝ -4,2°C, նվազագույն ջերմաստիճանը՝ -32°C: Տարեկան միջին տեղումների քանակը Արարատ քաղաքում կազմում է 233մմ, գրունտի սառչման խորությունը՝ 37սմ:

Նկար 8.

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՏԱՐԱԾՔԻ ԿԼԻՄԱՅԱԿԱՆ
ՇՐՋԱՆԱՑՈՒՄԸ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ**

Օդային ավազան. Արարատի մարզում օդային ավազանի աղտոտումը կապված է տարեց-տարի ավելացող տրանսպորտային միջոցների, արտադրական և կենցաղային արտանետումներից, համայնքների աղբավայրերում կուտակված պոլիէթիլենային թաղանթների այրումից առաջացած թունավոր նյութերից: Օդային ավազանի աղտոտվածության մոնիթորինգային աշխատանքները կատարվում են ՀՀ Շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից:

Ներկայացվում է օդային ավազանի **Միջին հնգամյա կոնցենտրացիա (Ֆոն), մգ/մ³**՝ Արարատ քաղաքի համար՝ համաձայն՝ «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» (ՀՄԿ) ՊՈԱԿ-ի կայք էջի.

- Ազոտի երկօքսիդ՝ 0,018մգ/մ³

- Ծծմբի երկօքսիդ՝ 0,026 մգ/մ³
- Փոշի՝ 0.110 մգ/մ³

Համաձայն «Հիդրոտեխնոլոգիայի և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի «**Վնասակար նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաներ բնակավայրերում, որտեղ բացակայում են մթնոլորտային օդի որակի մոնիթորինգի դիտարկումներ**»-ի բնակավայրերի մթնոլորտային օդն աղտոտող նյութերի ֆոնային կոնցենտրացիաների (հնգամյա միջին) մինչև 10 000 բնակիչ ունեցող բնակավայրերի համար, որոնց թվին է պատկանում Այնթապ բնակավայրը օդի աղտոտվածության ցուցանիշներն են.

- Փոշի՝ 0.071 մգ/մ³
- Ծծմբի երկօքսիդ (SO₂)՝ 0,006 մգ/մ³
- Ազոտի երկօքսիդ (NO₂)՝ 0,023մգ/մ³
- Ածխածնի օքսիդ (CO)՝ 0.8 մգ/մ³

4.2.4. Հողային ռեսուրսներ

Արարատի մարզին հիմնականում բնորոշ են բնական կիսանապատային՝ անապատային տեղամասերով լանդշաֆտային գոտիները: Անապատի համար բնորոշ այս հողերի առաջացմանը նպաստել են կլիմայի չորությունը և բուսական ծածկույթի աղքատությունը: Կիսանապատային գոտին գերակայում է Արարատյան հարթավայրում, իսկ միջին բարձրության լեռներում գերակայում են չոր տափաստանային, գեղամա լեռնաշղթայի լանջերին՝ ալպյան գոտիները:

Տարածաշրջանում գերակշռում են բաց շականակագույն, գորշ, տեղ-տեղ աղակալած կիսանապատային հողերը, որոնք աստիճանաբար վերածվել են մշակովի հողերի: Կիսանապատային հողերն ունեն հիմնականում կավավազային մեխանիկական կազմ, փոշե-հատիկային ստրուկտուրայով: Ըստ մեխանիկական կազմի այս հողերը դասվում են միջակ և ծանր կավավազային տարատեսակների շարքին: Կախված ռելիեֆի պայմաններից և էրոզիայի ենթարկվածության աստիճանից՝ հանդիպում են ինչպես ավելի թեթև, այնպես էլ ծանր մեխանիկական կազմով հողերով: Հողերի կլանման տարողությունը համեմատաբար ցածր է, որը պայմանավորված է հումուսի սակավ պարունակությամբ և թեթև կավավազային մեխանիկական կազմով: Կիսանապատային գորշ հողերին բնորոշ է հումուսային հորիզոնների ոչ մեծ հզորությունը (25-40 սմ), պրոֆիլի քարքարոտությունն ու կմախքայնությունը: Պարունակում են մեծ քանակությամբ կարբոնատներ (հողի վերին

շերտերում՝ մինչև 8-18 %, իսկ ենթահողում՝ հաճախ մինչև 30-40 %): Կիսաանապատային գորշ հողերի պրոֆիլի միջին մասերում ձևավորվում է կարբոնատային ցեմենտացած հորիզոն՝ 15-30 սմ հզորությամբ, որը խանգարում է մշակաբույսերի նորմալ զարգացմանը: Անստրուկտուր են, հումուսի պարունակությունը տատանվում է 1,5-2,0 %-ի սահմաններում: Ունեն թույլ և միջին հիմնային ռեակցիա (pH=7,5-8,5): Այս հողերը շարժուն ազոտով՝ թույլ, ֆոսֆորով՝ թույլ և միջակ, կալիումով՝ միջակ և լավ են ապահովված:

Մարզի գյուղնշանակության հողերը կազմում են 156,901,71հա:

Արաքսի և նրա վտակների փուխր բերվածքներում ձևավորվել են հումուսով աղքատ գորշ հողեր՝ բաց գորշագույն հողեր ու տիպիկ գորշահողեր՝ աղակալած տարածքներով, ցածրադիր ողողատներում գերխոնավ հողերն ու ճահճուտները: Լճային նստվածքների հզորությունը հասնում է մի քանի տասնյակ մետրի:

Մարզի հողատարածքների ոռոգումն ապահովելու նպատակով կառուցված են Մխչյանի, Ազատի, Արմաշի, Քաղցրաշենի, Մասիսի, Արագափի խոշոր ջրհան կայանները:

Նկար 9.

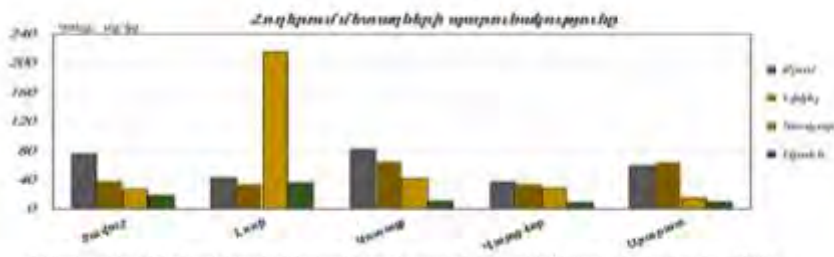
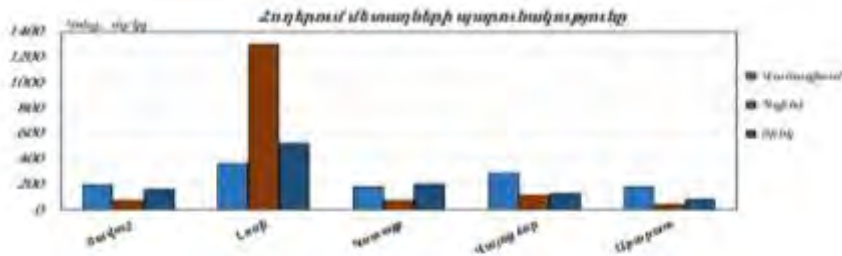
Մարզի աշխարհագրական դիրքը և բնակլիմայական պայմանները նպաստավոր են ինչպես պտղաբուծության(ելակ, ծիրան, խաղող), բանջար-բոստանային մշակաբույսերի արտադրության, այնպես էլ խոշոր և մանր եղջերավոր անասնաբուծության, խոզաբուծության

և թռչնաբուծության համար:

Մարդու գործունեության հետևանքով առաջանում է հողային ծածկույթի աղտոտում ծանր մետաղներով (պղինձ, ցինկ, արսեն, կապար, մոլիբդեն, մանգան, նիկել, կադմիում, քրոմ և այլն) և ցիանական միացություններով: Հողերի որակի գիտահատումն իրականացվում է ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2010 թվականի հունվարի 25-ի N 01-Ն հրամանի և ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2015թ. հունիսի 16-ի «ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2010 թվականի հունվարի 25-ի N 01-Ն հրամանում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» N 25-Ն հրամանի համաձայն:

Համաձայն Շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոոդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի 2022թ. տարեկան տեղեկագրի՝ հողային ծածկույթի ծանր մետաղներով աղտոտվածության ուսումնասիրման համար դիտարկումներ են կատարվել նաև Արարատի մարզում: Ներկայացվում է աղտոտվածության տվյալները աղյուսակով և գրաֆիկական սխեմաներով:

Մարզ/Քաղաք	Վանադիում	Պղինձ	Ցինկ	Քրոմ	Նիկել	Արսեն	Կապար
	Գերազանցումը համապատասխան ՄԹԳ-ից, աեզամ						
Արարատ	1.2	11.0-14.7	2.9-4.3	8.0-11.3	13.8-17.5	3.5-6.5	-

Պատկեր 128. Օրոշ մարզերի հողային ծածկույթում մետաղների պարունակությունը, 2022թ.

4.2.5. Ջրային ռեսուրսներ

Արարատի մարզի գետերը պատկանում են Արաքս գետի ավազանին: Մարզի ջրային ռեսուրսները ձևավորվում են 4 գետերով, տարածքով են հոսում՝ Արաքս, Հրազդան, Ազատ, Վեդի խոշոր գետերը, համեմատաբար փոքր գետերից՝ Արածոն, Չորասու հեղեղատարը, Ազատի ու Վեդի գետերի վտակները՝ Քաջառուն, Խոսրովը, և այլն: Արարատյան հարթավայրով անցնող գետերը ունեն ոռոգիչ նշանակություն: Ազատ գետի վրա Լանջազատ գյուղի մոտ կառուցված է Զովաշենի ջրամբարը/70մլն մ³/ և համանուն ՀԷԿ-ը, Արածո գետի վրա՝ Զանգակատան ջրամբարը/15մլնմ³/: Մարզում 19-20-րդ դարերում կառուցվել են

Կախանովի և Արատաշատի ջրանցքները:

Արարատի մարզի Մասիս համայնքի տարածքով են անցնում Հրազդան գետը, հարակից՝ Այրր լճից սկիզբ առնող Սև ջուր գետը, հարավում՝ պետական սահմանի երկարությամբ՝ Արաքս գետը, որը հորդանում է գարնանը, երբեմն դուրս գալով ավերից: Համայնքից հարավ գտնվում են արհեստական լճակներ: Մարզն ունի բնառեստուրսային՝ հողային ջրային ներուժ՝ կապված արտեզյան ջրհորների առկայության և Հրազդան գետի հետ:

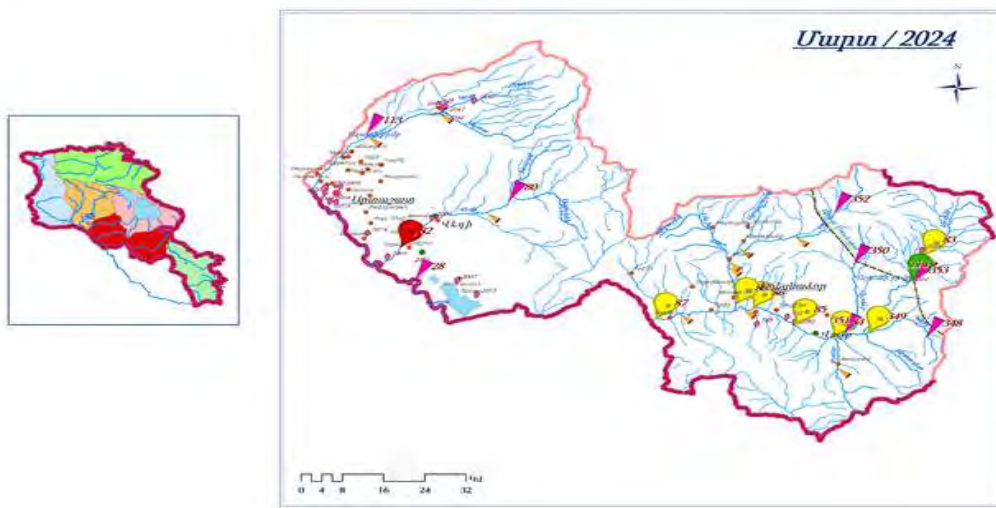
Վեդի գետի երկարությունը կազմում է 58կմ, ջրհավաք տարածքը՝ 998 կմ², հոսքը՝ 64 մլն մ³: Ազատ գետի երկարությունը 56 կմ է, ջրհավաք տարածքը՝ 952 կմ², հոսքը՝ 217 մլն մ³: Կան բազմաթիվ դրենաժային ցանցեր և խորքային հորեր:

Հիդրոերկրաբանական տեսակետից տարածքի ջրերն օգտագործվում են ոռոգման նպատակով, սնունդ ձնհալքային է, անձրևաջրերից գետերը գարնանը վարարում են: Ամռանը որոշ գետեր ցամաքում են:

Մարզում առկա են հանքային ջրեր՝ Արարատ և Վեդի բնակավայրերում:

Հայաստանի Հանրապետությունում ջրային ռեսուրսների մոնիթորինգն իրականացվում է շրջակա միջավայրի նախարարության «Հիդրոօդերևութաբանության և մոնիթորինգի կենտրոն» ՊՈԱԿ-ի կողմից, համաձայն՝ ՀՀ կառավարության 2011 թվականի հունվարի 27-ի N75-Ն որոշման 12.1 հավելվածի համաձայն:

Նկար 9.

Արարատյան ՋԿՏ-ում հիդրոլոգիական դիտարկումներն իրականացվում են 12 դիտակետում, այդ թվում 11 գետային և 1 ջրամբարային (Ազատի ջրամբար): Համաձայն Շրջակա միջավայրի մոնիթորինգի արդյունքների մասին 2024թ. 1-ին եռամսյակի տեղկագրի՝ Վեդի գետի ջրի որակը Արարատից ներքև մարտ ամսին գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս): Մեծամոր գետի որակը Վաղարշապատից հարավ-արևելք գնահատվել է «վատ» (5-րդ դաս): Ազատի ջրամբարի ջրի որակը 2023թ. հոկտեմբերին գնահատվել է 2-րդ դաս: 2024 թվականի 1-ին եռամսյակում դիտարկումներ են իրականացվել Արաքս գետի 3 Որոշված դիտակետում: ցուցանիշներից գերազանցվել են թթվածնի քիմիական պահանջարկի, թթվածնի հնգօրյա կենսաքիմիական պահանջարկի, ամոնիում, նիտրիտ և սուլֆատ իոնների, նատրիումի, մագնեզիումի, պղնձի, քրոմի, մանգանի, նիկելի, վանադիումի, երկաթի, ալյումինի և սելենի համապատասխան ՍԹ-Կները:

4.2.6. Կենսաբազմազություն

Տարածաշրջանի բնական լանդշաֆտը կիսաանապատային, անապատային և լեռնահարթավայրային է: Մարզում անտառածածկ տարածքներ գրեթե չկան, անտառապատ տարածքները կազմում են տարածքի 0,1%-ը: Տարածքին բնորոշ են չորասեր ու աղասեր բույսերը, գյուղատնտեսական նշանակության մշակաբույսերը: Խոնավ վայրերում աճում են եղեգներ: Համաձայն ՀՀ կառավարության 2015թ. դեկտեմբերի 10-ի «Հայաստանի հանրապետության կենսաբանական բազմազանության պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման բնագավառներում ռազմավարությանը և գործողությունների ազգային ծրագրին հավանություն տալու մասին» N 54 արձանագրության՝ Հայաստանի ֆլորան այժմ ներկայացված է շուրջ 3800 տեսակի անոթավոր բույսերով՝ 160 ընտանիքից և 913 ցեղից:

Համաձայն «Հայաստանի Հանրապետության Կենսաբազմազանության պահպանության, օգտագործման և վերարտադրության ռազմավարության և գործողությունների պետական ծրագրի» Արարատի մարզի տարածքում ՀՀ Կարմիր գրքում ներառված են 137 բուսատեսակ, կենդանատեսակներից՝ 51 անողնաշարավոր կենդանիներ, 92 ողնաշարավոր տեսակներ:

Համաձայն Արարատի մարզի 2017-25թթ. զարգացման ծրագրի՝ Հայաստանի բուսատեսակներից կեսն աճում է Արարատյան դաշտավայրում և մոտակա լեռնաշղթաներում: Մարզում բույսերի և կենդանիների Կարմիր գրքերում գրանցված և էնդեմիկ տեսակներից աճում են ծիածանաթաղանթը, թրաշուշանը, վարդակակաչը և այլն: Կենդանատեսակներից՝ վարազը, արքայական եղջերուն, վայրի խոզը, լեռնային այծը և այլն: Արարատյան հարթավայրի ջրաճահճային հանդակները բնադրավայր ու ապրելավայր են հանդիսանում թռչունների ավելի քան 200 տեսակի համար: Արարատյան դաշտում ձկնային տնտեսությունների կողմից ստորգետնյա ջրերի ոչ արդյունավետ օգտագործումը հանգեցրել է բազմաթիվ աղբյուրների և ջրաճահճային տարածքների չորացման, որոնք կենսամիջավայր էին հանդիսանում կենդանական և բուսական աշխարհի բազմաթիվ ներկայացուցիչների համար:

Նկար 10.

Քուսական աշխարհ. մարզի տարածքում գերակշռում են կիսաանապատային և անապատային չորասեր բուսատեսակները, իսկ ցածրադիր, ճահճապատ տարածություններում եղեգնի մացառուները: Հալոֆիլ անապատներին բնորոշ բույսերն են՝ սոլերոս (*Salicornia europaea*), կալիդիում (*Kalidium caspicum*), աղահասկ (*Halostachys caspica*), բորակաբույս (*Nitraria schoberi*): Գիպսոֆիլ անապատները բնորոշ են արաքսյան հարթավայրը շրջապատող լեռնաշղթային (Երանոս, Երախ, Ուրց): Գիպսոֆիլ անապատներին բնորոշ բույսեր են՝ սապնարմատ (*Gypsophila*) ցեղի ներկայացուցիչները, հալանտիումը (*Halanthium rarifolium*), մոլրկան Թախթաջանի (*Lactuca takhtadzhianii*), զուգատերև (*Zygophyllum atriplicoides*) և այլն: Տարածաշրջանում հանդիպում են նաև գեղաձնկիկ մատիտեղանման (*Calligonum polygonoides*), հազարատերևուկ նեղատերև (*Achillea tenuifolia*), եղջերախոտ, եղնաբղեղ ավազուտային (*Ceratocarpus arenarius*), գեղդիլիցիա ծաղկավոր (*Seidlitzia florida*): Աճում են նաև այլ չոր բույսեր՝ տերեփուկ, երիցուկ, իշակաթնուկ՝

ՎՎ կարմիր գրքում և ԲՊՄՄ Կարմիր ցուցակում գրանցված բուսատեսակներից են՝ Խնկեղեգ ճահճային (*Acorus calamus L.*), հացհամեմ գլխիկավոր (*Trigonella capitata Boiss.*),

Հիրիկ մուսուլմանական(*Iris musulmanica* Fomin), Բիեներցիա շուրջաթև(*Bienertia cycloptera* Bunge), Միկրոկնեմում մարզանանման (*Microcnemum coralloides*), Կղմուխ Օշեի (*Inula aucheriana* DC) և այլն:

Նկար 11.

Հիրիկ մուսուլմանական - *Iris musulmanica* Fomin

Կղմուխ Օշեի - *Inula aucheriana* DC.

Մասիսի տարածաշրջանին բնորոշ են օշինդրը, անթառամը, օշանը, հավամրգին:

Կենդանական աշխարհ. Կենդանական աշխարհին բնորոշ են կիսաանապատային ցամաքային էկոհամակարգին բնորոշ կենդանատեսակները: Տարածաշրջանում հանդիպում են անողնաշարավոր կենդանիներից 51, իսկ ողնաշարավորներից 92 տեսակ: Տարածաշրջանում ողնաշարավոր կենդանիներից հանդիպում են՝ գորշուկը, նապաստակը, ճահճակուղբը, ժայռային մողեսը, լորտու սովորականը, դաշտամուկը, քարակզաքիսը և այլն: Անողնաշարավորներից հանդիպում են՝ անձրևատորդը, մրջյունը, ծղրիդը, ճռիկը, մորեխը և այլն: Սողուններից հանդիպում են գյուրզա, հայկական իժ, լորտուներ, Արևմտյան վիշապիկը (*Eryx jaculus*) և այլն: Թռչուններից հանդիպում են տնային ճնճուկը մոխրագույն ագռավը

Թռչունները ներկայացված են բաց տարածքներին բնորոշ տեսակներով՝ տնային ճնճուկը(*Passer domesticus*), մոխրագույն ագռավը(*Corvus corone*), անտառային արտույտը (*Lullula arborea*), գյուղական ծիծեռնակը (*Hirundo rustica*), եղինջաթռչնակը (*Troglodytes troglodytes*), ժայռային ծիծեռնակը (*Ptyonoprogne rupestris*): Գետերի իխտիոֆաունան ներկայացնում են բրամը (*Abramis brama*), ծածանը (*Cyprinus carpio*), սովորական լոքոն (*Silurus glani*) և այլն: Գարնան և աշնան սեզոններին այստեղ հանդիպում են բազմաթիվ չվանցող տեսակներ:

Տարածաշրջանի կիսաանապատներում հանդիպում են բազմաթիվ էնդեմիկ անողնաշար տեսակներ, ներառյալ միջերկրածովային, իրանական, կովկասյան և դրիմյան ծագում ունեցողները:

Տարածաշրջանին բնորոշ էնդեմիկ կենդանատեսակներից և թռչնատեսակներից են՝ Մեծաչք ճպուռ (*Lestes macrostigma*), Սևծովյան ճպուռ(*Libellula pontica* Selys), Վարդագույն հավալուսն (*Pelecanus onocrotalus* Linnaeus), Փոքր ձկնկույ (*Phalacrocorax pygmaeus* Pallas), Ճչան կարապ (*Cygnus cygnus*), (Գիշանգը *Neophron percnopterus* Linnaeus), Օձակեր արծիվ(*Circaetus gallicus*), Տափաստանային մկնաճուռակ (*Circus macrourus*), Տափաստանային

արծիվ (*Aquila nipalensis orientalis* Hodgson) , Կրկնակոնգար (*Gallinago medi*), Ներկարար (*Coracias garrulus*), Սպիտակափող սոխակ (*Irania gutturalis*), Կոնգար կաճաղակ (*Haematopus ostralegus* Linnaeus), Փոքր ձկնկուլ - (*Phalacrocorax pygmaeus* Pallas) այլն:

Նկար 12.

Փոքր ձկնկուլ - *Phalacrocorax pygmaeus* Pallas

Ներկարար - *Coracias garrulus*

Կենդանատեսակային կազմից կարևորվում է նաև աղուտային հալոֆիլ համակեցությունների հետ է կապված էնդեմիկ տեսակի՝ Արարատյան որդանի (*Porphiophora hamelii*) գոյությունը, որը զարգանում է որդանախտի (*Aeluropus littoralis*) արմատների վրա:

Նկար 13. Արարատյան որդան (*Porphiophora hamelii*)

Մասիս տարածաշրջանում կենդանիներից տարածված են սողունները, կրծողները, շատ են թռչնատեսակները:

Դիտարկվող տարածքում և նրա հարակից տարածքներում արդեն իսկ առկա է մարդկային գործոնը, առկա է տրանսպորտային երթևեկություն, մեքենաների շարժ և աղմուկ, ինչի պարագայում կենդանատեսակների և բուսատեսակների հանդիպելը գրեթե բացառվում է:

4.2.7 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.

Մարզը հարուստ է պատմամշակութային հուշարձաններով և տեսարժան վայրերով՝ Արտաշատ, Դվին, Խոր Վիրապ, Կաքավաբերդ, Հովհաննես-Կարապետ, Ստեփանոս, Վիշապաքարեր:

Համաձայն ՀՀ Կառավարության 2007թ. մարտի 15-ի «Հայաստանի հանրապետության Պետական սեփականություն համարվող և օտարման ոչ ենթակա Պատմության և Մշակույթի անշարժ հուշարձանների» N 385-Ն որոշման հավելված 4-ի՝ Այնթափ բնակավայրի պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների ցանկում ներառված է 1 հուշարձան):

Աղյուսակ 5

ԱՅՆԹԱՓ գյուղ

1	2	3	4	5	6	7	8
1			ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ԱՇԽԱՐՀԱՄԱՐՏՈՒՄ ԶՈՀՎԱԾՆԵՐԻՆ	1973 թ.	գյուղի մեջ	S	1

ՀՀ Կառավարության 2008թ. օգոստոսի 14-ի N967-Ն որոշման համաձայն՝ Արարատի մարզում առկա են հետևյալ բնության հուշարձանները:

Աղյուսակ 6.

	Երկրաբանական	
1	«Անձավիկ» քարանձավ	Արարատի մարզ, Վեդի քաղաքից մոտ 20 կմ հս-արլ, Ուխտուակունք գետի աջ ափին, Դարբանդ գետի հետ միախառնման տեղից 08 կմ հոսանքով վեր, 40 մ գետի հունից բարձր, ծ.մ-ից 2100 մ բարձրության վրա
2	«Դաշտաքար» քարանձավ	Արարատի մարզ, Դաշտաքար գյուղից 02 կմ հվ, Անահավատքար լեռան հս լանջին, հիմքից 400 մ բարձրության վրա
3	«Մեծ հոր» անձավային համակարգ	Արարատի մարզ, Շաղափ գյուղից 3 կմ հս-արլ, ծ.մ-ից 2200 մ բարձրության վրա

4	«Անանուն» շերտավոր նստվածքներ	Արարատի մարզ, Տիգրանաշեն-Պարոյր Սևակ գյուղերի ճանապարհի 17-րդ կմ-ի վրա
5	«Անանուն» անտիկլինալ ծալք	Արարատի մարզ, Երևան-Մեղրի խճուղու 81-րդ կմ (Տիգրանաշեն-Պարոյր Սևակ հատվածի 15-րդ կմ)
6	«Անանուն» ծալքավոր ստրուկտուրա	Արարատի մարզ, Երևան-Մեղրի խճուղու 81-րդ կմ (Տիգրանաշեն-պարոյր Սևակ հատվածի 15-րդ կմ)
7	«Անանուն» ծալքագոյացման մերկացում	Արարատի մարզ, Ուրցաձոր գյուղից 4,5 կմ դեպի հս, Վեդի գետի աջ ափին
8	«Հորթունի» բրածո ֆլորա	Արարատի մարզ, Զանգակատուն գյուղից 8 կմ հս-արլ
9	«Զերմանիսի» բրածո ֆլորա	Արարատի մարզ, Ուրցաձոր գյուղից մոտ 20 կմ գետի հոսանքով վեր, նախկին Զերմանիս գյուղատեղիի մոտակայքում
10	«Վեդի գետի ավազանի» բրածո ֆաունա	Արարատի մարզ, Վեդի գետի ավազան, Ուրցաձոր գյուղից 15 կմ հս-արլ
	Կենսաբանական հուշարձան	
1	«Աղակալած ճահճուտ»	Արարատի մարզ, քաղ. Արարատ, հանքային աղբյուրների մոտ, ծ.մ-ից մոտ 850 մ բարձրության վրա

Նախատեսվող գործունեության ենթակա տարածքում բնության, պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձաններ չկան: Տարածքը և հարկից տարածքները նախկինում օգտագործվել են գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ցանքսի նպատակով, այսինքն տարածքը նախկինում ենթարկել է մարդկային գործոնի ազդեցության:

4.2.8 Հատուկ պահպանվող տարածքներ

Արարատի մարզում են գտնվում բնության հատուկ պահպանվող տարածքներ՝ «Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցը, «Գոռավանի ավազուտներ», «Խորվիրապ», «Գիլան» արգելավայրերը և 11 բնության հուշարձան:

Խոսրովի արգելոցը կազմավորվել է 1958 թ. Հարավային Հայաստանի բնական համալիրների պահպանման համար: Գտնվում է Գեղամա լեռնաշղթայի հարավային լեռնաճյուղի Գառնիի և Վեդի գետերի ավազանում: Մակերեսը 23213,5 հա է, որից անտառայինը՝ 9446 հա: Ռելիեֆը լեռնային է (բարձրությունը ծովի մակերևույթից 16003400 մ է) կտրտված է բազմաթիվ կիրճերով: Արգելոցի սահմաններում աճում են բարձրակարգ բույսերի 1849 տեսակ (Հայաստանի բուսականության տեսակային կազմի 60%-ը, որոնցից 146-ը գրանցված են «Կարմիր գրքում»: Կան հազվագյուտ և էնդեմիկ տեսակներ (24), օրինակ՝ հայկական ալոճենին, Վավիլովյան աշորան (տարեկան) և այլն: Արգելոցի տարածքում հանդիպում են 1500 անողնաշարավոր և 283 ողնաշարավոր կենդանիներ, որոնցից համապատասխանաբար 31-ը և 34-ը գրանցված են ՀՀ կենդանիների Կարմիր գրքում: 50-ը գրանցված են «կարմիր գրքում»: Թռչնաֆաունան մոտ 130 տեսակ է. դրանց թվում են՝ քարակագավր, սև անգղը, գառնանգղը, կարմրաթև մագլցողը և այլն: Կաթնասուններից կա 55 տեսակ, սողուններից՝ 30, երկկենցաղների 4 և ձկների 9 տեսակ:

Խոսրովի անտառ» պետական արգելոցը /ծովի մակերևույթից 1600-2300մ բարձրության վրա/, որը հիմնել է Արշակունի Խոսրով Բ Կոտակ թագավորը՝ 330-338թթ-ին: Խոսրովի արգելոցի տարացքում կան հայկական ճարտարապետության բազմաթիվ հուշարձաններ, պատմական կառույցների փլատակներ:

«Գոռավանի ավազուտներ» արգելավայրը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության Արարատի մարզում, զբաղեցնում է Արարատյան գոգավորության նախալեռնային թեք հարթությունները, Վեդի քաղաքի հարավային մասը՝ Գոռավան գյուղի մոտ, Վեդի գետի միջին հոսանքի ձախափնյա տարածքները, ծովի մակերևույթից 1100-1200 մետր բարձրության վրա. «Գոռավանի ավազուտներ» պետական արգելավայրի հատուկ պահպանության օբյեկտներն ավազային անապատին յուրահատուկ կենդանական աշխարհն ու ավազասեր բուսականությունն են:

«Խոր Վիրապ» արգելավայրը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության Արարատի մարզում, Արարատի հարթավայրում. Խոր վիրապ եկեղեցական համալիրի հարևանությամբ, Արտաշատ հնագույն քաղաքի մոտ, ծովի մակերևույթից 815.8-887 մետր բարձրության վրա: «Խոր Վիրապ» պետական արգելավայրի հատուկ պահպանության օբյեկտները մերձարաքսյան խոնավ տարածքի էկոհամակարգի յուրահատուկ կենդանական աշխարհն ու ջրաճահճային բուսականությունն են:

«Գիլան» արգելավայրը գտնվում է Հայաստանի Հանրապետության Արարատի մարզում, Գեղամա լեռնաշղթայի հարավային լանջերին, ծովի մակերևույթից 1330-1400 մետր բարձրության վրա:

Մարզում հատուկ պահպանվող տարածքները կազմում է ընդհանուր հողատարածքի 13,8%-ը:

Նախատեսվող գործունեության ենթակա և հարակից տարածքում բացակայում են հատուկ պահպանվող տարածքները:

4.2.9 Սոցիալ-տնտեսական

Համաձայն ՀՀ վիճակագրության կայք էջի՝ ՀՀ Արարատի մարզի տարածքը կազմում է 2090քառ.կմ: Բնակչությունը կազմում է 259,3 հազ. մարդ, ՀՀ բնակչության 8,7%-ը: Բնակչությունը հիմնականում միատարր է, ապրում են նաև ռուսներ, քրդեր, ասորիներ: Բնակելի տարածքները հիմնականում տեղակայված են հարթավայրային գոտում: Մարզի ամենախոշոր քաղաքը Արտաշատն է, որը գտնվում է Երևան-Գորիս-Ստեփանակերտ ավտոմայրուղու վրա Երևան քաղաքից 10կմ հեռավորության վրա: Մարզն ունի զարգացած տնտեսություն, առավել հայտնի է որպես ծանր արդյունաբերության կենտրոն, այստեղ են գտնվում ցեմենտի գործարանը և ոսկու կորզման ֆաբրիկան, առկա են 103 արտադրական ձեռնարկություններ, շինարարական կազմակերպություններ, 112 հանրակրթական դպրոցներ, մանկապարտեզներ, համայնքային ենթակայության երաժշտական, արվեստի և գեղարվեստի դպրոցներ, մշակույթի տներ, 1 պետական դրամատիկական թատրոն, 2 տուն-թանգարան, 4 բժշկական կենտրոններ, 1 ծննդատուն, 1 առողջության կենտրոն, բուժամբուլատորիաներ:

Տարածքը Territory	2 090 քառ. կմ/ sq. km
Հայաստանի Հանրապետության տարածքում մարզի տարածքի տեսակարար կշիռը, % Territory share of the marz in the territory of the Republic of Armenia, %	7.0
Համայնքներ, 2023թ. տարեկգրի դրությամբ Communities, as of the beginning of 2023	5
Քաղաքներ Towns	4
Գյուղեր Villages	95
Բնակչության թվաքանակը 2023թ. տարեկգրի դրությամբ Population number as of the beginning of the year, 2023	259.3 հազ. մարդ/ ths. person
<i>այդ թվում՝</i> <i>including:</i>	
Քաղաքային Urban	72.3 հազ. մարդ/ ths. person
Գյուղական rural	187.0 հազ. մարդ/ ths. person
Հայաստանի Հանրապետության բնակչության ընդհանուր թվաքանակում մարզի բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2022 թ., % Share of marz population in the total population of the Republic of Armenia 2022, %	8.7
Քաղաքային բնակչության թվաքանակի տեսակարար կշիռը 2022 թ., % Share of urban population size 2022, %	27.9
Գյուղատնտեսական նշանակության հողեր Agricultural land	156 020.4 հա/ ha
այդ թվում՝ վարելահողեր including: arable land	24 130.8 հա/ ha

Մարզն հարուստ է տեսարժան վայրերով՝ Արտաշատ, Դվին, Խոր Վիրապ, Կաքավաբերդ, Հովհաննես-Կարապետ, Ստեփանոս, Վիշապաքարեր: Ունի հարուստ բնաաշխարհ՝ Արարատ, Գեղամա լեռներ, Խոսրովի անտառ:

Համաձայն վիճակագրության ծառայության տվյալների՝ 2022թ.-ին Արարատի մարզի տնտեսության հիմնական հատվածների տեսակարար կշիռները Հայաստանի Հանրապետության համապատասխան ճյուղերի ընդհանուր ծավալում կազմել են.

Աղյուսակ 7.

Արդյունաբերություն	11.2%
Գյուղատնտեսություն	14.7%
Շինարարություն	5.8%
Մանրածախ առևտուր	3.8%
Ծառայություններ	1,6%

Տնտեսության հիմքը գյուղատնտեսությունն է, որը հիմնականում մասնագիտացած է խաղողագործության, պտղաբուծության և բանջարաբուծության մեջ: Առաջատար տեղ է զբաղեցնում ձկնարդյունաբերությունը, առկա է 157 ձկնաբուծական տնտեսություն: Հարուստ է օգտակար հանածոներով՝ տրավերտինի, կավերի, կրաքարի, ավազի, ավազակոպճային խառնուրդի, օնիքսանման մարմարների, մարմարացված կրաքարերի, բազալտի, միկրոբրեկչիանների հանքավայրերով: Արտաշատը զարգացած է գինու, մրգի պահածոների, հախճապակու, խեցեգործական իրերի արտադրության ուղղությամբ: Մասիսին և Վեդուն բնորոշ են սննդի և թեթև արդյունաբերության ճյուղերը: Մասիսը նաև խոշոր երկաթուղային ապրանքային կայարան է, որն ունի միջմարզային նշանակություն:

Մարզն ապահովված է բջջային հեռախոսակապով և շարժական ինտերնետ կապով: Արդյունաբերության առաջատար ուղղությունները սննդամթերքի, ծխախոտային արտադրատեսակների, խմիչքների արտադրություններն են, ինչպես նաև հիմնային մետաղների արտադրությունն այլ ոչ մետաղական հանքային արտադրատեսակների արտադրությունը: Մարզի բազմաճյուղ արդյունաբերության հիմնական ուղղությունը մշակող արդյունաբերությունն է:

Արտաշատ համայնք. 2021 թվականին Տեղական ինքնակառավարման մարմինների բարեփոխումների շրջանակներում, Արտաշատ քաղաքային համայնքը, միավորվելով 37 գյուղական համայնքների հետ վերակազմակերպվեց որպես 1 խոշորացված համայնք: Ներկայիս Արտաշատ խոշորացված համայնքն ունի 109 545 բնակչություն և զբաղեցնում է 62 075,69 հա տարածք՝ համաձայն համայնքի էլեկտրոնային էջի <http://ararat.mtad.am/hamaynq-bnakavayr/>:

Հեռավորությունը մայրաքաղաքից կազմում է 30կմ, մարզկենտրոն Արտաշատից՝ 3կմ դեպի հյուսիս-արևմուտք, պետական սահմանից ուղիղ գծով՝ 3կմ: Համայնքը գազիֆիկացված է, առկա են բոլոր ենթակառուցվածքները, համայնքի տարածքով են անցնում միջպետական և հանրապետական նշանակության ճանապարհները: Արտաշատ համայնքում առկա են 41, հանրակրթական դպրոցներ, 32 նախադպրոցական հիմնարկներ, մշակութային տներ կամ ակումբներ, մարզադպրոցներ, 1 հիվանդանոց, պոլիկլինիկաներ, բժշկական կենտրոններ, առևտրի, հասարակական և սպասարկաման ոլրտի օբյեկտներ: Քաղաքում է գտնվում ժամանցային մարզահամալիրը, լողավազաններ: Համայնքի տարածքում գործում են դիզելային շարժիչների վերանորոգման, գորգագործության, տրիկոտաժի և վարագույրների, տարաներ արտադրող, ծխախոտի, գինու և կոնյակի, պահածոների, փայտամշակման գործարաններ, նավթամթերքի բազան, ֆինանսական հաստատությունների մասնաճյուղեր և այլն: Ունենալով նպաստավոր բնակլիմայական պայմաններ, աշխարհագրական դիրք(խոշոր երկաթուղային ապրանքային կայարան է), ոռոգման ցանցի առկայություն, համայնքում զարգացած է գյուղատնտեսությունը, որի առաջատար ճյուղերն են բանջարաբուծությունը, պտղաբուծությունը, հացազգիների մշակումը և անասնապահությունը: Համայնքում առաջընթաց է ապրում ինտենսիվ այգիների, ջերմոցային, սառնարանային տնտեսությունների զարգացումը, ավելանում է ֆոտովոլտային արևակայանների թիվը:

Համայնքի որոշ բնակավայրեր հայտնի են իրենց հնավայրերով, մասնավորապես քաղաքի հիմնադիր Արտաշես Առաջին թագավորի հուշարձանը, Արտաշատն ունի կենտրոնական այգի՝ շատրվանով, հուշարձաններից՝ մեծն շանսոնյե Շառլ Ազնավուրի հուշարձանները: Մ.թ.ա 53 թվականին Արտավազդ II թագավորի կողմից կառուցվել է Արտաշատում հայկական առաջին թատրոնը:

Սուրբ Հովհաննես կամ Սուրբ Հովհաննես Աստվածաբան եկեղեցին ժամանակակից Արտաշատի առաջին գործող տաճարն է:

Համայնքի արևմտյան հատվածում՝ պետական սահմանի երկարությամբ՝ Արաքս գետն է: Համայնքում բացակայում են անտառային տարածքները:

Բնակչությունը հիմնականում զբաղվում է գյուղատնտեսությամբ՝ այգեգործությամբ, բանջարանաբուստանային կուլտուրաների մշակմամբ, մեղվաբուծությամբ: Գյուղում բացակայում են արոտավայրերը, չկան արդյունաբերական արտադրություններ:

Մարզի և համայնքի բնապահպանական և սոցիալ-տնտեսական հիմնախնդիրներից է՝ մաքրման կայանների բացակայությունը, թափոնների տարերայնորեն տեղադրումը, անկանոն աղբահանությունը, հողերի դեգրադացիայի կանխումը, աղակալած հողատարածքների վերականգնումը, կենսաբազմազանության պահպանումը, կանաչ

տարածքների բացակայությունը, գործազրկության բարձր մակարդակը, նոր աշխատատեղերի բացումը, ենթակառուցվածքների, ջրամատակարարման, ջրահեռացման համակարգերի բարելավումը, աղքատության շեմի նվազումը և այլն:

Բաղրամյան բնակավայր. գյուղը գտնվում է Բաղրամյան Արտաշատ քաղաքից մոտ 3 կմ հյուսիս-արևմուտք, Երևան-Արտաշատ խճուղու (Հ-8) վրա: Վերանվանվել է Բաղրամյան 1949 թ. հունվարի 1-ին: Գյուղը հիմնադրվել է 1829 թվականին: Նախկինում ունեցել է Բաշնալու անվանումը, 1949 թվականին վերանվանվել է Բաղրամյան: Գյուղում է գտնվում 19-րդ դարում կառուցված եկեղեցին, որը 2010 թվականին քանդվել է և վերակառուցվում է անհատ բարերարի կողմից: Գտնվում է Արարատյան դաշտում, ծովի մակերևույթից 838մ բարձրության վրա, տարեկան ամենաբարձր ջերմաստիճանը տատանվում է +39-+41 աստիճան ամենացածրը -29 -31 աստիճան: Տարեկան տեղումների միջին քանակը կազմում է մոտավորապես 250մմ, բնական լանդշաֆտները կիսաանապատներ են, որոնք ոռոգման ընթացքում վերածվել են կուլտուր-ոռոգելի լանդշաֆտի: Ագրոկլիմայական տեսակետից համայնքն ընկած է բացարձակ ոռոգման գոտում: Գյուղն ունի 460 տնտեսություն, ունի կապի հանգույց, միջնակարգ դպրոց, մանկապարտեզ, մշակույթի պալատ, գրադարան և բուժկետ: Մշակույթի պալատը և մանկապարտեզը գտնվում են անմխիթար վիճակում և չեն գործում: Համայնքի տնտեսության մասնագիտացման ճյուղը գյուղատնտեսությունն է, համախառն բերքի մեծ մասը տալիս է բուսաբուծությունը: Գյուղատնտեսական նշանակության հողերը կազմում են շուրջ 306.6 հա: Գյուղատնտեսական հողահանդակները ոռոգվում են, դրանք զբաղեցնում են ողջ մակերեսի 70 %: Համայնքի հողերի գրեթե կեսն օգտագործում են որպես վարելահողեր զբաղեցնելով մոտ 174.5 հա: Պտղատու և խաղողի այգիները կազմում են համապատասխանաբար 33.3 հա և 50.5 հա: Զբաղվում են այգեգործությամբ, խաղողագործությամբ, դաշտավարությամբ, բանջարաբուծությամբ: Մշակում են ջերմասեր բանջարաբուստանային կուլտուրաներ՝ լոլիկ, տաքդեղ, սմբուկ, ձմերուկ, սեխ, ինչպես նաև հացահատիկ, զբաղվում են նաև կաթնամսատու անասնապահությամբ:

Հիմնախնդիրներից է կոյուղու, ոռոգման համակարգի, աղբարկղերի, շուրջօրյա ջրամատակարարման բացակայությունը, գյուղտեխնիկայով ապահավվածություն չունի: Ներհամայնքային առուները հողային են, որոնք կարիք ունեն մաքրման և խողավակների տեղադրման, ճանապարհների հասարակական նշանակության շինությունների վերանորոգումը:

5. Նախատեսվող գործունեության բնութագիրը, տեխնիկական և տեխնոլոգիական լուծումները, օգտագործվող բնական ռեսուրսներ և նյութեր,

(շինարարության շահագործման , փակման փուլեր).

5.1 Շինարարության փուլ.

Կառուցապատման նպատակով կատարվելու են շինարարական աշխատանքներ: Ջերմոցն իրենից ենթադրում է ոչ հիմնական շինություն, հավաքովի ժամանակավոր կոնստրուկցիա: Նախատեսվում է տարածքից ամբողջությամբ հեռացնել գոյություն ունեցող բուսահողը՝ 216մ3 ծավալով, այն օգտագործելով տարածքում որպես գազոնապատման հումք:

Շինարարության փուլում նախատեսվում է հետևյալ շինարարական աշխատանքները.

- շինարարական հրապարակի կազմակերպում,
- հողային աշխատանքներ,
- հիմնային աշխատանքներ,
- հավաքովի մետաղակարկասի իրականացում,
- տանիքի իրականացում,
- ինժեներական կոմունիկացիաների կազմակերպում,
- հարդարման, բարեկարգման աշխատանքների իրականացում և այլն:

5.2 Շինարարական հրապարակ.

Ջերմոցի շինարարական աշխատանքների իրականացման համար նախատեսվող շինարարական հրապարակ է ամբողջ տարածքը:

Շինարարական հրապարակում լինելու են .

- վագոն-գրասենյակ 1 հատ
- հանդերձարան 1 հատ
- ճաշարան՝ 1հատ
- բիոզուգարան 1 հատ
- աղբի տարաներ 1 հատ
- լուսարձակներ 9 հատ
- պահակատուն 1 հատ
- հակահրդեհային վահանակ 1 հատ:

Շինհրապարակում նախատեսված է շինանյութերի պահման տարածքը:

Շինհրապարակի կազմակերպման հատակագիծը

Գծապակեր 1,2,3

Շինարարության ժամանակ նախատեսվող ժամանակավոր պահեստներն, ինչպես նաև աշխատողների համար նախատեսվող ճաշարանը, հանդերձարանը, գրասենյակը, պահակատունը տեղադրվելու են տարածքում՝ ժամանակավոր վագոն տնակներում:

Շինհրապարակի տարածքում չի նախատեսվում անիվների լվացման հարթակ, քանի որ տարածքից անմիջապես դուրս գալիս 540մ երկարությամբ գրունտային ճանապարհ է մինչև համայնքային ասֆալտապատ ճանապարհ, ինչից ելնելով անիվների լվացման հարթակի տեղադրումը արդյունավետ չի լինի:

Անձրևաջրերից առաջացող հոսքաջրերը պլաստմասսե վերգետնյա խողովակներով, բակային սելավային ջրացանցի միջոցով հեռացվելու են դեպի տարածքում տեղադրվող 1,1մ³ չափերի պարզարան: Պարզարանում տեղի է ունենում մեխանիկական նստեցում: Պարզեցված ջուրը կօգտագործվի շինարարական աշխատանքների ժամանակ շին. հրապարակի ջրցանման և անիվների լվացման համար, իսկ փոքր քանակներով նստվածքը կհեռացվի որպես շինադք:

Շինհրապարակը ցանկապատվելու է ժամանակավոր պլաստիկե նեղ անցքերով ցանցով: Շինհրապարակն ապահովված է լինելու գիշերային լուսավորությամբ:

Բոլոր տիպի շին-մոնտաժային աշխատանքները կկատարվեն պահպանելով շինարարական նորմերը, կանոնները, ստանդարտները և նախագծի տեխնիկական պայմանները:

Շինհրապարակն ապահովվելու է էլեկտրականությամբ, պահպանվելու են անվտանգության և հակահրդեհային պայմանները:

Ելնելով առկա պայմաններից շինարարության փուլում նախատեսվում են անվտանգության նորմերի անհատական մոտեցումներ, հատկապես կապված կոունկի գործողության գոտում կատարվելիք շին. մոնտաժային աշխատանքների հետ:

Հողային աշխատանքներ. Կառուցապատման ժամանակ կատարվելու են 150մ³ ծավալի հողային աշխատանքներ՝ ենթակառուցվածքների, ներճանապարհների կառուցման և խրամուղիների փորման արդյունքում: Ջերմոցի անմիջապես տակի հատվածից հանվելու է 216մ³ բուսահող: Հողային գրունտը կպահպանվի տարածքում և կօգտագործվի տարածքի հարթեցման համար: Հողային աշխատանքների ժամանակ առաջացած 216մ³ ծավալով բուսահողը անմիջապես հանվելու և տեղափոխվելու է կանաչապատման տարածք: [Այդ տարածքում չի լինելու շինտեխնիկայի և մեքենաների շարժ:](#)

Հողային և հիմնային, տանիքի, հատակների հարդարման, ինչպես նաև լրող և պատող կոնստրուկցիաների շին մոնտաժային աշխատանքները կատարվելու են համաձայն աշխատանքային նախագծի՝ ՇՆուԿ 3.02.02.-87-ի և ՇՆուԿIII-4-81-ի պահանջներին համապատասխան:

Տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցներ, սարքավորումներ, շինարարական աշխատանքներ. գործունեության կատարման շինարարության փուլում օգտագործվող հիմնական տեխնիկա-տրանսպորտային միջոցներն են.

- Ավտովերամբարձ կռունկ KC-65713-1, Галичанин, կամ տվյալ տեսակին համարժեք տեխնիկաան տվյալներով
- Բեռնատար ինքնաթափ MA3 5550, կամ համարժեք տեխնիկական տվյալներով
- Բուլդոզեր KOMATSU D37-EX-22, կամ համարժեք տեխնիկական տվյալներով
- Էքսկավատոր Hyundai 170W, կամ համարժեք տեխնիկական տվյալներով
- Ձեռքի էլեկտրական գործիքներ
- Ձեռքի մեխանիկական գործիքներ
- Ատաղձագործական գործիքներ
- Ներկարարական գործիքներ:

Շինարարական աշխատանքների՝ բեռնման-բեռնաթափման ժամանակ օգտագործվող բեռնաբարձիչ մեքենաները, բեռնաբռնիչ սարքերը պետք է համապատասխանեն պետական ստանդարտներին կամ տեխնիկական պայմաններին՝ համաձայն ՇՆ և Կ III-4-80* պահանջներին: Բեռնման և բեռնաթափման համար նախատեսված տարածքը պետք է հարթեցվի և ունենա 5° -ից ոչ ավել թեքություն:

Շինտեխնիկան լինելու է Կապալառու ընկերության սեփական տեխնիկան կամ անհրաժեշտության դեպքում վարձակալվելու են այլ կազմակերպություններից: Մեքենաներն աշխատելու են ըստ հերթականության և ըստ անհրաժեշտության: Աշխատող մեքենաները կայանվելու են գործունեության տարածքում՝ շինհրապարակում: Շինարարական տեխնիկայի և սարքավորումների կայանման վայրերում նախատեսվում է ավազի կամ մանրախճի փռում՝ վառելիքի կամ քսայուղերի հնարավոր արտահոսքը հողային և ջրային ռեսուրսներ կանխելու նպատակով: Աղտոտված ավազը կամ մանրախիճը տեղափոխվելու է համապատասխան աղբավայր և փոխարինվելու է նորով:

Շինարարական տեխնիկայի համար համապատասխան վառելիքի լիցքավորումը և յուղումն իրականացվելու է շինհրապարակից դուրս՝ մասնագիտացված լցակայաններում կամ սպասարկման կետերում:

Կառուցապատման բոլոր լուծումների համար հաշվի են առնվելու տեղանքի պայմանները, կազմակերպվելու է անվտանգության տեխնիկայի կանոնների իրականացման համալիր միջոցառումներ՝ ղեկավարվելով ՀՀՇՆ III-IV.2008-ի դրույթներով:

Ամբողջ շինարարության ընթացքում վերահսկվելու են շինարարության որակի չափանիշները՝ տեխնիկական վերահսկողություն իրականացնող մարմնի կողմից: Ակտավորվելու են թաքնված աշխատանքները, գրանցելով վարման մատյանում:

Ելնելով առկա պայմաններից շինությունները բացի շինարարական նորմերով տրված անվտանգության հրահանգներից, անհրաժեշտ է կազմակերպել և աշխատանքների կատարման նախագծում արտացոլել անվտանգության նորմերի անհատական մոտեցումներ՝ հատկապես

կապված կռունկի գործողության գոտում կատարվելիք շին. մոնտաժային աշխատանքների հետ:

Էլեկտրամատակարարում. Ջեմրոցային տնտեսության շինարարության ընթացքում էլեկտրամատակարարումը կատարվելու է համաձայն՝ «ՀԷՑ» ՓԲԸ կողմից տրամադրված տեխնիկական պայմանի:

Հրդեհաշիջման համակարգ. շին. հրապարակը կազմակերպելիս ղեկավարվելու են «Քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմին»-ի կողմից տրված հրահանգներով:

Շինարարական հրապարակում տեղադրվելու է 2 հրդեհաշիջման վահանակ՝ մուտքի մոտ, վագոն-տնակի մոտ, յուրաքանչյուրի վրա հակահրդեհային կրակմարիչներով և հիդրատներով: Շինարարության փուլում տեղադրվելու է նաև 10 տոննա տարողության ջրի բաք՝ հրդեհամարման, ջրցանի նպատակով:

Աղբահեռացում. շինարարության ընթացքում առաջանալու են շինարարական նյութերի մնացորդներ շինարարական աղբի տեսքով՝ մոտ 50մ³ ծավալով: Շինաղբի կուտակումը կատարվելու է շինհրապարակում նախատեսված վայրում՝ պարկերի մեջ, չգերազանցելով նախատեսված բարձրության նորմերը:

Կենցաղային աղբը կառուցապատման փուլում կազմելու է 2400կգ/տարի: Կենցաղային աղբի կուտակման համար տեղադրվելու են 1.5*2 չափերի 2 աղբարկղ:

Շինարարության փուլում աղբահեռացումը կարգավորվելու է Արտաշատի համայնքապետարանի կողմից տրված տեղեկանքի պահանջին համապատասխան /գտնվում է տրամադրման փուլում, լրացուցիչ կներկայացվի/:

Սոցիալական. Շինարարության փուլում ներգրավվելու են մոտ 20աշխատող, որից.

- Ինժեներատեխնիկական անձնակազմ - 2 մարդ
- Արհեստագործներ և բանվորներ - 14 մարդ
- Մեքենավարներ և օգնականներ - 4 մարդ

Կանաչապատում. շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո նախատեսվում է կառուցապատումից ազատ տարածքի բարեկարգում և կանաչապատում: Կանաչապատումը կատարվելու է գազոնի և ծաղկանոցի տեսքով:

5.3 Ժամանակացույց

Շինարարական աշխատանքների ընդհանուր տևողությունը կազմելու է 24 ամիս՝ 2 տարի:

Շինարարության նորմատիվ տևողությունը որոշվել է համաձայն (N 596-Ն 19.03.2015թ. ՀՀ Կառավարության որոշում կետ 111, 113) ՍՆԻՊ 1.04.03-85* մաս II հիման վրա, հաշվի առնելով օբյեկտի նշանակությունը, կոնստրուկտիվ բնութագիրը, ընդհանուր մակերեսը:

22 ԱՐԱՐԱՏԻ ԱՐԶԻ ԱՐՏԱԾԱՅ ԶԱՄԱՆԻ ԲԱՂՂԱՄԱՆ 980ԻՂՈՒՄ
 ԿԱՌՈՒԹՅԱՆ ԳՆԵՐՈՒՄԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԸՄԼ
 ԱՇԽԱՏԱՆԹԵՐԻ ԿԱՌԱՎԵՐՄԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑ
 ԱՇԽԱՏԱՆԹԵՐԻ ՏԵՐՄԻՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՄՈՒՄ ՏԱՐԻ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՅՑ

Ը	ԱՇԽԱՏԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ԱՇԽԱՏԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ																							
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
1	ՉՊԱՅԵՆ ԱՇԽԱՏԱՆԵՐ	—	—																						
2	ՉՊԱՅԵՆ ԿԱՌԱՏՈՒ		—	—																					
3	ԵՐ ԿՐԱՆՏԻ ԻՐԱՎԱՅՈՒՄ			—	—	—																			
4	ՔԱՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆԵՐ						—	—	—	—															
5	ՏՆՏԵՍԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆԵՐ													—	—										
6	ԿԱՐԳԱՐԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆԵՐ																—	—	—						
7	ԻՆՏԵՆՏԻՎԱՆ ՑԱՆՑՈՒ ԻՐԱՎԱՅՈՒՄ																			—	—				
8	ԲԱՐՇԱԲՈՒՄ																						—	—	

ՊԱՏՄԱՏՈՒՄ: ..... Լ. ՕՂԱՅԱՆ

6. Օգտագործվող բնառեսուրսներ և նյութեր

Ջերմոցային տնտեսության կառուցման ժամանակ բնառեսուրսներից օգտագործվելու է ջուր՝ կենցաղային և տեխնիկական նպատակով, իսկ շահագործման փուլում ջուր՝ խմելու-կենցաղային և ջրելու նպատակով, ինչպես նաև բնական գազ:

6.1 Ջուր.

Շինարարության փուլում ջուրն օգտագործվելու է աշխատողների խմելու, տնտեսա-կենցաղային կարիքների, տարածքի ջրցանի, հողի(գրունտի) խոնավացման և անհրաժեշտության դեպքում հրդեհաշիջման համար:

Շինարարության փուլում աշխատողների համար խմելու ջուրը բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ շշերով, ըստ պահանջի:

Ջրցանի համար նախատեսվող տեխնիկական ջուրը բերվելու է ավտոդիստեռնով՝ պայմանագրային հիմունքներով, համապատասխան լիցենզիա ունեցող անձանց կամ ընկերությունների կողմից: Ջուրը լցվելու է տարածքում տեղադրվող 10 տ տարողության բաքի մեջ: Ջրի մատակարարման հաճախականությունը կատարվելու է ըստ կարիքի: Տեխնիկական ջուրն ըստ անհրաժեշտության օգտագործվելու է հրդեհամարման, ջրցանի և գրունտային ճանապարհների ջրցանի համար:

ա) Շինանձնակազմի կենցաղային և տնտեսական ջրածախսը որոշվում է հետևյալ բանաձևով՝

$W_{\text{է.ի.}} = (n \times N + n_1 \times N_1) \times T$, որտեղ

n – hS աշխատողների, ծառայողների թվաքանակն է 4 մարդ

N – hSU ջրածախսի նորմատիվն է՝ 0.016 մ³օր/մարդ

n_1 – սպասարկող աշխատողների թվաքանակն է՝ 16 մարդ

N_1 – սպասարկողների ջրածախսի նորմատիվն է՝ 0.025 մ³օր/մարդ

T – աշխատանքային օրերի թիվն է՝ 624օր:

$W_{\text{խ.տ.}} = (4 \times 0.016 + 16 \times 0.025) \times 624 = 289.536$ մ³/շին. ժամ. կամ 0,464 մ³/օր:

բ) Ջրցանի համար օգտագործվող ջրի ծախսը որոշվում է հետևյալ կերպ՝

$U_1 = S_1 \times K_1 \times T$, որտեղ՝

S_1 – ջրվող տարածքի մակերեսը 1200 մ², (շինհրապարակ, ճանապարհներ)

K_1 – 1 մ² օրական ջրցանի նորմը, 0.0015 մ³,

T – ջրցանի ժամանակահատվածը օրերով, 450 (առավելագույնը 450օր, ներառված կրկնակի ջրցանը)

$U1 = 1200 \times 0.0015 \times 450 = 810 \text{մ}^3/\text{շին. ժամ. կամ } 1,29 \text{ մ}^3/\text{օր:}$

Ընդամենը ջրի սպառումը շինարարության փուլում կլինի $1,099.536 \text{մ}^3/\text{շին. ժամ կամ } 1.754 \text{ մ}^3/\text{օր:}$

Կեղտաջրեր. շինարարության փուլում աշխատողներն օգտվելու են գոյություն ունեցող սանհանգույցներից կամ ժամանակավոր տեղադրվող 1 հատ բիոզուգարան՝ $1,5 \times 2$ չափերի: Շինաշխատանքների ավարտից դա ապամոնտաժվելու է:

Նյութեր. Շինարարության ժամանակ օգտագործվելու են շինանյութեր, մասնավորապես.

- երկաթբետոն, երկաթբետոնե կարկասներ
- ավազ
- մետաղական թիթեղներ
- մետաղ, մետաղական կարկասներ
- ապակի՝ վիտրաժային պատուհաններ
- ներկ:

Ջերմոցը հավաքվելու է ժամանակավոր կարկասով, որը փակվելու է ապակիներով բոլոր կողմերից: Ներսի վերևի հատվածից դրվելու են Բոնար ֆիրմայի վարագույրներ, որոնք պահպանելու են սաժիլները արևի ուղիղ ճառագայթներից, իսկ ճմռանը կկանխեն սառը օդի ներթափանցումը վերևից՝ ապահովելով լրացուցիչ ջերմություն և գազի ծախսի խնայողություն: Այսպիսով, այս մեթոդով գազի ծախսի խնայողությունը կհասնի 40%:

Շինհրապարակում բետոնի շաղախի պատրաստման հանգույցի տեղադրում և բետոնախառնուրդի պատրաստում չի նախատեսվում: Բետոնի շաղախը մատակարարվելու է մասնագիտացված ընկերության կողմից՝ համապատասխան բետոնախառնիչ մեքենայով: Միաձույլ ե/բ կոնստրուկցիաների բետոնացման համար համապատասխան դասի բետոնը պատվիրվելու է մասնագիտացված բետոնային հանգույցներում: Բետոնը շինհրապարակում լցվելու է կաղապարների մեջ բետոնամղիչով:

Շինաշխատանքերը կատարվելու են մասնագիտացված կապալառու կազմակերպությունների կողմից: Շինարարության համար նախատեսված բոլոր նյութերը մատակարարվելու են համապատասխան մասնագիտացված (լիցենզավորված) կազմակերպություններից՝ շինինդուստրիայի ձեռնարկություններից և գլխավոր շինարարական կազմակերպության արտադրական բազայից:

Շին. հրապարակում շինանյութերը պահեստավորվելու են պահեստներում, իսկ բաց տարածքի դեպքում կտեղադրվեն տակդիրների վրա՝ չգերազանցելով նախատեսված բարձրության նորմերը: Սորուն նյութերը պահեստավորվելու են ծածկի տակ:

6.2 Շահագործման փուլ.

Նախատեսվում է ջերմոցում ներկառուցել տեխնիկական, տեսակավորման և սպասարկման սրահ:

Ջերմոցային տնտեսության տեխնիկա-տնտեսական ցուցանիշներ են.

1. Հողամասի ընդհանուր մակերեսը՝ 31.625մ²(100%),
2. Ընդհանուր կառուցապատման մակերեսը՝ 12.250մ²(40%):
3. Տարածքի մնացած հատվածը՝ 18,375մ² մակերեսով տարածքը հարթեցվելու է, քանի որ հետագայում նախատեսվում է այդ տարածքը ևս որպես ջերմոց օգտագործել, իսկ 1000մ² տարածքով մակերեսի վրա իրականացվելու է գազոնապատում և տեղ-տեղ ծաղկանոց:

Ջերմոցային շինության ներսում նախատեսվում է ներկառուցել տեխնիկական, վարչական, տեսակավորման և սպասարկման սրահ, որոնց ընդհանուր մակերեսը կազմում է 644.8մ²: Հատակագիծը ներկայացվում է կից PDF ֆայլի տեսքով:

Համաձայն Արտաշատի համայնքապետարանի կողմից տրված ճարտարապետահատակագծային առաջադրանքում կառուցապատման և կանաչապատման տոկոսային հարաբերակցություն նշված չէ: Բացի այդ ջերմոցը չի համարվում հիմնական շինություն: Մուտքը դեպի ջերմոց լինելու է գրունտային ճանապարհով:

Շինությունների հակահրդեհային պաշտպանությունը կազմակերպվելու է համաձայն՝ ՀՀՇՆII-8.04.-2005 «Շենքերի և շինությունների հրդեհային ավտոմատիկա» շինարարական նորմերի, «Քաղաքաշինության, տեխնիկական և հրդեհային անվտանգության տեսչական մարմնի» կողմից տրված հրահանգների, ինչպես նաև փոշեհատիկային հրդեհաշիջման մոդուլների տեխնիկական անձնագրերի հիման վրա:

Սպասարկման սրահի ջեռուցումը նախատեսված է անհատական էլեկտրական տաքացուցիչով:

Նախագիծը մշակելիս հաշվի են առնվել ինչպես դիտարկվող տարածքի հատակագծի երկրաչափական ուրվագիծը, դիտարկվող և հարակից տարածքների գոյություն ունեցող կառուցապատումը, տեղանքի ռելիեֆային առանձնահատկություններն, այնպես էլ պատվիրատուի պահանջները:

Շահագործման փուլում հրդեհաշիջման համար պահանջվող ջրի ելքը հաշվարկվել է համաձայն «Շենքերի ներքին ջրամատակարարում և ջրահեռացում» ՀՀՇՆ.40-01.01-2014 նորմերի:

Գազամատակարարում. Գազամատակարարումն իրականացվելու է համաձայն «Գազմարում Արմենիա» ՓԲԸ կողմից ստացված տեխնիկական պայմանի:

Ջերմամատակարարում և օդափոխություն. ջեռուցման ժամանակաշրջանի տևողությունը կազմվելու է 5-6 ամիս: Շենքի ջերմամատակարարումը նախատեսված

է գազի կաթսայից: Տաք ջրամատակարարումն իրականացվելու է կաթսայից՝ ներքին ցանցը կատարվելու է պոլիպրոպիլենային խողովակներով:

Հովացում. Ջերմոցի հովացման նպատակով կողային հատվածներում տեղադրվելու է հովացման համակարգեր, որոնք աշխատելու են էլեկտրաէներգիայով և արևային վահանակներով: Արևային վահանակները տեղադրվելու են վարչական շենքի կտուրին, այն կկիսվի սենյակների՝ սենդվիչ պանելներով:

Ջրամատակարարում- ջրամատակարարման համակարգը միանալու է համայնքի համապատասխան համակարգից համաձայն՝ «Վեոլիա ջուր» ՓԲԸ-ի կողմից տրված տեխնիկական պայմանի, իսկ ջրահեռացման համար նախատեսվում է սեպտիկ հոր: Հավելված 4

Ոռոգման ջրամատակարարում – ոռոգման ջուրը մատակարարվելու է Արտաշատ ԶՕԸ-ի կողմից, ջուր կարող է մատակարարվել ապրիլից-նոյեմբեր ամիսներին, իսկ մնացած ամիսների համար, տեխնիկական ջուրը մատակարարվելու է ավտոցիստեռնով համաձայն ներքոնշյալ հաշվարկի.

Համաձայն նախնական հաշվարկների 1մ² ջերմոցային տնտեսության համար նախատեսվող ջրի ծախսը կազմում է 4-6լ, սակայն, հիդրապոն համակարգի կիրառման պարագայում ջրի ծախսը կրճատվում է 2-2.5 անգամ, ուստի ջրի ծախսը կկազմի 2.4-3լ: Նախատեսվող գործունեության տարածքի մակերեսը կազմում է 1.225հա, հետևաբար այդ մակերեսով տարածքի ջրի ծախսը կկազմի 36,750լ, այսինքն, 36.75մ³: Սակայն, ճմեռային ամիսներին ջերմոցային տնտեսության ջրապահանջը կրճատվում է մինչև 60%, հետևաբար, առավելագույն 3լ 1մ² հաշվով ջրապահանջից հանում ենք 60% և դեկտեմբերից-մարտ ամիսների համար 1մ² ջրապահանջը կազմում է 1.2լ: Այսպիսով, ողջ ջերմոցի համար օրական ջրապահանջը ճմռան համար կկազմի 14.7մ³: Օրական անհրաժեշտ ջուրը կգնվի պայմանագրային հիմունքներով համապատասխան թույլտվություն ունեցող կազմակերպության կողմից և տարածք կբերվի ջրատար մեքենայով: Ջրատար մեքենաների միջին տարողությունը տատանվում է 10-12մ³ ծավալ, հետևաբար, օրական 1-2 մեքենան կբավարարի անհրաժեշտ ջրածավալը մատակարարելու համար: Հաշվարկների համար հիմք է ընդունվել նորմատիվ մեթոդիկաներ, գոյություն ունեցող ջերմոցային տնտեսությունների օրինակները և փորձը:

Կենցաղային կոյուղի. շահագործման փուլում կենցաղային կոյուղաջրերն ինքնահոս հեռացվելու են դեպի սեպտիկ հոր:

Հեղեղատար համակարգ. Շահագործման փուլում անձրևի և հալոցքի ջրերը ներքին ջրհոսի ցանցով՝ 50մմ տրամագծի խողովակներով տանիքներից հեռացվելու են դեպի ճանապարհի եզրով անցնող հեղեղատար:

Աղբահեռացում. Շահագործման փուլում աղբահեռացման նպատակով տեղադրվելու են 2 հատ 1*1,5 չափերի աղբամաններ:

7. Շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր ազդեցությունները շինարարության, շահագործման և փակման փուլերում: Մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, գործոնները, ռիսկերը.

Գործունեության իրականացման ենթակա տարածքը գտնվում է Արարատի մարզի Արտաշատ համայնքի վարչական տարածքում: Նախատեսվող գործունեության իրականացման հետևանքով շրջակա միջավայրի վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները կառաջանան հիմնականում շինարարության փուլում՝ հողային աշխատանքների, մեքենաների և շինտեխնիկայի շահագործումից առաջացող ծխագազերի արտանետումների, աղմուկի մակարդակի ավելացման և մեքենաների տեղաշարժի ժամանակ, որոնք կլինեն կարճաժամկետ, մասնակիորեն շահագործման փուլում՝ կաթսայատան աշխատանքի արդյունքում ծխագազերի արտանետումների տեսքով:

Գործունեության իրականացումը առաջացնելու է լանդշաֆտի որոշակի ծանրաբեռնվածություն: Այն նպաստելու է համայնքում սպասարկման ոլորտի, ծառայությունների բարելավմանը:

Հաշվետվությամբ նախատեսվում է շրջակա միջավայրի բաղադրիչների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունների մեղմանն ուղղված նախատեսվող միջոցառումներ՝ բնապահպանական կառավարման պլան, որոնց ճիշտ կիրառման արդյունքում գործունեության իրականացման հետևանքները շրջակա միջավայրի և մարդու առողջության վրա կլինեն նվազագույնը:

7.1 Օդային ավազան. գործունեության իրականացման շինարարության փուլում լինելու են օդային ավազան արտանետումներ՝ տրանսպորտային միջոցների աշխատանքի ընթացքում ծխագազերի և հողային աշխատանքների (փորման, բեռնման, հարթեցման) ընթացքում, ճանապարհների օգտագործման ժամանակ առաջացող փոշու տեսքով:

Շինարարության փուլում օդային ավազանի հնարավոր աղտոտվածությունը լինելու է կարճաժամկետ և թույլատրելի նորմայի սահմաններում: Շինարարության ընթացքում, հատկապես չոր և շոգ եղանակներին, կատարվելու են շինհրապարակի և ճանապարհի

փոշենստեցման աշխատանքներ՝ ջրցան մեքենայով:

Շինարարության փուլում հարակից բնակելի և հասարակական շենքերից բողբոքների դեպքում Կապալառուի կողմից կիրականացվի օդի աղտոտվածության գործիքային չափումներ, որոնք կհամեմատվեն տարածքի գոյություն ունեցող ելակետային տվյալների հետ:

Կառուցման աշխատանքների ընթացքում իրականացվելու են հետևյալ ծավալով հողային աշխատանքներ՝

- Գրունտի հանույթ – 150 մ3

➤ Հետ լիցք – 50 մ3

Շինարարության ժամանակ օգտագործվելու է նաև ավազ՝ ավազակոպճային խառնուրդ, խիճ և այլ շինարարական նյութեր:

Շինարարության ժամանակ օգտագործվող հիմնական շինարարական տեխնիկայի և փոխադրամիջոցների ցանկը ներկայացվում է՝ թվով 6 շինմեքենա/շինտեխնիկա.

- ❖ Ավտովերամբարձ կրունկ КС-65713-1 „Галичанин», կամ տվյալ տեսակին համարժեք տեխնիկական տվյալներով 1 հատ
- ❖ Բեռնատար ավտոբետոնախառնիչ СБ-69Б ըստ պահանջի գ Բեռնատար ինքնաթափ МА3 5550, կամ համարժեք տեխնիկական տվյալներով 1 հատ
- ❖ Էլ.եռակցման սարք СТН 500, կամ համարժեք տեխնիկական տվյալներով 1 հատ
- ❖ Բուլդոզեր KOMATSU D37-EX-22 կամ համարժեք տեխնիկական տվյալներով 1 հատ
- ❖ Էքսկավատոր Hyundai 170W, կամ համարժեք տեխնիկական տվյալներով 2 հատ
- ❖ Ձեռքի էլեկտրական գործիքներ
- ❖ Ձեռքի մեխանիկական գործիքներ
- ❖ Ատաղձագործական գործիքներ

Ներկարարական գործիքներ

Մթնոլորտ արտանտվող նյութերի հաշվարկ

Շինարարական տեխնիկայի տեղաշարժը գրունտային ճանապարհով ուղեկցվում է փոշու արտանետմամբ, ինչն առաջանում է անվադողերի և գրունտային մակերեսի շփման արդյունքում, գրունտի, շինանյութերի, շինարարական աղբի տեղափոխման, դատարկման աշխատանքների ժամանակ: Շինհրապարակում անօրգանական փոշու արտանետման առավելագույն սահմանաչափը որոշվում է հետևյալ բանաձևով.

$$Q = \frac{C_1 \times C_2 \times C_3 \times K_5 \times N \times L \times C_7 \times q_1}{3600} + C_4 \times C_5 \times K_5 \times q_1^2 \times S \times n, \text{ գ/վրկ}$$

$$M_{\text{տարի}} = 0.0864 \times M_{\text{վրկ}} \times (365 - (T_{\text{сп}} + T_{\text{д}})), \text{ տ/տարի}$$

Որտեղ,

C₁ – գործակից, որը հաշվի է առնում տեղանքում տրանսպորտի միջին բեռունանկությունը

C₂ - գործակից, որը հաշվի է առնում տեղանքում տրանսպորտի տեղաշարժման միջին արագությունը

C₃ - գործակից, որը հաշվի է առնում ճանապարհների վիճակը

K₅ - գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի մակերևութային շերտի խոնավությունը

N- ամբողջ տրանսպորտի վազքընթացների թիվն է ժամում

L- մի վազքի միջին երկարությունն է

C₇ - գործակից, որը հաշվի է առնում մթնոլորտ արտանետվող փոշու բաժնեմասը

q₁-1կմ վազքի դեպքում փոշու արտանետումները մթնոլորտ

C₄ - գործակից, որը հաշվի է առնում պլատֆորմի մակերեսի նյութի պրոֆիլը

C₅ - գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի շրջափռման արագությունը

K₅ - գործակից, որը հաշվի է առնում նյութի մակերևութային շերտի խոնավությունը

q₁² - նյութի փաստացի մակերևութի միավորից փոշու արտանետումները

S- պլատֆորմայի միջին մակերեսն է ,

n- ավտոմեքենաների թիվն է

T_{сn} – ձնածածկ օրերի թիվն է

T_d – անձրևային օրերի թիվն է

Աղյուսակ 8.

Կատարվող աշխատանքի բնույթը	C1	C2	C3	N	L	C7	q1	C4	C5	K5	q12	S	n	M, տ/տարի	Q, գ/վրկ
Մեքենաների շարժը	1	0.6	0.1	2	0.2	0.01	1025	1.3	1.0	0.01	0.002	15	13	0,037	0.005
Գրունտի հանույթը	1	0.6	0.1	2	0.2	0.01	1025	1.3	1.0	0.01	0.002	7	1	0,0013	0,00018
Գրունտի հետլիցք	1	0.6	0.1	2	0.2	0.01	1025	1.3	1.0	0.01	0.002	7	1	0,0013	0,00018

Արտանետումների վերջնական տարբերակը ներկայացվում է Աղյուսակ 3-ում

Աղյուսակ 9.

Աշխատանքի բնույթը	M, տ/տարի	Q, գ/վրկ
Մեքենաների շարժը փոշի՝ (70-20% SiO ₂)	0,037	0.005
Գրունտի հանույթը փոշի՝ (70-20% SiO ₂)	0,0013	0,00018
Գրունտի հանույթը փոշի՝ (70-20% SiO ₂)	0,0013	0,00018
Արտանետվող փոշու ընդհանուր քանակը	0,0396	0,00536

Շինարարության ժամանակ աշխատող դիզելային շարժիչով մեքենաներից արտանետվող ընդհանուր գազերի և վնասակար նյութերի հաշվարկն իրականացվել է համաձայն գործող մեթոդակարգի: Հաշվարկի բանաձևը արտանետվող գազերի ընդհանուր ծավալի համար իրականացվում է հետևյալ բանաձևով.

$$M' = \frac{G_4 \cdot q_i \cdot n \cdot 10^3}{3600}$$

Որտեղ, G_4 – դիզ. վառելիքի ժամային ծախսն է
 q_i – i-րդ աղտոտող նյութի սահմանային ցուցիչն է՝ տ/վ
 n – շինհրապարակում միաժամանակ աշխատող մեքենաների առավելագույն թիվն է:
 Հետևաբար,

$$M' = \frac{G_4 \cdot q_i \cdot n \cdot 10^3}{3600} = \frac{0.026 \cdot 0.084 \cdot 3 \cdot 10^3}{3600} = 0,0018 \text{մ}^3 \text{ գազային արտանետման ծավալն է:}$$

Դիզելային շարժիչով մեքենաներից արտանետվող վնասակար նյութերի հաշվարկն իրականացվում է հետևյալ բանաձևով.

$$G_i = \sum_{k=1}^k (m_{\text{սթԱ}i} \cdot t_{\text{սթԱ}i} + 1,3 \cdot m_{\text{սթԱ}ik} \cdot t_{\text{սթԱ}ik}) \cdot N_k / 1800, \text{ ր/с}$$

րде $m_{\text{սթԱ}i}$ – i-րդ նյութի սահմանային արտանետումն է չճանրաբեռնված մեքենայի շարժման ժամանակ գ/ր

$1,3 \cdot m_{\text{սթԱ}ik}$ - i-րդ նյութի սահմանային արտանետումն է ճանրաբեռնված մեքենայի շարժման ժամանակ գ/ր

$t_{\text{սթԱ}i}$ – մեքենային շարժման ժամանակահատվածն է 30ր. կտրվածքով՝ չճանրաբեռնված ր.

$t_{\text{սթԱ}ik}$ – մեքենային շարժման ժամանակահատվածն է 30ր. կտրվածքով՝ ճանրաբեռնված ր.

N_k – k-րդ խմբի մեքենաների վ միաժամանակ աշխատող մեքենաների առավելագույն թիվն է

i-րդ նյութի համախառն արտահանման հաշվարկն իրականացվում է հետևյալ բանաձևով.

$$M_i = \sum_{k=1}^k (m_{i\theta} \cdot t_{\theta} + 1,3 \cdot m_{i\theta k} \cdot t_{\theta k}) \cdot 10^{-6}, \text{ տ/տարի}$$

Շինմեքենաների անվանացանկ	Քանակը	Մեկ մեքենայի միջին աշխատաժամանակը							Աշխատանքային օրերի թիվը	Միաժամանակ աշխատող մեքենաների առավելագույն թիվը
		Օր/ժ				30ր/ր				
		ընդամենը	չձանրաբեռնված	ձանրաբեռնած	Ազատ ընթացք	չձանրաբեռնված	ձանրաբեռնած	Ազատ ընթացք		
Ավտովերամբարձ կռունկ	1 (1)	1	0,433	0,5	0, 333	12	13	5	95	+
Էլ. եռակցման սարք	1 (1)	2	2,4	2,6	1	12	13	5	290	-
Բեռնատար ավտոբետոնախառնիչ	1 (1)	2	2,4	2,8	1	12	13	5	320	+
Էքսկավատոր	1 (2)	1	2,875	3,2	1,3	12	13	5	110	+
բուլդոզեր	1 (1)	1	1,2333	1,6	0,6667	13	13	5	250	-
կոմպրեսոր	1 (1)	1	0,2333	0,4	0,16667	13	12	5	110	-
ջրի մեքենա	1 (1)	1	2	2,16667	0,83333	12	13	5	380	+

Աղտոտող նյութի անվանումը	i-րդ նյութի արտանետման ծավալը միաժամանակ աշխատող առավելագույն թվով մեքենաներից յուրաքանչյուրի համար հաշվարկվում է համաձայն $Gi = \sum_{k=1}^k (m_{\text{ոսն}} \cdot t_{\text{ոսն}} + 1,3 \cdot m_{\text{ոսն}} \cdot t_{\text{ոսն}}) \cdot N_k / 1800,$ բանաձևի, իսկ ընդհանուր գ/վրկ
Ածխածնի օքսիդ	0,00112
Ածխաջրածիններ	0,00021
Ազոտի օքսիդներ	0,00214
Ծծմբի երկօքսիդ	0,001
Մուր	0,00089

Աղյուսակ 5.

Դիզելային շարժիչներից արտանետվող նյութի ընդհանուր ծավալը ըստ յուրաքանչյուր աղտոտող նյութի և ըստ աշխատող մեքենայի Ամրակցման աշխատանքների ժամանակ օգտագործվող նյութերի և ներկայնյութերի համար հաշվարկն իրականացվում է համաձայն հետևյալ բանաձևի.

$$\Pi = 10^{-3} \cdot mk \cdot (\delta a / 100) \cdot (1 - fp / 100) \cdot K, \text{ տ/տարի}$$

Որտեղ,

mk – օգտագործվող ներկանյութի քանակն է, կգ

ձա – ներկի բաժնեմասն է, որը կորում է աէրոզոլի տեսքով, %;

fp -լուծիչ, %;

K – աէրոզոլի տեսքով ներկանյութի նստեցման գործակիցն է,

$$\Pi_1 = 10^{-3} \cdot mk \cdot fp \cdot \delta'p / 10^4, \text{ տ/տարի}$$

Որտեղ,

fp - նյութի օքսիդացման չափաբաժինն է

ձ'p – լուծիչի գոլորշիացման մասնաբաժինն է, որն առաջանում չորանալուց:

Հետևաբար ամրակացման աշխատանքների ժամանակ արտանետվող նյութերի

քանակն ըստ տեսակի որոշվում է հետևյալ բանաձևով.

$$G = \frac{\Pi' \cdot 10^6}{n \cdot t \cdot 3600}, \text{ գ/վրկ}$$

որտեղ,

Π' - ամրակցման ընթացքում օգտագործվող նյութերի բաժնեմասն է, մեկ ամիս անընդմեջ աշխատելու պարագայում

n – մեկ ամսվա կտրվածքով օգտագործվող նյութերով աշխատելու անընդմեջ օրերի քանակն է

t – օրվա մեջ ներկանյութ օգտագործելու միջին ժամային քանակն է:

Այսպիսով,

$$\Pi = 10^{-3} \cdot 20,05 \cdot (30/100) \cdot (1-45/100) \cdot 1 = 0,003308 \text{ տ/տարի}$$

$$G = 0,003308 \cdot 10^6 / (10 \cdot 6 \cdot 3600) = 0,015316 \text{ գ/վրկ}$$

$$\Pi = 0,003308 \cdot 1 = 0,003308 \text{ տ/տարի}$$

$$G = 0,015316 \cdot 1 = 0,0015316 \text{ գ/վրկ}$$

$$\Pi = 10^{-3} \cdot 20,05 \cdot (45 \cdot 25 / 10^4) = 0,002256 \text{ տ/տարի}$$

$$\Pi_1 = 10^{-3} \cdot 20,05 \cdot (45 \cdot 75 / 10^4) = 0,006767 \text{ տ/տարի}$$

$$\Pi = 0,002256 + 0,006767 = 0,009023 \text{ տ/տարի}$$

$$\Pi = 0,009023 \cdot 0,5 = 0,004511 \text{ տ/տարի}$$

$$G = 0,002256 \cdot 0,5 = 0,001128$$

Այսպիսով, արտանետվող նյութերի տեսակային և քանակական տվյալները ներկայացվում են Աղյուսակ 11-ում

Աղյուսակ 11.

Աղտոտող անվանումը	նյութի	Առավելագույն արտանետում գ/վրկ	Տարեկան արտանետում տ/տ
Դիմեթիլբենզոլ		0,001128	0,004511
Կախյալ մասնիկներ		0,0015316	0,002256

Իրականացնելով շինարարության ժամանակ աղտոտող նյութերի սահմանային թույլատրելի արտանետման ծավալների հաշվարկները, ներկայացնենք Աղյուսակ 12-ի տեսքով դրանց ամբողջական վերլուծությունը և նկարագիրը Աղյուսակ 12.

Շինարարական աշխատանքների փուլերը	Մթնոլորտ վնասակար արտանետումների քանակը, գ/վրկ	Ժամանակահատված)							
	Անօրգանական փոշի 70-20% SiO2	Անօրգանական փոշի > 70 SiO2	Ածխածնի օքսիդ	Ածխաջրածիններ (CH)	Ազոտի օքսիդներ	Ծծմբի երկօքսիդ	Մուր	Դիմեթիլբենզոլ	Կախյալ մասնիկներ
1	2	3	4	5			6	7	
Շինտեխնիկայի տեղեշարժայի թվում նաև շինադրի տեղափոխում	0,0396	-	-	-	-	-	-	-	-
Փորման աշխատանքներ	0,003	-	-	-	-	-	-	-	-
Բեռնման - բեռնաթափմ	-	0,000945	-	-	-	-	-	-	-

ան՝ այդ թվում շենքի կառուցման աշխատանքն եր									
Դիզելային շարժիչից առաջացող արտանետում ներ	-	-	0,00362	0,003214	0,00409	0,00204	0,00278	-	-
Ամրակցման աշխատանքն երից արտանետում ներ	-	-	-	-	-	-	-	0,00112 8	0,0015316

Կառուցապատման ժամանակ արտանետվող նյութերը գտնվում են թույլատրելի սահմանային նորմերում, իսկ շինարարությունը կրելու է ժամանակավոր բնույթ, ուստի ազդեցությունը շրջակա միջավայրի վրա նույնպես:

7.2 Հողային ռեսուրսներ.

Տարածքն Գործունեության տարածքն ունի պարզ ռելիեֆային կառուցվածք: Տարածքում առկա է բուսահող՝ 0.0-0.08մ հզորությամբ ավազակավի, կավավազի լցոնումով: Նախատեսվող գործունեության իրականացման համար նախատեսվում է 150մ³ ծավալի հողային աշխատանքներ: Հողային զանգվածն առաջանալու է ջերմոցի խրամուղիների փորման և ամրացման, ժամանակավոր կառույցների տեղադրման, ջրամատակարարման և ջրահեռացման, հրդեհաշիջման, համակարգերի կառուցման համար նախատեսվող աշխատանքներից: Հողային աշխատանքներից հանված հողը՝ հողային գրունտն մասնակի օգտագործվելու է որպես հետլիցք՝ 150մ³ հանույթ, 50մ³ հետլիցք, 100մ³ տեղափոխում մոտակա աղբավայր՝ աղբավայրը կհամաձայնեցվի համայնքապետարանի հետ:

Գործունեության վայրում առկա է 216մ³ ծավալով բուսահող, որն օգտագործվելու է տարածքի բարեկարգման նպատակով:

7.3 **Ջրային ռեսուրսներ.** համաձայն կատարված ուսումնասիրությունների՝ նախատեսվող գործունեության տարածքում գրունտային ջրերը գտնվում են ցածր հորիզոնների վրա: Գրունտային ջրերի մակարդակն ըստ ֆոնդային տվյալների գտնվում է մոտ 15մ խորության վրա:

Կառուցապատվող տարածքում չկան մակերևութային ջրային ավազաններ կամ առուներ: Ուստի մակերևութային և գրունտային ջրերի վրա ուղղակի ազդեցություն չի կանխատեսվում: Շինարարական աշխատանքները կատարվելու են ցանկապատված շինհրապարակի ներսում, ինչը կբացառի և/կամ կնվազեցնի հնարավոր արտահոսքերը և արտանետումները ջրային ռեսուրսներ: Բացի այդ նախատեսվող ջերմոցի համար ստորգետնյա փորվածքների անհրաժեշտություն ըկա:

7.4 **Կենսաբազմազանություն.** Գործունեության ենթակա տարածքը նախկինում օգտագործվել է որպես գյուղատնտեսական նպատակով, որի պատճառով բուսածածկը գրեթե բացակայում է, կենդանիների բնադրավայրեր, ինչպես նաև ՀՀ Կարմիր գրքերում գրանցված բուսատեսակների և կենդանատեսակների:

Բուսական աշխարհ: Տարածքի հարակից հատվածներն արդեն ենթարկված են անտրոպոգեն ազդեցությունների, վայրի բուսականությունը բացակայում է:

Կենդանական աշխարհ. գործունեության ենթակա տարածքն արդեն ենթարկվել է մարդկային գործունեության ազդեցությանը, ուստի առկա չեն կենդանատեսակներ, բնադրավայրեր :

Կենսաբազմազանության պահպանման նպատակով հաշվետվությունում բնապահպանական միջոցառումներ չեն նախատեսվում:

7.5 Թափոններ.

Գործունեության իրականացման հետևանքով շինարարության փուլում առաջանալու են կոշտ թափոններ.

- Կազմակերպությունների կենցաղային տարածքներից առաջացած խոշոր եզրաչափերի աղբ՝ շինարարական աղբի տեսքով (վտանգավորության դաս V դաս, ծածկագիր՝ 91200500 01 00 5՝ 50մ3 ծավալով,
- Կազմակերպությունների կենցաղային տարածքներից առաջացած չտեսակավորված աղբ /բացառությամբ խոշոր եզրաչափերի/ (ծածկագիր՝ 91200400 01 00 4) կառուցապատման փուլում՝ 2400կգ/տարի:
- Կտորների տեսքով սև մետաղներ պարունակող թափոններ՝ (ծածկագիր՝ 35131200 01 99 5) 3մ3
- յուղերով աղտոտված ավազ(յուղի պարունակությունը - 15%-ից պակաս ՝ (ծածկագիր՝ 31402303 01 03 4)՝ 4կգ,

Այս կարգի թափոնները համաձայն ՀՀ բնապահպանության նախարարի 2006թ.-ի դեկտեմբերի 25-ի՝ «Ըստ վտանգավորության դասակարգված թափոնների ցանկի» N430-Ն և 2006թ. հոկտեմբերի 26-ի «Հայաստանի Հանրապետության տարածքում գոյացող արտադրության /այդ թվում՝ ընդերքօգտագործման/ և սպառման թափոնների ցանկը հաստատելու մասին» N 342-Ն հրամանների գործունեության արդյունքում առաջացող թափոնները պատկանում են վտանգավորության 4-5-րդ դասերին:

Շինարարության փուլում շինարարական աղբը կուտակվելու է համապատասխան անջրթափանց պոլիէթելենային պարկերի մեջ և տեղափոխվելու է Արտաշատի համայնքապետարանի հետ համաձայնեցված աղբավայր:

Շինարարության փուլում կենցաղային աղբը կուտակվելու է 2 հատ 1.5x1.0մ³ մետաղական կամ պլաստմասե աղբահավաք տարողությունների մեջ:

Շինարարական և կենցաղային աղբը պարբերաբար հեռացվելու են մասնագիտական ծառայությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով:

Կենցաղային աղբի հաշվարկները

Կենցաղային աղբի ծավալը հաշվարկվում է հետևյալ բանաձևով.

$$M=n*m$$

m – 1 հերթափոխում կենցաղային աղբի ծավալն է մեկ մարդու հաշվով՝ 120կգ/տ

n – աշխատողների թիվն է

$$M=20*120= 2400\text{կգ/տարի}$$

Շինարարությունը տևելու է 2 տարի, հետևաբար

$$M=2400*2= 4800\text{կգ/տարի կամ } 7,7\text{կգ/օր (ըստ աշխատանքային օրերի՝ 624 օր)}$$

Շահագործման փուլում կենցաղային աղբի առավելագույն ծավալը հաշվարկվել է հաշվի առնելով ջերմոցի առավելագույն ծանրաբեռնվածությունը՝ վարչական աշխատող՝ 15 մարդ: Շահագործման փուլում կենցաղային աղբի ծավալը կկազմի.

$$M=15*360= 5\ 400\text{կգ/տարի կամ } 14,8\text{կգ/օր:}$$

Շինհրապարակում շինարարական նյութերի մնացորդները(մետաղական մասեր) և վտանգավոր նյութերը հավաքվելու են հատուկ տարողությունների մեջ և աշխատանքների ավարտից հետո հեռացվելու են Կապալառուի կողմից:

7.6 Աղմուկ և թրթռում.

Շինարարության ընթացքում աղմուկի և թրթռումների մակարդակը կապված է լինելու շինարարական տեխնիկայի, սարքավորումների և տրանսպորտային միջոցների աշխատանքի հետ: ՀՀ-ում աղմուկի մակարդակը կանոնակարգվում է համաձայն՝ ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2002թ. մարտի 6-ի՝ «ԱՂՄՈՒԿՆ ԱՇԽԱՏԱՏԵՂԵՐՈՒՄ, ԲՆԱԿԵԼԻ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՇԵՆՔԵՐՈՒՄ ԵՎ ԲՆԱԿԵԼԻ ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐՈՒՄ» N2-III-11.3 ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐ N2-III-11.3 ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ N 138 հրամանի և ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարի 2014թ. մարտի 17-ի՝ ՀՀԸՆ 22-04-2014 «ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱՂՄՈՒԿԻՑ» ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ 2001 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-Ի N 82 ՀՐԱՄԱՆՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ N79-Ն հրամանի պահանջներին համապատասխան:

Աղմուկից պաշտպանվող օբյեկտ են հանդիսանում հարակից բնակելի շենքերը, որոնց պատերը, երկշերտ պատուհանները արդեն իսկ կրում են աղմուկի մեկուսիչի դեր: Աղմուկի հիմնական աղբյուր են հանդիսանում շինարարության սկզբում էքսկավատորը, իսկ ավարտին գլոխը: Միաժամանակ այս երկու շինտեխնիկան չի շահագործվում: Երկու աղմուկի աղբյուրներն էլ կրում են ժամանակավոր բնույթ: Էքսկավատորը աշխատելու է 10 ամիս աղմուկի մակարդակը՝ LAէկվ, կազմում է 85 դԲ: Գլոխը տարածքի բարեկարգման ընթացքում՝ 6 ամիս աղմուկի մակարդակը՝ LAէկվ, կազմում է 80 դԲ: Աղմուկի մակարդակի հաշվարկը կատարվել է

համաձայն ՀՀՇՆ 22-04-2014: Շինհրապարակը լինելու է ցանկապատված: Ցանկապատի նյութի խտությունը՝ $\leq 200 \text{ կգ/մ}^2$: Շինության պատերը ևս հանդիսանում են միաժամանակյա աղմուկից պաշպանման էկրան:

Պաշտպանիչ էկրանի արդյունավետությունը հաշվարկում են հետևյալ բանաձևով.

$$L_{աղ} = 23 \lg m_{է} - 10 \text{ դԲ, երբ } m \geq 200 \text{ կգ/մ}^2$$

$$L_{աղ} = 13 \lg m_{է} - 13 \text{ դԲ, երբ } m \leq 200 \text{ կգ/մ}^2$$

Որտեղ $m = Km$ – մակերեսի խտության էկվիվալենտն է,

m – մակերեսի խտությունն է, կգ/մ^2 ,

K – գործակից է, որը հաշվի է առնում պատնեշի խտությունը, որը 200 կգ/մ^2 $K=1,3$

$$M = 1,3 \times 200 = 260$$

$$L_{աղ} = 13 \lg m_{է} - 13 = 18,2 \text{ դԲ}$$

Շինությունից դուրս աղմուկի մակարդակը կկազմի՝

$$LA_{տար} = LA_{էկվ} - L_{աղ} = 85 - 18,2 = 66,8 \text{ դԲ}$$

Հարակից բնակելի շինությունների պատերը, պատուհանները, մուտքի դռները, տանիքը, կանաչապատ տարածքը հադիսանում են որպես պաշպանիչ էկրան: Ձայնամեկուսացումը $R_{Ատր}$ ըստ աղույսյակ 2՝ կազմում է միջինը 50 դԲ :

$$LA_{տար} = 66,8 - 50 = 16,8 \text{ դԲ}$$

Գլխոնի համար՝

$$LA_{տար} = LA_{էկվ} - L_{աղ} = 80 - 18,2 - 50 = 11,8 \text{ դԲ}$$

Մոտակա բնակելի շինությանների ներսում աղմուկի մակարդակը էքսկավատորի աշխատանքի դեպքում կկազմի $16,8 \text{ դԲ}$, իսկ գլխոնի $11,8 \text{ դԲ}$, ինչը նորմայից բավականին ցածր է: Աշխատանքները իրականացվելու են միայն ցերեկային ժամերին:

Թրթռում

Թրթռման նորմաները բնակելի շենքերում, ըստ ՀՀ առողջապահության նախարարի 17 մայիսի 2006թ. N533-Ն որոշման, ներկայացված են ներքոնշյալ աղյուսակում:

Հասարակական շենքերում թրթռման (վիբրացիայի) թույլատրելի մակարդակները

Միջին երկրաչափական հաճախականության օկտավային շերտեր, Հց	Թույլատրելի արժեքները X_0 , Y_0 և Z_0 առանցքներով			
	Թրթռա արագացում		Թրթռա արագություն	
	մ/վրկ ² .10-3	դԲ	մ/վ .10-3	դԲ

2	10,0	80	0,79	84	
4	11,0	81	0,45	79	
8	14,0	83	0,28	75	
16	28,0	89	0,28	75	
31,5	56,0	95	0,28	75	
63	110,0	101	0,28	75	
Ճշգրտված ու համարժեքային ճշգրտված արժեքները և դրանց մակարդակները		10	80	0,28	75
<p>Ոչ մշտական թրթռման (վիբրացիայի) համար թույլատրելի արժեքներին մտցվում է ուղղում - 10դԲ, իսկ բացարձակ արժեքները բազմապատկվում են 0,32-ով:</p> <p>Դպրոցների սենքերի, ուսումնական հաստատությունների, գրադարանների ընթերցասրահների համար մտցվում է ուղղում -3դԲ:</p>					

Շինարարության ընթացքում թրթռման աղբյուր են հանդիսանում շինտեխնիկայի աշխատաքը, որոնց թրթռման մակարդակը ցածր է, և արդեն իսկ շինհրապարակի սահմաններում այլքը մարում է և չի կարող ազդեցություն ունենալ շրջակա միջավայրի վրա:

Համապատասխան բնապահպանական միջոցառումների կիրառման դեպքում շինարարական աղմուկի և թրթռումների մակարդակը շինհրապարակին հարակից տարածքում չի գերազանցի ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված նորմերը:

7.7 Արտակարգ իրավիճակներ.

Շինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում հնարավոր են արտակարգ իրավիճակների հնարավոր ռիսկերի առաջացում՝ կապված հրդեհների, քամիների, սողանքների, հեղուկ նյութերի արտահոսքի, աշխատողների վնասվածքների և շահագործվող տեխնիկայի վթարների հետ:

7.8 Մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, գործոնները, ռիսկերը./Աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն/.

Շինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում հնարավոր են արտակարգ իրավիճակների և աշխատանքի անվտանգության հնարավոր ռիսկերի առաջացում՝ կապված հրդեհների, հեղուկ նյութերի արտահոսքի, աշխատողների վնասվածքների և շահագործվող տեխնիկայի վթարների հետ:

Շինաշխատանքները կատարվելու են պահպանելով շինարարության ժամանակացույցը և աշխատանքի անվտանգության կանոններն՝ ըստ ՇՆԵԿ-3-480* նորմերի:

7.9 **Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.** գործունեության և մոտակա տարածքներում բացակայում են պատմամշակութային արժեք ունեցող պատմամշակութային և բնության հուշարձանները: Ուստի հնարավոր ազդեցությունների մեղմման միջոցառումներ չի նախատեսվում:

Միաժամանակ շինարարական աշխատանքների ընթացքում որևէ հնագիտական շերտի հայտնաբերման դեպքում շինարարական աշխատանքներն անմիջապես դադարեցվելու են և տեղեկացվելու են համապատասխան պետական մարմնին (Պատմական և մշակութային հուշարձանների պահպանության վարչությանը)՝ համաձայն ՀՀ գործող օրենսդրության հետագա գործողությունները կազմակերպելու համար: Շինարարական աշխատանքները հնարավոր կլինի շարունակել միայն համապատասխան թույլտվության տրամադրման դեպքում:

7.10 **Սոցիալական գործոններ.** գործունեության իրականացումն ունենալու է դրական սոցիալական ազդեցություն, քանի որ նպաստելու է Արտաշատ համայնքի և Բաղրամյան բնակավայրի սպասարկման ոլորտի, բնակչության սպասարկման վիճակի բարելավմանը: Բացի այդ նպաստելու է բնակչության սոցիալական վիճակի բարելավմանը (աշխատատեղ և բնակչության եկամուտների ավելացում):

Շինարարության փուլում աշխատելու է 20 մարդ, որից.

- Ինժեներատեխնիկական անձնակազմ - 2 մարդ
- Արհեստագործներ և բանվորներ - 14 մարդ
- Մեքենավարներ և օգնականներ - 4 մարդ

Աշխատելու են մեկ գրաֆիկով, 6 օր՝ 8 ժամյա աշխատանքային գրաֆիկով:

Շահագործման ընթացքում շենքում հնարավոր առավելագույն աշխատողների քանակը կազմելու է 15 մարդ:

Նախաձեռնողը նախատեսում է կատարել ֆինանսական կամ համայնքային բարեկարգման ծրագրերի աջակցություն, որը հետագայում կքննարկվի համայնքի հետ:

Շինարարության ընթացքում առաջանալու են բնակիչների տեղաշարժի ժամանակավոր անհարմարություններ, որոնք հնարավոր է կանխարգելել կառավարման պլանով նախատեսված միջոցառումների կատարման միջոցով: Շինարարության ընթացքում այլ անձանց իրավունքների սահմանափակում կամ ՀՀ օրենսդրությամբ սահմանված կարգի խախտում չի նախատեսվում:

7.11 **Բարեկարգում և կանաչապատում.** Լանդշաֆտ. նախատեսվող գործունեության իրականացման տարածքներում (ազդեցության գոտում) կառաջանալանշաֆտիորոշակի ծանրաբեռնվածություն:

Շինարարության փուլում նախատեսված շինարարական աշխատանքների

ազդեցությունը բնական լանդշաֆտի վրա կլինի նվազագույն՝ կրելով սահմանափակ և կարճատև բնույթ: Դրանք հնարավոր կլինի նվազեցնել շինարարության փուլում՝ բնապահպանական կառավարման պլանով նախատեսված միջոցառումների արդյունքում:

Կանաչապտում. գործունեության ենթակա ազատ տարածքի վրա նախատեսվում է կատարել որոշակի կանաչապատման աշխատանքներ՝ խոտածածկի և ծաղիկների տեսքով:

Կանաչապատ տարածքի համար ոռոգումը կատարվելու է կաթիլային եղանակով:

Ոռոգման նպատակով ջրապահանջը որոշվում է СНиП 2.04.02-84-ի համաձայն, այսինքն, $1մ^2$ ոռոգման նպատակով անհրաժեշտ է 0,3-0,4լ ջուր, հետևաբար.

$$W = (M \times 0,4) \times m$$

Որտեղ, M – կանաչապատման ենթակա տարածքն է ըստ կանաչապատման տեսակային կազմի,

m – ոռոգման հաճախականությունը կախված սեզոնից և կլիմայական առանձնահատկությունից,

հետևաբար,

$$W = 1080 \times 0,4 \times 25 = 10800 \text{լ/ջուր կամ } 6մ^3/\text{տարի ջուր (տարվա կտրվածքով):}$$

8. Շրջակա միջավայրի, մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները և վնասակար ազդեցությունների բացառմանը, նվազեցմանն ու փոխհատուցմանն ուղղված բնապահպանական միջոցառումների ծրագիրը/կառավարման պլան/

8.1 Օդային ավազան.

Օդային ավազան արտանետումների քանակը մեղմելու, մթնոլորտային օդի որակի վրա հնարավոր ազդեցությունը կրճատելու նպատակով նախատեսվում է.

- շինարարական աշխատանքների և ճանապարհների շահագործման ընթացքում՝ գրունտի խոնավեցում և ճանապարհների ջրցան,

- շինհրապարակը կցանկապատվի, կառուցվող շենքերը կծածկվեն համապատասխան բարձրության ցանցով՝ փոշու արտանետումները նվազեցնելու նպատակով,

- մեքենաները շին. հրապարակ մտնելու և դուրս են գալու մաքուր վիճակում,

- գործունեության վայր շինանյութերի և սորուն նյութերի տեղափոխումը կատարել փակ ծածկ ունեցող մեքենաներով կամ նյութերը տեղափոխող մեքենաները փակվելու են անջրթափանց թաղանթով,

- շինհրապարակում սորուն նյութերը պահել ժամանակավոր պահեստներում կամ ժամանակավոր ծածկի տակ կամ ծածկվելու են անջրթափանց պոլիէթիլենային թաղանթով,

- բացառել տարածքում թափոնների բաց այրումը,

- օգտագործվող տեխնիկան, սարքավորումները և տրանսպորտային միջոցներն օգտագործել միայն սարքին վիճակում,

- բացառել անսարք վիճակում գտնվող և արտահոսքեր ունեցող մեքենաների օգտագործումը: Այդ նպատակով իրականացվելու են պարբերաբար ստուգումներ,

- Կապալառուի կողմից օդի աղտոտվածության գործիքային չափումներ իրականացում՝ օդային ավազան արտանետումները վերահսկելու և նորմերը պահպանելու նպատակով:

Նշված միջոցառումների իրականացման արդյունքում օդային ավազանի աղտոտվածության լրացուցիչ ավելացում չի նախատեսվում:

8.2 Հողային ռեսուրսներ.

Հողային ռեսուրսներն աղտոտումից պահպանելու համար նախատեսվում է.

- հողի բերրի շերտը կհանվի և կպահվի համաձայն՝ ՀՀ կառավարության 02.1.2017թ. «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և ՀՀ կառավարության 2006 թվականի հուլիսի 20-ի թիվ 1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» թիվ 1404-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան,

- բերրի շերտը հանելու, պահեստավորելու և պահպանելու ընթացքում ձեռնարկվում են միջոցներ, որոնք բացառում են դրա որակական հատկանիշների վատթարացումը:

- նախքան բերրի շերտի հանելը հողի մակերեսը կմաքրվի խոշոր քարերից, թփերից, կոճղերից,

- հողի բերրի շերտը օգտահանվելու է, հեռացվելու են ապարները, պահեստավորվելու է առանձին,

- ջրային և հողմնային հողատարումից զերծ պահելու համար պահեստավորված հողաթմբերը ծածկել խոտաբույսերով կամ հողաթմբերի ամրացնել, ծածկել անջրթափանց թաղանթով,

- հանվող հողային զանգվածը կուտակել տարածքում՝ ծածկելով անջրթափանց թաղանթով,

- հողային աշխատանքների արդյունքում հանված հողային գրունտը մինչև օգտագործելը պահվելու է շինհրապարակում, առանձնացված վայրում՝ ծածկված անջրթափանց պոլիէթիլենային թաղանթով,

- շինարարական աշխատանքների ընթացքում հանված հողային գրունտն օգտագործվելու է տարածքի հարթեցման և բարեկարգման նպատակով,

- շինհրապարակն ապահովված է կլինի արտահոսքը կանխող/մաքրող սարքավորումներով՝ հողի հնարավոր աղտոտումը կանխելու համար,
- շինարարական նյութերը կտեղադրվեն հատուկ տակդիրների կամ բետոնապատ մակերեսների վրա,
- նվազագույնի է հասցվելու շինհրապարակում պահվող նյութերի և թափոնների քանակը,
- ավտոմեքենաները շինհրապարակից դուրս են գալու միայն մաքուր վիճակում՝ շրջակա տարածքը չաղտոտելու նպատակով,
- շինարարության փուլում օգտագործվող տրանսպորտային միջոցների լիցքավորումը և տեխնիկական սպասարկումը կկատարվի տարածքից դուրս՝ հատուկ մասնագիտացված կազմակերպություններում,
- այն հատվածներում, որոնք նախատեսված են շինարարական տեխնիկայի տեխնիկական սպասարկման և կայանման համար տեղադրվելու է ասֆալտբետոնե սալեր կամ մանրախիճ,
- մեքենաներից և սարքավորումներից վառելիքի և/կամ քսայուղերի արտահոսքի դեպքում, փռված ավազը կամ մանրախիճը տեղափոխվելու է համապատասխան աղբավայր, այն փոխարինելով նորով,
- մեքենաների անիվների լվացումը կատարել անիվների լվացման հարթակում,
- բոլոր մեքենաների անիվների և թափքերի մաքրումը կատարել մինչև վերջիններիս շինհրապարակից դուրս գալը:

8.3 Ջրային ռեսուրսներ.

Գործունեության իրականացման շինարարության փուլում ջրային ռեսուրսների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները մեղմելու կամ կանխարգելու նպատակով նախատեսվում է.

- փոշենստեցման համար ջրցանը կատարվելու է ըստ անհրաժեշտության, հնարավորինս չառաջացնելով մակերևութային հոսքեր,
- անձրևաջրերը և արտադրական հոսքաջրերը հեռացվելու են դեպի տարածքում տեղադրվող պարզարան՝ 1,1 մ³ չափերի:
- ջրցանման համար կօգտագործվի միայն տեխնիկական որակի ջուր և պարզարանում կուտակված ջուրը,
- պարզարանում մեխանիկական նստեցման հետևանքով առաջացած տիղմը՝ որպես շինաղբ, ժամանակ առ ժամանակ կտեղափոխվի աղբավայր՝ պայմանագրային հիմունքներով,
- շինարարական տրանսպորտային միջոցների և սարքավորումների սպասարկումը կատարվելու է համապատասխան մասնագիտացված կետերում,
- շինարարության համար անհրաժեշտ բետոնախառնուրդը բերվելու է պատրաստի

վիճակում՝ բետոնախառնիչ մեքենաներով:

Կեղտաջրերի հեռացման համար նախատեսվում է.

- շինարարության փուլում աշխատողներն օգտվելու են տարածքում տեղադրվող սանհանգույցներից՝ բիոզուգարաններից,

- Բիոզուգարանների մաքրումը կատարվելու է մասնագիտական կազմակերպությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով,

- շինաշխատանքները կատարել ցանկապատված տարածքում՝ մակերևութային ջրային ռեսուրսների վրա հնարավոր ազդեցությունը կանխարգելելու նպատակով:

Շահագործման փուլում ջերմոցի ջրամատակարարման համակարգը միացվելու է համայնքային ջրատարին: Իսկ ջրահեռացման համակարգը՝ սեպտիկ հոր:

8.4 Կենսաբազմազանություն.

Կենսաբազմազանության պահպանման նպատակով նախատեսվում է.

- շինարարական աշխատանքներն իրականացնել բացառապես ցերեկային ժամերին՝ տարածքում հնարավոր գոյություն ունեցող որոշ կենդանիների կենսակերպի վրա ազդեցությունից խուսափելու համար,

- խախտված հողաբուսաշերտի հնարավորինս արագ վերականգնում՝ տարածքում կենդանական աշխարհի տեղաշարժը չխաթարելու նպատակով:

8.5 Թափոններ.

Շինարարության փուլում թափոնների հնարավոր ազդեցությունները հողային և ջրային ռեսուրսների վրա մեղմելու նպատակով նախատեսվում է.

- շինարարական աշխատանքների ժամանակ գործունեության տարածքը և շրջակա միջավայրը զերծ է պահվելու թափոնների կուտակումներից,

- շին հրապարակի տարածքում կհստակեցվի շին. աղբի նախնական կուտակման վայրը,

- շինարարական թափոնները՝ շինաղբ, բետոնյա մնացորդներ, պարկեր և այլն, կհավաքվեն անջրթափանց պոլիէթիլենային պարկերի մեջ և կտեղափոխվեն համայնքի կողմից հատկացված վայր, քանի որ տարածաշրջանում չկան կազմակերպված սանիտարական աղբավայրեր,

- մետաղական մասերն կառանձնացվեն և որպես մետաղի ջարդոն կհանձնվեն հատուկ մասնագիտացված կազմակերպություններին՝ պայմանագրային հիմունքներով,

- կառուցապատման փուլում կենցաղային աղբը կուտակվելու է 2 հատ 1,5x2մ³ չափերի պլաստմասե աղբահավաք տարողությունների մեջ,

- կենցաղային աղբի հեռացումը կատարվելու է կանոնավոր՝ ըստ անհրաժեշտության՝ մասնագիտացված կազմակերպությունների կողմից՝ պայմանագրային հիմունքներով,

- շինաղբի տեղափոխումը կատարվելու է փակ ծածկով ապահովված բեռնատարներով կամ բեռնատարները ծածկվելու են անջրթափանց պոլիէթիլենային թաղանթով,

- բացառվելու է աղբի կուտակումը շփրապարակից դուրս՝ այլ բնակելի և հասարակական տարածքներում,

- շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո շինարարական նյութերի մնացորդները, վտանգավոր նյութերը հավաքվելու են հատուկ տարողությունների մեջ և աշխատանքների ավարտից հետո հեռացվելու են Կապալառուի կողմից:

Շահագործման փուլում կենցաղային աղբի կուտակման համար նախատեսվում է տեղադրել 6 հատ $1,5 \times 2 \text{մ}^3$ տարողության պլաստմասե աղբամաններ:

8.6 Աղմուկ և թրթռում.

Շինարարության փուլում աղմուկի և թրթռումների մակարդակը նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում է.

- շինարարական աշխատանքները և տրանսպորտի տեղաշարժը կազմակերպվելու է ցերեկային ժամերին,

- կառուցապատման տարածքում ձայնակլանիչ նյութերի և կոնստրուկցիաների կիրառում,

- շինարարական աշխատանքներում ներգրավվելու են ժամանակակից՝ աղմուկի առաջացման ցածր ցուցանիշներ ունեցող տեխնիկական միջոցներ,

- տրանսպորտային միջոցները և սարքերն օգտագործվելու են սարքին վիճակում,

- պարբերաբար կստուգվեն և կկարգաբերվեն տրանսպորտային միջոցների շարժիչները,

- բացառել շինարարության ընթացքում օգտագործվող մեքենաների կայանումը շինհրապարակից դուրս՝ բնակելի տների, այլ հասարակական շենքերի հարևանությամբ,

- օգտագործվող շին տեխնիկական և մեքենաները պետք է ապահովված լինեն համապատասխան խլացուցիչներով,

- պահպանել աղմուկի, վիբրացիայի, արտանետվող գազերի թույլատրելի նորմերը:

Շահագործման փուլում նախատեսվում է.

- օդափոխման և օդի լավորակման համակարգերում աղմուկի խլացուցիչների կիրառում,

- օգտագործվող ձայնամեկուսիչ, ձայնակլանիչ, թրթռամարիչ նյութերի օգտագործում՝ առաջնորդվելով համապատասխան մարմինների եզրակացություններով:

8.7 Արտակարգ իրավիճակներ.

Գործունեության իրականացման ընթացքում արտակարգ իրավիճակների հնարավոր ռիսկերը մեղմելու և դրանց առաջացումը կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում է.

- շինհրապարակը կկազմակերպվի հակահրդեհային անվտանգության պաշտպանության կանոններին համապատասխան, տեղադրվելու է ջրի բաք՝ հրդեհամարման նպատակով,

- շինհրապարակն ապահովվել հակահրդեհային կրակմարիչներով, տեսահսկման և ազդանշանային համակարգերով, հակահրդեհային միջոցառումների վահանակներով,

- շինհրապարակն, ինչպես նաև բաց պահեստների հակահրդեհային միջտարածությունները ժամանակ առ ժամանակ մաքրել հրդեհավտանգ և պայթյունավտանգ թափոններից և աղբից,

- հակահրդեհային միջտարածությունները չօգտագործել նյութերի, սարքավորումների, տարաների պահեստավորման, ավտոտրանսպորտային տեխնիկայի կայանման համար,

- տեղադրել ձայնային ազդանշաններ, հակահրդեհային անվտանգության պաստառներ, հրդեհների մասին ուղեցույց-հիշեցումներ՝ վթարների կանխարգելման համար,

- հեղուկ և վտանգավոր նյութերը տեղափոխել շինարարական հարթակ օգտագործումից առաջ և պահել հատուկ տակդիրների վրա՝ հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար,

- մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցնել:

8.8 Աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն.

Շինարարության փուլում աշխատողների աշխատանքի կազմակերպման և աշխատանքի անվտանգությունն ապահովվելու համար նախատեսվում է.

- պահպանել ՀՀ օրենսդրությամբ պահանջվող աշխատանքային անվտանգության նորմերը, շինհրապարակում՝ անվտանգության տեխնիկայի կանոնները անցումները, վտանգավոր զոնանները կցանկապատվեն,

- պահպանել ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2..8-003-12 սանիտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրամանի պահանջները,

- ապահովվել աշխատողների անվտանգությունը՝ բարձրության վրա,

- մինչև աշխատանքների սկիզբը բոլոր աշխատողները, այդ թվում նաև վարորդներն անցնելու են հրահանգավորում՝ ըստ աշխատանքի անվտանգության կանոնների,

- աշխատողների համար ապահովել 1-ին բուժօգնության համար անհրաժեշտ դեղարկղիկով, անհատական և պաշտպանական միջոցներով (արտահագուստ, դիմակ, կոշիկ և այլն), էլեկտրական սարքավորումների հետ աշխատողները՝ դիէլեկտրիկ գորգով և ձեռնոցներով,

- ապահովել աշխատողների համար սանիտարական և հանգստի պայմաններով (հանգստի սենյակ, հանդերձարան, լվացարան և այլն)՝ անհրաժեշտ կահավորանքով (լվացարան, աթոռ, սեղան, ջեռուցիչ և այլն),

- շինհրապարակում և հարակից տարածքում տեղադրել աշխատանքային պայմանների, հնարավոր վտանգների մասին նախազգուշացնող նշաններ՝ տեղեկատվական և հակահրդեհային վահանակներ, վտանգն ազդարարող տեսողական պաստառներ, ճանապարհային երթևեկության, ինչպես նաև կողմնակի մարդկանց մուտքն արգելող նշաններ,

- վերահսկել աշխատող սարքավորումների պիտանելիությունը, բացառել գործնետության վայրում խոտանված բեռնիչ սարքերի կուտակումները,

- վերահսկել մեքենաների երթերը, հաջորդականությունը, բացառել մեքենաների կուտակումները,

- տեղադրել լրացուցիչ լուսավորման սարքեր՝ շինհրապարակի լուսավորության համար,

- շենքի ներսում եռակցման և ներկման աշխատանքները կատարել օդափոխության պայմաններում, հոսանքատար մասերի մեկուսացում,

- շինհրապարակի որակի, անվտանգության կանոնների պահպանումն իրականացնել 2020թ. հուլիսի 2-ի ՀՀ կառավարության նիստի N87 արձանագրության պահանջներին համապատասխան, աշխատողներն ունենալու են համապատասխան բանվորական արտահագուստ:

8.9 Էներգախնայողություն և Էներգաարդյունավետություն. Զերմոցային տնտեսության ներսում տեղադրվող հատուկ վարագույրների հաշվին տեղի է ունենալու էներգախնայողություն՝ գազի ծախսը նվազեցնելով մինչև 40%:

8.10 Պատմամշակութային և բնության հուշարձաններ.

Շինարարական աշխատանքների ընթացքում որևէ հնագիտական շերտի կամ հուշարձանի հայտնաբերման դեպքում շինարարական աշխատանքներն անմիջապես դադարեցվելու և տեղեկացվելու են համապատասխան պետական մարմնին (Պատմական և մշակութային հուշարձանների պահպանության վարչությանը)՝ համաձայն ՀՀ գործող օրենսդրության հետագա գործողությունները կազմակերպելու համար: Շինարարական աշխատանքները հնարավոր կլինի շարունակել միայն համապատասխան թույլտվության

տրամադրման դեպքում:

8.11 **Սոցիալական.**

Շինարարության փուլում հնարավոր սոցիալական խնդիրներից խուսափելու համար նախատեսվում է.

- շինարարական աշխատանքները կատարել սահմանված ժամերին՝ ցերեկը,
- բացառել շինհրապարակից դուրս կենցաղային աղբի և շինաղբի, մեքենաների կուտակումները,
- գործելու է բողոքների արձագանքման ընթացակարգը:

8.12 **Լանդշաֆտ.**

Նախատեսվող շինությունը լինելու է ժամանակակից լուծումներով և նյութերով կառույց:

Շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի բարեկարգում.

- շինարարական սարքավորումներն ապամոնտաժվելու են,
- շինարարական հրապարակը մաքրվելու է թափոններից, վերականգնվելու է տարածքը,
- կատարվելու են գործունեության ենթակա տարածքի հարթեցման, բարեկարգման և կանաչապատման աշխատանքներ:

8.13 **Բարեկարգում և Կանաչապատում**

Շենքի կառուցման ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի բարեկարգում, թափոնների և վտանգավոր նյութերի հեռացում, բոլոր ժամանակավոր կառույցների ապամոնտաժում, ճանապարհների կարգաբերում, տարածքի բարեկարգում:

Կառուցապատման աշխատանքների ավարտից հետո նախատեսվում է նաև գործունեության ենթակա ազատ տարածքի՝ 1080մ²(24%) մակերեսի վրա կատարել կանաչապատման աշխատանքներ՝ ներբակային գոտում: Կանաչապատման ծավալներն ավելի մեծ են լինելու քան նախատեսված է համայնքի կողմից տրված ճարտարապետահատակագծային առաջադրանքով:

Կանաչապատումն իրականացվելու է գազոնի և ծաղկանոցի տեսքով:

9. **Նախատեսվող գործունեության ազդեցության Մոնիթորինգ**

Մոնիթորինգը՝ ԲԿՊ-ում նախանշված մեղմացնող միջոցառումների կատարման, դրանց արդյունավետությունը ստուգելու նպատակով Պատվիրատուի և հսկողություն իրականացնող այլ մարմինների կողմից նախատեսվող կանոնավոր հսկողություն է: Գործունեության իրականացման ընթացքում նախատեսվում է շրջակա միջավայրի վրա բացասական ազդեցության կանխարգելմանը կամ մեղմանն ուղղված մոնիթորինգ:

Այդ նպատակով նախատեսվում է.

- համապատասխան մասնագետների կողմից ստուգայցերի կատարում, բնապահպանական, առողջության և աշխատանքային անվտանգության, տեխնիկական վերահսկողության իրականացում՝ ամենօրյա ռեժիմով:
- Գործունեության տարածքում շինարարական աշխատանքների կատարման ժամանակ պարբերաբար կատարել մոնիթորինգ, առաջնորդվելով ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ. «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշման պահանջներից՝ ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների պոպուլյացիաների հայտնաբերման և դրանց պահպանության նպատակով:
- Բոլոր աշխատողների աշխատանքի անվտանգության և արտակարգ իրավիճակների իրազեկում և վերահսկում:
- Շինարարության կանոնների և անձնական պաշտպանության նորմերի, հակահրդեհային պահանջների համապատասխանության ապահովում, խստիվ պահպանում:
- Թափոնների տեղափոխման կազմակերպում՝ համապատասխան պայմանագրերի հիման վրա:
- Ամբարձիչի ժամանակի և բեռնունակության օգտագործման պարբերաբար և դիտողական ստուգում:
- Շին տեխնիկայի և մեքենաների համապատասխան տեխնիկական վիճակի պարբերաբար ստուգումներ՝ անսարք վիճակում գտնվող և արտահոսքեր ունեցող մեքենաների օգտագործումը բացառվելու նպատակով:
- Արտակարգ իրավիճակների համար պատասխանատու անձի նշանակում, ով մշտապես ներկա կգտնվի շին. հրապարակում:
- Շինարարության ժամանակացույցի իրականացման վերահսկում:
- Բարեկարգման և կանաչապատման աշխատանքների իրականացման վերահսկում, կանաչապատ տարածքի համապատասխանությունը կանաչապատման նախագծին ապահովելու նպատակով:
- Կանաչ զանգվածի վիճակի մշտադիտարկում, ծառերի կաչողականության ուսումնասիրություն՝ ծառերի աճն ապահովվելու նպատակով:

Շինարարության իրականացման որակի չափանիշները հսկվելու են տեխնիկական

հսկողություն իրականացնող մարմնի կողմից, հատկապես ակտավորելով թաքնված աշխատանքների իրականացումը, գրանցելով վարման մատյանում:

10. **Բողոքների ընթացակարգ**

Նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում կներդրվի բողոքների արձագանքման մեխանիզմ (ԲԱՍ), որը հիմնականում ուղղված կլինի շահագրգիռ կողմերի և ազդակիր հասարակության կողմից իրականացվող գործունեության վերաբերյալ դժգոհությունների ստացմանը, գնահատմանն ու լուծմանը:

Շինարարական բոլոր տեղամասերում ապահովվելու է կոնտակտային տվյալները, պատասխանատու անձանց և անվտանգության պատասխանատուի անուն(ները), հեռախոսահամարները պարունակող պաստառների առկայությունը:

Փակման փուլ. նախատեսվող գործունեության բնույթից ելելով, գործունեության փակման փուլ ,հետևաբար ազդեցություններ և միջոցառումներ չեն նախատեսվում:

11. Բնապահպանական միջոցառումների (բնապահպանական կառավարման) պլան

Աղյուսակ 13.

№	Գործունեության տարածքում ազդեցության ենթակա շրջակա միջավայրի բաղադրիչները և ազդող գործոնները	Մեղմող միջոցառման անվանումը	Միջոցառման իրականացման պատասխանատու	Վերահսկող
1	<p>Օդային ավազան</p>	<p>Օդային ավազան արտանետումների հնարավոր ազդեցությունը կրճատելու և մեղմելու նպատակով նախատեսվում է.</p> <ul style="list-style-type: none"> - շինարարական աշխատանքների և ճանապարհների շահագործման ընթացքում՝ գրունտի խոնավեցում և ճանապարհների ջրցան, - շինհրապարակը ցանկապատված է, շենքերը ծածկել համապատասխան ցանցով՝ փոշու արտանետումները նվազեցնելու նպատակով, - մեքենաները շին. հրապարակ մտնելու և դուրս են գալու մաքուր վիճակում, - գործունեության վայր շինանյութերի և սորուն նյութերի տեղափոխումը կատարել փակ ծածկ ունեցող մեքենաներով կամ նյութերը տեղափոխող մեքենաները փակվելու են անջրթափանց թաղանթով, - շինհրապարակում սորուն նյութերը պահվել ժամանակավոր պահեստներում կամ ժամանակավոր ծածկի տակ՝ ծածկվելու են 	Կապալառու	Նախաձեռնող

		<p>անջրթափանց պոլիէթելէնային թաղանթով, - բացառվել տարածքում թափոնների բաց այրումը, - օգտագործվող տեխնիկան, սարքավորումները և տրանսպորտային միջոցներն օգտագործել միայն սարքին վիճակում, - բացառել անսարք վիճակում գտնվող և արտահոսքեր ունեցող մեքենաների օգտագործումը: Այդ նպատակով իրականացվելու են պարբերաբար ստուգումներ:</p>		
2	Հողային ռեսուրսներ	<p>Գործունեության իրականացման հետևանքով հողային ռեսուրսներն աղտոտումից պահպանելու նպատակով նախատեսվում է.</p> <p>- հողի բերրի շերտը կհանվի և կպահվի համաձայն՝ ՀՀ կառավարության 02.1.2017թ. «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը և հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու և ՀՀ կառավարության 2006 թվականի հուլիսի 20-ի թիվ 1026-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» թիվ 1404-Ն որոշման պահանջներին համապատասխան,</p> <p>- բերրի շերտը հանելու, պահեստավորելու և պահպանելու ընթացքում</p>	Կապալառու	Նախաձեռնող

		<p>ձեռնարկվում են միջոցներ, որոնք բացառում են դրա որակական հատկանիշների վատթարացումը:</p> <ul style="list-style-type: none"> - նախքան բերրի շերտի հանելը՝ հողի մակերեսը կմաքրվի խոշոր քարերից, թփերից, կոճղերից, - հողի բերրի շերտը օգտահանվելու է, հեռացվելու են ապարները, պահեստավորվելու է առանձին, - ջրային և հողմնային հողատարումից զերծ պահելու համար պահեստավորված հողաթմբերը ծածկել խոտաբույսերով կամ հողաթմբերի ամրացնել, ծածկել անջրթափանց թաղանթով, - հանվող հողային զանգվածը կուտակել տարածքում՝ ծածկելով անջրթափանց թաղանթով, - շինարարական աշխատանքների ընթացքում հանված հողային գրունտն օգտագործվելու է տարածքի հարթեցման և բարեկարգման նպատակով, - հողային աշխատանքների արդյունքում հանված հողային գրունտը մինչև օգտագործելը պահվելու է շինհրպարակում՝ ծածկված անջրթափանց պոլիէթիլենային թաղանթով, - շինհրապարակն ապահովված է լինելու 		
--	--	--	--	--

		<p>արտահոսքը կանխող/մաքրող սարքավորումներով՝ հողի հնարավոր աղտոտումը կանխելու համար,</p> <ul style="list-style-type: none"> - շինարարական նյութերը տեղադրել հատուկ տակդիրների կամ բետոնապատ մակերեսների վրա, - նվազագույնի է հասցվելու շինհրապարակում պահվող նյութերի և թափոնների քանակը, - շինարարության փուլում օգտագործվող տրանսպորտային միջոցների լիցքավորումը և տեխնիկական սպասարկումը կատարվելու է տարածքից դուրս՝ հատուկ մասնագիտացված կազմակերպություններում, - այն հատվածներում, որոնք նախատեսված են շինարարական տեխնիկայի տեխնիկական սպասարկման և կայանման համար տեղադրվելու է ասֆալտբետոնե սալեր կամ մանրախիճ, - մեքենաներից և սարքավորումներից վառելիքի և/կամ քայուղերի արտահոսքի դեպքում, փռված ավազը կամ մանրախիճը տեղափոխվելու է համապատասխան աղբավայր և այն փոխարինվելու է նորով, - մեքենաների անիվների լվացումը կատարել անիվների լվացման հարթակում. -բոլոր մեքենաների անիվների և 		
--	--	--	--	--

		թափքերի մաքրումը կատարվելու է մինչև շինհրապարակից վերջիններիս դուրս գալը:		
3	Ջրային ռեսուրսներ	<p>Գործունեության իրականացման ընթացքում ջրային ռեսուրսների վրա հնարավոր բացասական ազդեցությունները մեղմելու նպատակով նախատեսվում են.</p> <ul style="list-style-type: none"> - փոշենստեցման համար ջրցանը կատարվելու է ըստ անհրաժեշտության, հնարավորինս չառաջացնելով մակերևութային հոսքեր, - անձրևաջրերը և շինարարական հոսքաջրերը հեռացվելու են դեպի տարածքում տեղադրվող պարզարան, - ջրցանման համար օգտագործվելու է միայն տեխնիկական որակի ջուր և պարզարանում կուտակված ջուրը, - պարզարանում մեխանիկական նստեցման հետևանքով առաջացած տիղմը՝ որպես շինադր, ժամանակ առ ժամանակ տեղափոխվելու է աղբավայր՝ պայմանագրային հիմունքներով, - շինարարության համար անհրաժեշտ բետոնախառնուրդը բերվելու է պատրաստի վիճակում՝ բետոնախառնիչ մեքենաներով, - ջրցանման համար օգտագործվելու է միայն տեխնիկական որակի ջուր: 	Կապալառու	Նախաձեռնող

	<p>Շահագործման փուլ</p>	<p>Կեղտաջրերի հեռացման համար նախատեսվելու է.</p> <ul style="list-style-type: none"> - շինարարության փուլում աշխատողներն օգտվելու են տարածքում տեղադրվող սանհանգույցից՝ բիոզուգարանից: Շահագործման փուլում. - ջերմոցի ջրամատակարարման համակարգերը միացվելու են համայնքային ջրատարին: - Կոմունալ-կենցաղային հոսքաջրերի և կեղտաջրերի հեռացումը կատարվելու է դեպի սեպտիկ հոր: 		
4	<p>Թափոններ</p>	<p>Շինարարության փուլում թափոնների հնարավոր ազդեցությունները հողային և ջրային ռեսուրսների վրա մեղմվելու նպատակով նախատեսվում է.</p> <ul style="list-style-type: none"> - շինարարական աշխատանքների ժամանակ գործունեության տարածքը և շրջակա միջավայրը զերծ է պահվելու թափոնների կուտակումներից, - շին հրապարակի տարածքում հստակեցվելու է շին աղբի նախնական կուտակման վայրը, - շինարարական թափոնները՝ շինաղբ, բետոնյա մնացորդներ, պարկեր և այլն, կհավաքվեն անջրթափանց պոլիէթելենային 	<p>Կապալառու</p>	<p>Նախաձեռնող</p>

		<p>պարկերի մեջ և կտեղափոխվեն համայնքի կողմից հատկացված վայրում, քանի որ տարածաշրջանում չկան կազմակերպված սանիտարական աղբավայրեր,</p> <ul style="list-style-type: none"> - շինաղբի տեղափումը կատարվելու է փակ ծածկով ապահովված բեռնատարներով, - կենցաղային աղբի և շինաղբի հեռացումը կատարվելու է կանոնավոր՝ ըստ անհրաժեշտության, - շինարարության և շահագործման փուլերում կենցաղային աղբը հավաքվելու է տարածքում տեղադրված աղբարկղերի մեջ և հատուկ աղբահավաք ծառայությունների կողմից մեքենաներով տեղափոխվելու է նախատեսված աղբավայր, - բացառվելու է աղբի կուտակումը շիրապարակից դուրս՝ այլ հասարակական տարածքներում, - շինարարական նյութերի մնացորդները(մետաղական մասեր) և վտանգավոր նյութերը և թափոնները հավաքվելու են հատուկ տարողությունների մեջ և աշխատանքների ավարտից հետո հեռացվելու են Կապալառուի կողմից: 		
5	Աղմուկ և թրթռում	<p>Շինարարության ընթացքում աղմուկի և թրթռումների մակարդակը նվազեցնելու նպատակով նախատեսվում է.</p>	Կապալառու	Նախաձեռնող

		<ul style="list-style-type: none"> - շինարարական աշխատանքները և տրանսպորտի տեղաշարժը կազմակերպվելու է ցերեկային ժամերին, - կառուցապատման տարածքում ձայնակլանիչ նյութերի և կոնստրուկցիաների կիրառում, - շինարարական աշխատանքներում ներգրավվելու են ժամանակակից աղմուկի առաջացման ցածր ցուցանիշներ ունեցող տեխնիկական միջոցներ, - տրանսպորտային միջոցները և սարքերն օգտագործվելու են սարքին վիճակում, - պարբերաբար ստուգվելու և կարգաբերվելու են տրանսպորտային միջոցների շարժիչները, - բացառել շինարարության ընթացքում օգտագործվող մեքենաների կայանումը բնակելի տների, այլ հասարակական շենքերի հարևանությամբ, - օգտագործվող շին տեխնիկան և մեքենաները պետք է ապահովված լինեն համապատասխան խլացուցիչներով, - պահպանել աղմուկի, վիբրացիայի, արտանետվող գազերի թույլատրելի նորմերը: Շահագործման փուլում նախատեսվում է . - օդափոխման և օդի լավորակման 		
--	--	--	--	--

		<p>համակարգերում աղմուկի խլացուցիչների կիրառում,</p> <p>- օգտագործվող ձայնամեկուսիչ, ձայնակլանիչ, թրթռամարիչ նյութերի օգտագործում՝ համապատասխան մարմինների եզրակացությունների հիման վրա:</p>		
6	Արտակարգ իրավիճակներ	<p>Գործունեության իրականացման ընթացքում արտակարգ իրավիճակների հնարավոր ռիսկերը մեղմելու և դրանց առաջացումը կանխարգելելու նպատակով նախատեսվում է.</p> <p>- կառույցների հիմքերի փոսորակները բացելուց և նախագծային նիշերին հասնելուց հետո՝ պարտադիր է ինժեներ-երկրաբանի կողմից հիմնափոսի զննումը և համապատասխան մասնագետի(երկրաբան) կողմից կազմված եզրակացությունը,</p> <p>- կտեղադրվեն տեղեկատվական ցուցանակներ, որը ներառելու է շենքի նախագծողի, Կապալառուի և այլ պատասխանատու անձանց (հեռախոսահամար), շինթույլտվության, շինարարության սկզբի և ավարտի վերաբերյալ տեղեկատվություն: - շինհրապարակը կազմակերպվելու է հակահրդեհային անվտանգության պաշտպանության կանոններին համապատասխան,</p>	Կապալառու	Նախաձեռնող

		<ul style="list-style-type: none"> - շինհրապարակն կապահովվի հակահրդեհային կրակմարիչներով, տեսահսկման և ազդանշանային համակարգերով, հակահրդեհային միջոցառումների վահանակներով, - շինհրապարակն, ինչպես նաև բաց պահեստների հակահրդեհային միջտարածությունները ժամանակ առ ժամանակ մաքրվելու են հրդեհավտանգ և պայթյունավտանգ թափոններից և աղբից, - հակահրդեհային միջտարածությունները չեն օգտագործվելու նյութերի, սարքավորումների, տարաների պահեստավորման, ավտոտրանսպորտային տեխնիկայի կայանման համար, - բաց են լինելու նախատեսված ջրաղբյուրների ճանապարհները, տեղադրվելու են դրանց մոտեցման համապատասխան ցուցանակներ, - տեղադրվելու են ձայնային ազդանշաններ, հակահրդեհային անվտանգության պաստառներ, հրդեհների մասին ուղեցույց-հիշեցումներ՝ վթարների կանխարգելման համար, - հեղուկ և վտանգավոր նյութերը տեղափոխվելու են շինարարական հարթակ օգտագործումից առաջ և պահվելու են հատուկ 		
--	--	---	--	--

		<p>տակդիրների վրա՝ հնարավոր արտահոսքերը բացառելու համար,</p> <ul style="list-style-type: none"> - մթնոլորտային տեղումների, քամու ուժեղացման և այլ վտանգավոր երևույթների ժամանակ շինարարական աշխատանքները դադարեցնել: 		
77	<p>Աշխատանքի կազմակերպում և անվտանգություն</p>	<p>Շինարարության փուլում աշխատողների աշխատանքի կազմակերպման և աշխատանքի անվտանգությունն ապահովելու համար նախատեսվում է.</p> <ul style="list-style-type: none"> - պահպանել ՀՀ օրենսդրությամբ պահանջվող աշխատանքային անվտանգության նորմերը, շինհրապարակում պահպանվելու են անվտանգության տեխնիկայի կանոնները անցումները, վտանգավոր զոնաները ցանկապատվելու են, - պահպանել ՀՀ Առողջապահության նախարարության 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի «Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2. .8-003-12 սանիտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրամանի պահանջները, - ապահովվել աշխատողների 	Կապալառու	Նախաձեռնող

		<p>անվտանգությունը բարձրության վրա,</p> <ul style="list-style-type: none"> - մինչև աշխատանքների սկիզբը բոլոր աշխատողները, այդ թվում նաև վարորդներն անցնելու են հրահանգավորում՝ ըստ աշխատանքի անվտանգության կանոնների, - բանվորական խմբերը լինելու են բազմապրոֆիլ և մասնագիտացված, անցկացվելու են ուսուցման և հրահանգավորման դասընթացներ, - ստուգել և ատեստավորել առասանիչ բանվորների գիտելիքները, տեղադրել առասանման եղանակների և ձևերի նկարագրությամբ ցուցանակներ, - ապահովվել 1-ին բուժօգնության համար անհրաժեշտ դեղարկղիկով, անհատական և պաշտպանական միջոցներով (արտահագուստ, դիմակ, կոշիկ և այլն), էլեկտրական սարքավորումների հետ աշխատողները՝ դիէլեկտրիկ գորգով և ձեռնոցներով, - աշխատողների համար նախատեսել սանիտարական և հանգստի պայմաններ (հանգստի սենյակ, հանդերձարան և այլն), որն ապահովված է լինելու անհրաժեշտ կահավորանքով (լվացարան, աթոռ, սեղան, ջեռուցիչ և այլն), - շինհրապարակում և հարակից տարածքում 		
--	--	---	--	--

		<p>տեղադրել աշխատանքային պայմանների, հնարավոր վտանգների մասին նախազգուշացնող նշաններ՝ տեղեկատվական և հակահրդեհային վահանակներ, վտանգն ազդարարող տեսողական պաստառներ, ճանապարհային երթևեկության, ինչպես նաև կողմնակի մարդկանց մուտքն արգելող նշաններ,</p> <ul style="list-style-type: none"> - վերահսկել աշխատող սարքավորումների պիտանելիությունը, բացառելով գործնետության վայրում խոտանված բեռնիչ սարքերի կուտակումները, - վերահսկել մեքենաների երթերը, հաջորդականությունը, բացառվելու են մեքենաների կուտակումները, - նվազագույնի հասցնել ճանապարհների խցանումներ առաջացնող գործողություններն՝ ընդհանուր երթևեկության խոչընդոտումը՝ հասարակական անվտանգությունն ապահովելու նպատակով, - ավտոմեքենաները շինհրապարակից դուրս են գալու միայն մաքուր վիճակում՝ շրջակա տարածքը չաղտոտելու նպատակով, - բացառել ավտոամբարձիչի սլաքի աշխատանքը՝ սահմանազատված սահմանից դուրս, - բեռնման-բեռնաթափման աշխատանքների 		
--	--	---	--	--

	<p>Շահագործմանն փուլ</p>	<p>ժամանակ օգտագործվող բեռնամբարձիչ մեքենաները, բեռնաբռնիչ սարքերը պետք է համապատասխանեն պետական ստանդարտների կամ տեխնիկական պայմանների պահանջներին, երթևեկության արագությունը շինհրապարակում չպետք է գերազանցի 5կմ/ժ,</p> <ul style="list-style-type: none"> - տեղադրվելու են լրացուցիչ լուսավորման սարքերի՝ շինհրապարակի լուսավորության համար, - շինհրապարակի լուսավորությունը պետք է ապահովի հավասարաչափ՝ լուսավորության 2 լյուքսից ոչ պակաս, <ul style="list-style-type: none"> - շենքի ներսում եռակցման և ներկման աշխատանքները կատարել օդափոխության պայմաններում, հոսանքատար մասերի մեկուսացում, - վարել տեխնիկական հսկողության ամփոփիչ և անհատական մատյաններ՝ տեխնիկական վերահսկողության իրականացման համար, - շինհրապարակի որակի, անվտանգության կանոնների պահպանումն իրականացնել 2020թ. հուլիսի 2-ի ՀՀ կառավարության նիստի N87 արձանագրության պահանջներին համապատասխան, աշխատողներն ունենալու են համապատասխան բանվորական արտահագուստ: 		
--	---------------------------------	---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - շենքն ապահովված է լինելու հաշմանդամների պահանջմունքին հարմարեցվող ունիվերսալ, շարժական տարրերով, - վերգետնյա և ստորգետնյա անցումներն ապահովված է լինելու թեքահարթակներով, - մուտքը տարածք կահավորված է լինելու տարածքի վերաբերյալ հաշմանդամների համար մատչելի տեղեկատվության տարրերով: 		
8	Սոցիալական	<p>Շինարարության փուլում հնարավոր սոցիալական խնդիրներից խուսափելու համար նախատեսվում է.</p> <ul style="list-style-type: none"> - շինարարական աշխատանքները կատարել սահմանված ժամերին՝ ցերեկը, - բացառել շինհրապարակից դուրս աղբի և մեքենաների կուտակումները, - գործելու է բողոքների արձագանքման ընթացակարգը: 	Կապալառու	Նախաձեռնող
9	Լանդշաֆտ	<p>Շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո կատարվելու է տարածքի բարեկարգում.</p> <ul style="list-style-type: none"> - շինարարական սարքավորումներն ապամոնտաժվելու են, - շինարարական հրապարակը մաքրվելու է թափոններից, վերականգնվելու է տարածքը, - կատարվելու են գործունեության 	Կապալառու	Նախաձեռնող

		ենթակա տարածքի հարթեցման, բարեկարգման և կանաչապատման աշխատանքներ:		
10	Բարեկարգում և կանաչապատում	<p>Նախատեսվում է գործունեության ենթակա ազատ տարածքում և հարակից տարածքներում կատարել բարեկարգման և կանաչապատման աշխատանքներ՝ համաձայն Երևանի համայնքապետարանի հետ համաձայնեցված կանաչապատման նախագծի: Նախատեսվում է.</p> <ul style="list-style-type: none"> - կառուցապատումից ազատ տարածքի հարթեցում և բարեկարգում, ներբակային ճանապարհների կառուցում, - կանաչ զանգվածի ոռոգում՝ բուսականության աճը և կաչողականությունն ապահովելու նպատակով, - նորատունկ բուսականության, ծառերի չկաչելու դեպքում նոր ծառատեսակներով փոխարինում: <p>Կանաչապատ տարածքի ոռոգումը կատարվելու է շենքի ստորգետնյա հարկում տեղադրված բաքերից՝ պոլիպրոպիլենե խողովակներով՝ կաթիլային եղանակով:</p>	Կապալառու	Նախաձեռնող

12. Մշտադիտարկման (մոնիթորինգի) միջոցառումներ

Աղյուսակ 14.

հհ	Գործողություն	Նվազեցնող միջոցառումներ	Մոնիթորինգի վայրը	Իրականացման ձևը	Ժամանակամիջոց	Մոնիթորինգ կատարող/վերահսկող
----	---------------	-------------------------	-------------------	-----------------	---------------	------------------------------

1	<p>Շինարարության ընթացքում օդային ավազան, ջրային և հողային ռեսուրսների մեջ վտանգավոր նյութերի և կեղտաջրերի ներթափանցման բացառելուն ուղղված</p>	<p>- Փոշու և այլ օդի աղտոտիչների (CO, Nox և այլն) արտանետումների որակական և քանակական չափաքանակների պարբերական վերահսկում:</p> <p>- Ջրային և հողային ռեսուրսների որակի ուսումնասիրությունների կատարում,</p> <p>- կեղտաջրերի հեռացման՝ բիոզուգարանի տեղադրում:</p>	<p>Գործունեության ենթակա տարածքում</p> <p>Գործունեության տարածքում</p>	<p>Ստուգայցեր, գործիքային ստուգումներ</p> <p>Տեսողական դիտարկումներ, մասնագետի կողմից ստուգայցեր</p>	<p>Շինարարության և փուլում՝ ամենօրյա:</p> <p>Փոշեն ստեցումը տարվա շոգ և չոր եղանակներին՝ օրը 2-3 անգամ</p> <p>Պարբերաբար՝ ոչ ուշ 3 ամիսը մեկ հաճախականությամբ</p>	<p>Կապալառու Նախաձեռնող</p> <p>Համապատասխան վերահսկողական մարմիններ:</p>
---	--	---	--	--	---	--

2.	Կենսաբազմազանություն.	Գործունեության տարածքում շինարարական աշխատանքների կատարման ժամանակ պարբերաբար կատարել մոնիթորինգ, առաջնորդվելով ՀՀ կառավարության 31.07.2014թ. «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N781-Ն որոշման պահանջներից՝ ՀՀ Կարմիր գրքում գրանցված բուսատեսակների պոպուլյացիաների հայտնաբերման և դրանց պահպանության	Գործունեության ենթակա և կից տարածքներում:	Տեսողական դիտարկումներ, մասնագետի կողմից ստուգայցեր:	Տարին անգամ:	1	Կապալառու Համապատասխան մասնագետ
----	------------------------------	--	---	--	--------------	---	--

		նպատակով:					
3	Արտակարգ իրավիճակներ և աշխատանքի անվտանգություն	-Աշխատողների իրազեկում՝ աշխատանքի անվտանգության արտակարգ իրավիճակների վերահսկում: -Շինարարության կանոնների	և և	Գործունեության իրականացման ենթակա տարածքում	և Իրազեկումներ և ստուգումներ	Պարբերաբար ամենօրյա	Կապալառու Նախաձեռնող Համապատաս

	<p>անձնական պաշտպանության նորմերի խստիվ պահպանության վերահսկում:</p> <p>-Բնապահպանական, առողջության և աշխատանքային անվտանգության տեխնիկական վերահսկողություն:</p> <p>Ամբողջ շինարարության ընթացքում շինարարության որակի չափանիշների վերահսկում:</p> <p>Աղմուկի և թրթռումների մակարդակի բարձրացմանն ուղղված միջոցառումների պահպանում:</p>		Ստուգայցեր	ռեժիմով,	խան գերատեսչությունների տեսչական մարմիններ	
	<p>Շինարարական նորմերի պահպանում</p> <p>Աղմուկ, թրթռում</p>	Շինհրապարակ Գործունեության իրականացման ենթակա տարածքում	Ստուգայցեր Աղմկաչափերի կիրառում:	Հաճախակի Ոչ պակաս, քան երեք ամիսը մեկ անգամ:	Տեխնիկական վերահսկողություն իրականացնող մարմին Նախաձեռնող	
4	Նյութեր	Շինանյութերի գնում	Լիցենզավորված	Մատակարարմա	Շինարարությա	Կապալառու

		արտոնագրված մատակարարներից:	կազմակերպությունների պահեստներ:	ն ընթացքում	ն փուլում՝ պայմանագրերի առկայություն:	Նախաձեռնող
5.	Թափոն	Թափոնների կանոնավոր տեղափոխում:	Գործունեության ենթակա տարածքից	համապատասխան պայմանագրերի հիման վրա տեղափոխում:	Շինարարության ն ընթացքում	Կապալառու Նախաձեռնող
6.	Շինտեխնիկա և տրանսպորտային միջոցներ	<p>- Շին տեխնիկայի և մեքենաների համապատասխան տեխնիկական վիճակի ապահովում և վերահսկում:</p> <p>- ամբարձիչի ժամանակի և բեռնունակության օգտագործում,</p> <p>- Շինարարական տեխնիկայի և տրանսպորտային միջոցների վառելիքի լիցքավորման և յուղման իրականացման՝ մասնագիտացված լցակայաններում կամ</p>	<p>Շինհրապարակ</p> <p>շինհրապարակից դուրս՝</p>	<p>Ստուգայցեր</p> <p>Դիտողական ստուգումներ,</p> <p>Գործընթացի ստուգում՝ մեքենաների շահագործման ընթացքում</p>	<p>Շինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում</p> <p>Պարբերաբար</p> <p>Շինարարական աշխատանքների կատարման ընթացքում</p>	Կապալառու Նախաձեռնող

		սպասարկման կետերում, վերահսկում:				
7.	Կանաչապատում և բարեկարգում	Գործունեության ենթակա տարածքի վերականգնման և բարեկարգման վերահսկում: - Տարածքի կանաչապատման աշխատանքների և կանաչապատման ծրագրի համապատասխանության ուսումնասիրություն: - Կանաչ զանգվածի վիճակի՝ կաչողականության ուսումնասիրություն և ծառերի աճն ապահովվելու նպատակով մշտադիտարկում:	Գործունեության տարածք	Դիտողական ուսումնասիրություն	Շինարարական աշխատանքների ավարտից հետո	Կապալառու Նախաձեռնող Համապատասխան վերահսկողական մարմիններ
7	Նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացքում	Բողոքների, դիմումների առկայություն	Գործունեության վայր	Դիմումների, արձագանքում	Շինարարության ընթացքում	Կապալառու Նախաձեռնող

	բողոքների արձագանքում					
--	----------------------------------	--	--	--	--	--

13. Հանրային քննարկումներ

Համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» 2014 թվականի հունիսի 21-ի ՀՕ-110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (Փոփոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3) Օրենքի և ՀՀ կառավարության 28 դեկտեմբերի 2023 թվականի «Հայաստանի հանարապետության կառավարության 2014թվականի նոյեմբերի 19-ի N 1325-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N 2343 - Ն որոշմամբ սահմանված պահանջների՝ հանրային ծանուցումը և քննարկումները կատարվել են ՀՀ Արարատի մարզի Արտաշատ համայնքի Բաղրամյան վարչական շրջանի ղեկավարի նստավայրում, որի վերաբերյալ համայնքը տվել է դրական կարծիք: Քննարկմանը մասնակցել են համայնքի, Նախաձեռնողի ներկայացուցիչները, համայնքի և գյուղի բնակիչներ: Հանրային քննարկմանը ներկայացվել է նախատեսվող գործունեության նախագծային լուծումները և գործունեության իրականացման հետևանքով շրջակա միջավայրի բաղադրիչների և մարդու առողջության վրա հնարավոր ազդեցությունները, դրանց մեղմանն ու կանխարգելմանն ուղղված միջոցառումները:

Քննարկման արդյունքում նախագիծը կից փաստաթղթերով ներկայացվել է համայնքի ավագանուն, ուր տվել է իր նախնական համաձայնությունը, որն էլ հիմնավորում է նախագծային փաստաթղթով նախատեսվող գործունեության համապատասխանությունը համայնքի հեռանկարային զարգացման հիմնադրույթային փաստաթղթերին. (Հավելված 8,9):

14. ՇՄԱԳ հաշվետվության կազմման իրավական հիմքերը

«Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենք (2014) հունիսի 21-ի ՀՕ- 110-Ն Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին (Փոփոխությունները 2023 թվականի մայիսի 3) Օրենք – Կարգավորում է նախատեսվող գործունեության իրականացման ընթացակարգը՝ դիտարկելով շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատումների, անդրսահմանային և շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության պետական փորձաքննության ոլորտի հասարակական հարաբերությունները: Ներառում է նախատեսվող գործունեության 2 կատեգորիա՝ «Ա», «Բ»՝ ըստ շրջակա միջավայրի վրա նվազող ազդեցության աստիճանի: Համաձայն օրենքի իրականացվում է նախատեսվող գործունեության փորձաքննություն, որից հետո տրվում է եզրակացություն:

«Մթնոլորտային օդի պահպանության մասին» ՀՀ օրենք (ՀՕ-522-Ն (ընդունված 1999թ. և լրամշակված 2022թ.)- կարգավորում է մթնոլորտային օդի պահպանության իրավական և կազմակերպական հիմքերը՝ ուղղված մթնոլորտային օդի որակի

պահպանությանը: Մարդու առողջության և շրջակա միջավայրի համար բարենպաստ մթնոլորտային օդի որակի ապահովման նպատակով՝ մթնոլորտային օդի պահպանության բնագավառում հասարակական հարաբերությունները:

«Պատմության եվ մշակույթի անշարժ հուշարձանների ու պատմական միջավայրի պահպանության եվ օգտագործման մասին» ՀՀ օրենք (1998թ.) - Պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձաններն են՝ պետական հաշվառման վերցված պատմական, գիտական, գեղարվեստական կամ մշակութային այլ արժեք ունեցող կառույցները, դրանց համակառույցներն ու համալիրները՝ իրենց գրաված կամ պատմականորեն իրենց հետ կապված տարածքով, դրանց մասը կազմող հնագիտական, գեղարվեստական, վիմագրական, ազգագրական բնույթի տարրերն ու բեկորները, պատմամշակութային և բնապատմական արգելոցները, հիշարժան վայրերը՝ անկախ պահպանվածության աստիճանից:

«Բուսական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (1999թ.)-Ապահովում է բուսական տեսակների (ֆլորայի) և դրանց առաջացրած համակեցությունների (բուսականության) բազմազանության, աճելավայրերի և էկոհամակարգերի հավասարակշռվածության վրա մարդու բացասական ներգործության կանխարգելումը: Իրականացնում է բուսական աշխարհի, դրա գենոֆոնդի և ցենոֆոնդի բազմազանության, աճելավայրերի պահպանության քանակական և որակական, բուսական աշխարհի շարունակական օգտագործման և վերարտադրության գիտականորեն հիմնավորված ապահովումը, բուսական աշխարհի օգտագործման հարաբերությունների կարգավորումը, բուսական աշխարհի պահպանության և օգտագործման բնագավառում օգտագործողների իրավունքների պաշտպանությունը և պարտականությունների կատարումը:

«Կենդանական աշխարհի մասին» ՀՀ օրենք (2000թ.)-Սահմանում է ՀՀ տարածքում կենդանական աշխարհի վայրի տեսակների պահպանության, պաշտպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականությունը: Նախատեսում է գենոֆոնդի և տեսակային բազմազանության պահպանության, պաշտպանության, բնականոն վերարտադրության ապահովումը, կենդանիների բնակության միջավայրի ամբողջականության խախտման կանխումը, կենդանական տեսակների և դրանց պոպուլյացիաների ու համակեցությունների ամբողջականության, կենդանիների միգրացիայի ուղիների պահպանությունը, կենդանական աշխարհի օբյեկտների օգտագործման հարաբերությունների կարգավորումը, կենդանական աշխարհի պահպանության և օգտագործման բնագավառներում օգտագործողների իրավունքների պաշտպանությունն ու պարտականությունների կատարումը:

«Բնության հատուկ պահպանվող տարածքների մասին» ՀՀ օրենք (2006)- Սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության բնություն հատուկ պահպանվող տարածքների՝ որպես բնապահպանական, տնտեսական, սոցիալական, գիտական, կրթական,

պատմամշակութային, գեղագիտական, առողջապահական, ռեկրեացիոն արժեք ներկայացնող էկոհամակարգերի, բնության համալիրների ու առանձին օբյեկտների բնականոն զարգացման, վերականգնման, պահպանության, վերարտադրության և օգտագործման պետական քաղաքականության իրավական հիմունքները:

«**ՀՀ հողային օրենսգիրք**» (2001թ.) - Սահմանում է հողային հարաբերությունների պետական կարգավորման կատարելագործման, հողի տնտեսավարման տարբեր կազմակերպա-իրավական ձևերի զարգացման, հողերի բերրիության, հողօգտագործման արդյունավետության բարձրացման, մարդկանց կյանքի ու առողջության համար բարենպաստ շրջակա միջավայրի պահպանման և բարելավման, հողի նկատմամբ իրավունքների պաշտպանության իրավական հիմքերը: Կարգավորում է հողային պաշարների կառավարման, տիրապետման, օգտագործման և տնօրինման բնագավառում պետական քաղաքականության ուղղությունների սահմանումը, հողային հարաբերությունները կարգավորող օրենքների և այլ նորմատիվ իրավական ակտերի ընդունումն ու դրանց կատարման վերահսկողությունը, հողային ֆոնդի՝ ըստ նպատակային նշանակության, հողատեսքերի և գործառնական նշանակության դասակարգումը, հողի մոնիթորինգի, հողաշինարարության, հողերի հետազոտմանն ուղղված գործունեության լիցենզավորման միասնական սկզբունքների սահմանումը և այլն:

«**Հողերի օգտագործման և պահպանման նկատմամբ վերահսկողության մասին**» **ՀՀ օրենք** (2008թ.): Սահմանվում է հողերի արդյունավետ օգտագործման և պահպանման, հողային օրենսդրության պահանջների կատարման նկատմամբ վերահսկողության իրականացման խնդիրները, ձևերը, վերահսկողություն իրականացնող մարմինները, ստուգող և ստուգվող անձանց իրավունքներն ու պարտականությունները, ստուգումների իրականացման կարգերը: Սույն օրենքի գործողությունը տարածվում է ՀՀ հողային ֆոնդում առկա բոլոր հողամասերի օգտագործման և պահպանության վրա՝ անկախ դրանց նպատակային նշանակությունից, սեփականության և (կամ) օգտագործման իրավունքի սուբյեկտներից:

«**Թափոնների մասին**» **ՀՀ օրենքը** (2004 թ.)-սահմանում է թափոնների հավաքման, փոխադրման, պահման, մշակման, օգտահանման, ինչպես նաև բնական ռեսուրսների, մարդու կյանքի և առողջության վրա թափոններից առաջացող բացասական ազդեցությունների կանխարգելման համար իրավական և տնտեսական հիմքերը:

«**ՀՀ ջրային օրենսգիրք**» (2002) - Նպատակը երկրի ջրային ռեսուրսների պահպանության, ջրային ռեսուրսների արդյունավետ կառավարման միջոցով քաղաքացիների և տնտեսության կարիքների բավարարման և ապագա սերունդների համար ջրային ռեսուրսների պահպանման համար իրավական հիմքերի ապահովումն է:

«**Էներգետիկայի մասին**» **ՀՀ օրենք** (2001թ.) - կարգավորում է ՀՀ էներգետիկայի բնագավառում պետական քաղաքականության սկզբունքները և սահմանում է դրանց կիրառման մեխանիզմները:

«Քաղաքաշինության մասին» ՀՀ օրենք (1998)-կարգավորում է շինարարական գործընթացի կազմակերպումը, պահանջում է նախատեսվող գործունեության մասին տեղակատվության հրապարակումը և նախագծման փուլում հանրության մասնակցությունը:

«Քաղաքաշինության Բնագավառում Իրավախախտումների Համար պատասխանատվության մասին» ՀՀ Օրենքը (28 ապրիլի 1999 թ.) -Սույն օրենքը սահմանում է Հայաստանի Հանրապետությունում իրավաբանական անձանց քաղաքաշինության բնագավառում իրավախախտումների համար պատասխանատվության ենթարկելու իրավական հիմքերը՝ քաղաքաշինական գործունեության բոլոր փուլերում քաղաքացիների, հասարակության ու պետության շահերը պաշտպանելու, օրենսդրական ակտերի, ստանդարտների ու կանոնների պահանջների կատարումն ապահովելու նպատակով:

«Սեյսմիկ պաշտպանության մասին» ՀՀ Օրենքը (ՀՕ-376-Ն՝ 2002թ. հունիսի 12): Կարգավորում է սեյսմիկ անվտանգության ապահովման հետ կապված հարաբերությունները Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերով, ինչպես նաև այլ օրենքներով և իրավական ակտերով:

«Աղբահանության և սանիտարական մաքրման մասին» օրենքը (2011թ.)- կարգավորում է Հայաստանի Հանրապետությունում աղբահանության և սանիտարական մաքրման հետ կապված հարաբերությունները, սահմանում է աղբահանության և սանիտարական մաքրման գործընթացի կազմակերպման սկզբունքները, աղբահանության վճարը, դրա դրույքաչափերը, վճարողների շրջանակը, նրանց իրավունքները և պարտականությունները, վճարման կարգը, պատասխանատվությունը չվճարելու, պարտավորությունները չկատարելու կամ ոչ պատշաճ կատարելու համար, տեղական ինքնակառավարման մարմինների լիազորությունների իրականացման կարգը աղբահանության և սանիտարական մաքրման կազմակերպման բնագավառներում:

ՀՀ կառավարության 28 դեկտեմբերի 2023 թվականի «Հայաստանի հանրապետության կառավարության 2014թվականի նոյեմբերի 19-ի N 1325-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N 2343 - Ն որոշում:

ՀՀ կառավարության 29 հունվարի.2010թ. ՝ «ՀՀ կենդանիների Կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» N71-Ն որոշում:

ՀՀ կառավարության 8 սեպտեմբերի 2011 թվականի «Հողի բերրի շերտի օգտագործման կարգը հաստատելու, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2002 թվականի սեպտեմբերի 19-ի N 1622-Ն որոշումն ուժը կարգրած ճանաչելու և 2001թվականի ապրիլի 12-ի N 286-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N1396-Ն որոշում:

ՀՀ կառավարության 02.11.2017 թ. N 1404-Ն որոշում՝ «Հողի բերրի շերտի հանման նորմերի որոշմանը եվ հանված բերրի շերտի պահպանմանն ու օգտագործմանը ներկայացվող պահանջները սահմանելու եվ ՀՀ կառավարության 20.07.2006թ. N1026- Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին»:

ՀՀ կառավարության 14 օգոստոսի 2008թ. «Հայաստանի հանրապետության բնության

հուշարձանների ցանկը հաստատելու մասին» N 967-Ն որոշում:

ՀՀ կառավարության 15 մարտի 2007թ. «ՀՀ Պետական սեփականություն համարվող և օտարման ոչ ենթակա պատմության և մշակույթի անշարժ հուշարձանների պետական ցուցակը հաստատելու մասին» N 385-Ն որոշում:

ՀՀ կառավարության 31 հուլիսի 2014թ. «ՀՀ բուսական աշխարհի օբյեկտների պահպանության և բնական պայմաններում վերարտադրության նպատակով դրանց օգտագործման կարգը սահմանելու մասին» N 781-Ն որոշում:

ՀՀ կառավարության 29 հունվարի 2010թ. «ՀՀ բույսերի կարմիր գիրքը հաստատելու մասին» N72-Ն որոշում:

Գրականություն

1. СП.485.13130.2021:
2. ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2002թ. մարտի 6-ի՝ «ԱՂՄՈՒԿՆ ԱՇԽԱՏԱՏԵՂԵՐՈՒՄ, ԲՆԱԿԵԼԻ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՇԵՆՔԵՐՈՒՄ ԵՎ ԲՆԱԿԵԼԻ ԿԱՌՈՒՑԱՊԱՏՄԱՆ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐՈՒՄ» N2-III-11.3 ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐ N2-III-11.3 ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ N 138 հրամանի և ՀՀ Քաղաքաշինության նախարարի 2014թ. մարտի 17-ի՝ ՀՀՇՆ 22-04-2014 «ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱՂՄՈՒԿԻՑ» ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ԵՎ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔԱՂԱՔԱՇԻՆՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐԻ 2001 ԹՎԱԿԱՆԻ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 1-Ի N 82 ՀՐԱՄԱՆՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ N79-Ն հրաման:
4. Արտակարգ իրավիճակների նախարարի 2021թ. մարտի 31-ի 372-Ն հրամանով հաստատված ՀՀ տարածքի սեյսմիկ վտանգի, սեյսմիկ գոտևորման քարտեզների և Քաղաքաշինության կոմիտեի նախագահի 2020թ. դեկտեմբերի 28-ի թիվ 102-Ն հրամանով հաստատված «ՀՀՇՆ 20.04_ Երկրաշարժադիմացկուն շինարարություն. Նախագծման նորմեր»:
5. ՀՀ քաղաքաշինության նախարարության ՀՀՇՆ 22-01-2024 «Շինարարական կլիմայաբանություն» նորմատիվային փաստաթուղթ:
6. ՀՀՇՆ 21-01-2014 «Շենքերի և շինությունների հրդեհային անվտանգության» նորմերին
ՇՆԵՎԿ III-IV.2008:
7. ՀՀՇՆ I-2.03-03 «ՀՀ ՊԵՏԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱՇԻՆԱԿԱՆ ԿԱԴԱՍՏՐ» ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐԻ ՀԱՍՏԱՏՄԱՆ ՄԱՍԻՆ քաղաքաշինության նախարարի 2003թ հունիսի 5-ի. 38-Ն հրաման:
8. ՀՀՇՆ 31-04.01-2024 «ԱՐՏԱԴՐԱԿԱՆ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅԱՆ ՇԵՆՔԵՐԻ ՈՒ ՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍԱՆԻՏԱՐԱՊԱՇՏՊԱՆԱԿԱՆ ԳՈՏԻՆԵՐ ԵՎ ՍԱՆԻՏԱՐԱԿԱՆ ԴԱՍԱԿԱՐԳՈՒՄ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՇԻՆԱՐԱՐԱԿԱՆ ՆՈՐՄԵՐ:
9. Հիմնական դրույթներ Շինարարական նորմերը հաստատելու մասին N65-Ն Քաղաքաշինության նախարարի հրաման (8 ապրիլի 2014):
10. ՀՀ Առողջապահության նախարարի 2012թ. սեպտեմբերի 19-ի

«Կազմակերպություններում աշխատողների սանիտարական կենցաղային սենքերի» N 2.2. .8-003-12 սանիտարական կանոնները և նորմերը հաստատելու մասին թիվ 15-Ն հրաման:

11. ՇՆուԿ 3.01.01-85 (Շինարարության արտադրության կազմակերպում),
12. Երևանի քաղաքի զարգացման 2024-2028թ. հնգամյա ծրագիր:
13. ՀՀ վիճակագրության կոմիտե (https://armstat.am:
18. Արարատի մարզի 2017-25թթ. զարգացման ծրագիր :

Հավելված 1.

Տարածքի սեփականության իրավունքի վկայականը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ

ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ՆԿԱՏՄԱՍԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱՆՑՄԱՆ

Սույն վկայականով հաստատվում է 29 ապրիլի 2024 թվականին գույքի նկատմամբ իրավունքների պետական գրանցման միասնական մատյանում կատարված անշարժ գույքի նկատմամբ իրավունքի պետական գրանցումը հետևյալ տվյալներով.

1. ԳՐԱՆՑՎԱԾ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՍՈՒԲՅԵԿՏ(ՆԵՐ)

ՆԵՐՍԵՍ ՕՀԱՆՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼԻ

2. ԱՆՇԱՐԺ ԳՈՒՅՔԻ ԳՏՆՎԵԼՈՒ ՎԱՅՐԸ ԵՎ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ

Մարզ Արարատ, համայնք Արտաշատ գյուղ Բաղրամյան 3 հողամաս

3. ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՀԻՄՔ ՀԱՆԴԻՍԱՑԱԾ ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԸ

Առուվաճառքի պայմանագիր 22.12.2023թ. թիվ 8861, Համայնքի ավագանու որոշում 22.04.2024թ. թիվ 123-Ա, Ճարտարապետահատակագծային առաջադրանք 22.04.2024թ. թիվ 230, Հասցե տրամադրելու մասին որոշում 22.04.204թ. թիվ 1929-Ա

4. ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

Կադաստրային ծածկագիրը՝ 03-022-0205-0002

Մակերեսի չափը (հա)՝ 3.1625

Նպատակային նշանակությունը՝ արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման եւ այլ արտադրական նշանակության

Գործառնական նշանակությունը կամ հողատեսքը՝ Գյուղատնտեսական արտադրական օբյեկտների

Գրանցված իրավունքի տեսակը՝ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԿԱՅԱԿԱՆ N 29042024-03-0046, գաղտնաբառ՝ TTHBKBXUWFG7

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

5. ՇԻՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲՆՈՒԹԱԳՐԵՐԸ

- 1) Նպատակային նշանակությունը՝
- 2) Բնութագրերը ըստ առանձին շինությունների՝

Հ/Հ	Կադաստրային ծածկագիր	Տեսակ	Մակերես	Գրանցված իրավունքի տեսակ

Լրացուցիչ նշումներ և տեղեկություններ

Գրանցումը իրականացնող պաշտոնատար անձի անունը, ազգանունը՝ ԱՐՄԻՆԵ ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ

Զբաղեցրած պաշտոնը՝ Անշարժ գույքի գրանցման միասնական ստորաբաժանման անշարժ գույքի ավագ ռեգիստր

ՎՎԱՅԱՎԱՆ N 29042024-03-0046, գաղտնաբառ՝ TTHBKBXUWFG7

Փաստաթղթի իսկությունը և վավերականությունը կարող է ստուգվել Կադաստրի կոմիտեի www.e-cadastre.am կայքէջի միջոցով

Էջ 2/2

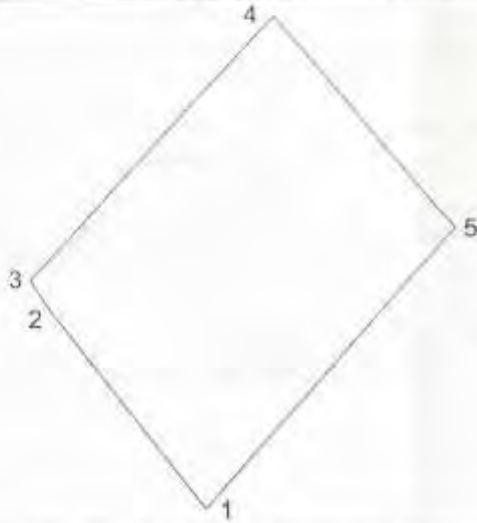

Կադաստրի
կոմիտե

Հավելված 2

Կորդինատային տվյալներ՝ WGS-84 (ARMREF 02) ազգային գեոդեզիական կորդինատային համակարգով

ՀՈՂԱՄԱՍԻ ՀԱՏԱԿԱԳԻԾ Արարատ, Արտաբաղ, գյուղ Բարդախան Կոդ: 0000000000		Տեսակազմում թիվ	0000
		Քանակը/ընդամենը	1/00

(Handwritten signature)

Մակերես (մ²)	3.1625	Հ Ո Ղ Ա Մ Ա Ս Ի			Մասշտաբ՝ 1:2000	
Փամբազիչ	03-022-0205-0002	Կողմերի երկարություն	Կողմերի հարկանիս		Որակավորում ունեցող անվանում	Ինքնակառուցող հաստատություն
Երկրաբանական նշանակությունը	Գյուղատնտեսական		ա	դ	Գծված ամս/թիվ	Որակավորման վառարանի համար
Պորտաբնական նշանակությունը	Վառարան	1	5446362.4202	8450112.9066	138.11	0166
<i>(Empty field)</i>		2	8426471.0897	8450677.4100	21.00	Սահմանադրում
<i>(Empty field)</i>		3	8426489.7100	8450116.3138	200.00	Իրավասության փոխանցման ակտի հիմնարկում
<i>(Empty field)</i>		4	8426634.7810	8450153.0000	163.00	47908735
<i>(Empty field)</i>		5	8426517.8008	8450252.8567	208.30	Սահմանադրում
<i>(Empty field)</i>		6	8426393.4202	8450112.9066	138.11	Սահմանադրում
<i>(Empty field)</i>		Ընդամենը				15.01.2024թ.
<i>(Empty field)</i>		Ընդամենը				23.01.2024թ.

ԳԼԽԱՎՈՐ ՀԱՏԱԿԱԳՈՑ Մ 1:1000
ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԿՈՈՐԴԻՆԱՏՆԵՐ

Երկրամասի կետեր	ԿՈՈՐԴԻՆԱՏՆԵՐ		ԳՕՄԱՐ, շմթեր
	X	Y	
1	4428363.4282	8459112.9065	138.11
2	4428471.8887	8459027.4100	21.00
3	4428489.7168	8459016.3138	200.00
4	4428634.7815	8459153.9999	153.00
5	4428517.6684	8459112.9065	208.00

Հավելված 3.

Ճարտարապետահատակագծային առաջադրանք

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
Արարատի մարզ, Արտաշատ համայնք
(մարզը, համայնքը)
ՆԱԽԱԳԾՄԱՆ ԹՈՒՅՆՏՎՈՒԹՅՈՒՆ
(ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏԱՀԱՏԱԿԱԳԾԱՅԻՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱԼՔ)

ՆԱԽԱԳԻԾ
N230 22.04.2024թ.

Օբյեկտ՝ ջերմոցային տնտեսության կառուցում /3-րդ կատեգորիա/
(օբյեկտի անվանումը, կառուցում, վերակառուցում, ուժեղացում, վերականգնում, գործառնական նշանակության փոփոխություն)

աշխատանքային նախագծային փաստաթղթերի մշակման համար:

ոիակայնության աստիճանը (կատեգորիան), նախագծման փուլերը և այլն)

Գտնվելու վայրը՝ Արտաշատ համայնք գ. Բաղրամյան

ծածկագիր՝ 03-022-0205-0002

(մարզի, համայնքի, փողոցի անվանումները, շենքի համարը, հողամասի ծածկագիրը)

Կառուցապատող՝ Ներսես Օհանյան, գ. Նորաշեն Մարյան փողոց տ. 9

անվանումը, գտնվելու վայրը, ֆիզիկական անձի անունը, ազգանունը, բնակության վայրը, հեռախոսահամարը, էլեկտրոնային հասցեն)

Առաջադրանքի տրամադրման հիմքը՝ Ավագանու 10.04.2024թ. 123-Ա որոշում

կարգով հողամասի տրամադրման, անշարժ գույքի փոփոխման իրավունքը հաստատող անհրաժեշտ փաստաթղթերը)

Առաջադրանքի գործողության ժամկետը ----- ամիս

(N 1 հավելվածի 32-րդ կետին համապատասխան)

ՆԱԽԱԳԾՎՈՂ ՀՈՂԱՄԱՍԻ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

(աստղանիշով (*) նշված դրույթների գրաֆիկական արտացոլումը տրամադրվում է կից ներկայացվող ամփոփ սխեմայով՝ Մ 1:500)

1. Հողամասը գտնվում է

Արդյունաբերության, ընդերքօգտագործման
և այլ արտադրկան
(հողամասի դիրքը քաղաքաշինական միջավայրում, դրա նպատակային և գործառնական նշանակությունը)

3,1625հա

2. (*) Հողամասի չափերը

(հողամասի սահմանները՝ կողողիկատային նշահարմամբ, մակերեսը (հա))

3. Հողամասի առկա վիճակը

Չկառուցապատված

ոեկիեֆի բնութագիրը, շենքերի (այդ թվում՝ քանդման ենթակա) առկայությունը (օգտագործումը, նշանակությունը, հարկայնությունը, շինարարական նյութերը և այլն), (կանաչապատումը, բարեկարգումը և այլն)

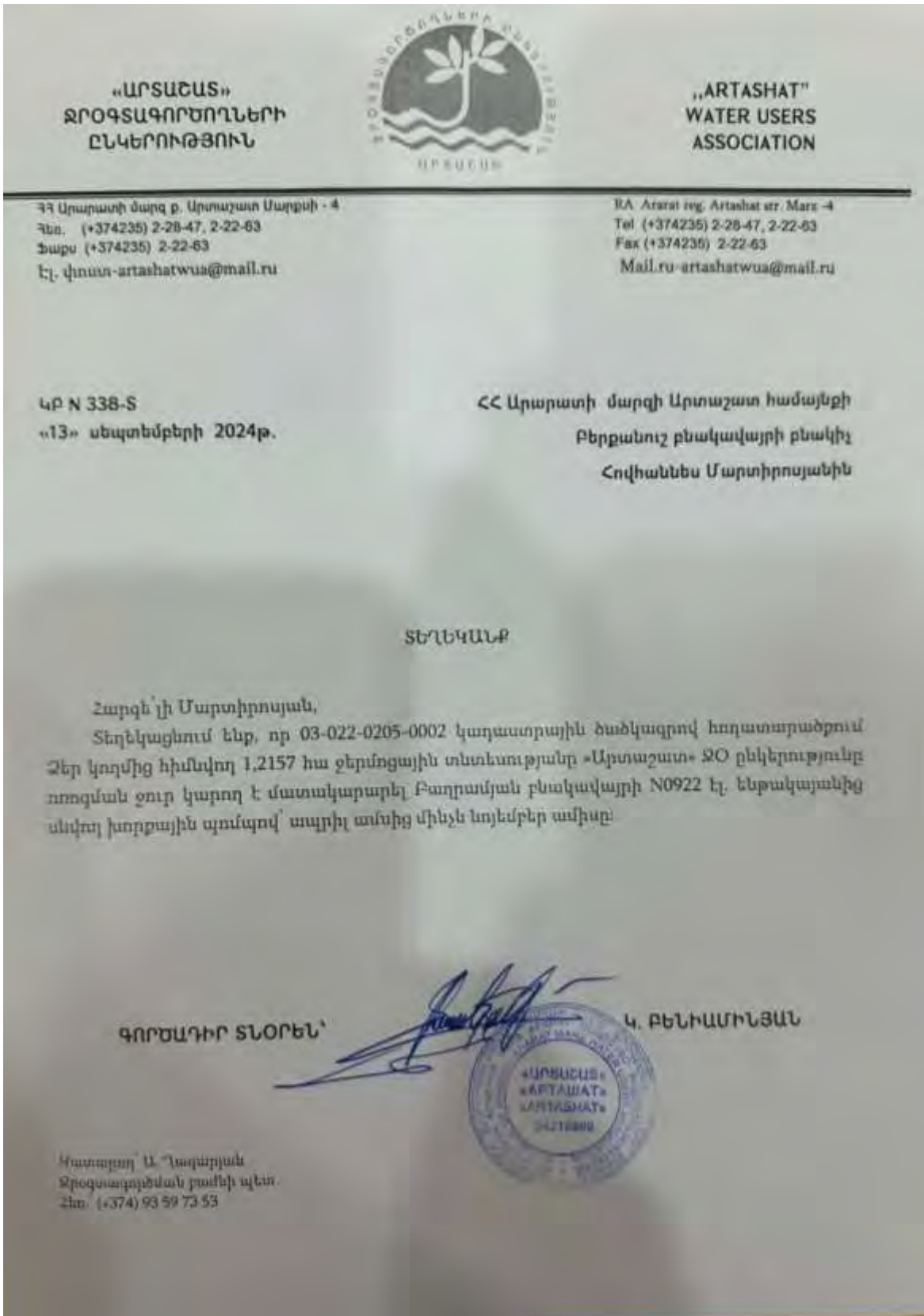
Հավելված 4.

Տարածքի հատակագիծը

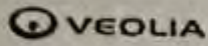

Հավելված 5.

«Վեոլիա ջուր» ՓԲԸ-ի հետ կնքած պայմանագիր

«Հաստատում եմ»
 Արմավրի մարզի Սեփակական բաժնի պետ՝
 Լ. Մարտիրոսյան
 05 08 2024թ.

Տեխնիկական պայման ՎՋ3602/2024
 (Շրջանային և կամ բնակարանական հեռացման)

ՄԱրարատ, և Արտաշատ, գ. Բաղրամյան, 3 հողամաս   Դերբեն Օհանյան   077859373

472 958

Համակարգ	Ջրամատակարարում	Ջրանեռացում	Հրդեհաշիջում
Կոմունիկացիայի զոնվերս վայրը	Տարածքից մոտ 420մ հեռավորությամբ	-	Տարածքի դիմաց
Գոյնազ խաղողակի տրամակվելը, ճնշումը, սնասկր	Ճ=400մմ, P=1.4 մբ. բուր.	-	Ճ=150մմ, P=1.4 մբ. պղ.
Միացման կետը	Տարածքից մոտ 420մ հեռավորությամբ անցնող ցրատարից	-	Տարածքի դիմացով անցնող ցրազծի վրա
Միացման տրամազվելը	Համառայն նախագծի		
Տրաչափի տրամազվելը			
Այլ պահանջներ	Ջրաշտիկի հանգույցի համար կառուցել դիտսեսթ	Ջրանեռացման համակարգը բացակայում է, առաջարկվում է կատարել ներմատիկ հոր սեփականատիրական տարածքում	Տես * կետը
Ջրամատակարարման գրաֆիկը	10.00-16.00		

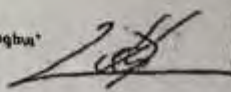
Կատարման աշխատանքները կատարելու համար անհրաժեշտ է տվյալ ոլորտում լիցենզավորված կազմակերպությանը պատվերի մակագմանախտազվալից փաստաթղթերի կազմում և դրանք համառայնեցնել «Առաջա Ջրա» ՓԲԸ-ի հետ :

Կատարման աշխատանքների տեխնիկական նախագրայունը, դիմող խայնցողությամբ, իրականացնում է «Առաջա Ջրա» ՓԲԸ-ն կամ ընկերության պաշտոնական կայքում նրա պարակետ ցանկում ցնդորկված կազմակերպությունը՝ դիմողի հաշվին : Կատարման նոր համակարգի մասում ցրամատակարարման և ցրանեռացման համակարգին իրականացնում է «Առաջա Ջրա» ՓԲԸ՝ դիմողի հաշվին :

Սալն տեխնիկական պայմանը տնի մեջ է 1 (ճնկ) տարի՝ դրանցում որվանից սկսած, այն ետրակա է ներկայացնում միջև տեխնիկական պայմանի ժամկետի ավարտը՝ դիմողի կողմից ներկայացրած շինմանի կիման վրա :

Կատարման ընթացքում, հազային աշխատանքներ իրականացնելիս, անհրաժեշտ է ճնդ բերել տվյալ համայնքի ղեկավարի, այլ իրավասու և կամ շահագրգիռ մարմինների կամ անձանց բուրյությունները և/ կամ համառայնությունները :

Տես. պայմանների մասնագետ՝

Ա.Այվոնյան

Հավելված 6.

«ՀԷՑ» ՓԲԸ-ի տեխնիկական պայմանը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷԼԵԿՏՐՈՎԿԱՆ ՑԱՆՑԵՐ

ELECTRIC NETWORKS OF ARMENIA

ЭЛЕКТРИЧЕСКИЕ СЕТИ АРМЕНИИ

№ ՏՊ - 300 - 10/0049

-20- 02 2024թ

ՀՀ Նրբակառուցման նախարարություն

ԲԱՇԽԱՄԱՆ ՑԱՆՑԻՆ ՄԻԱՑՄԱՆ ԷԼԵԿՏՐԱՍԱՏԱԿԱՐԱՐՄԱՆ ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՀՀ Նրբակառուցման նախարարություն, կառավարող ընկերություն՝ ՀԷՄՍՍԿԻ ՊՈՒՍԵՏ
Վանաձորի քաղաքում, Կոմիտասի պող. 27 հ համարի վրա

Տրվում է
Պատճենը

Սեփականատեր Էդուարդ Օրբանյան
«Արար» մե. ի. գ. ը. ճարտարագետ Գ. Համբարձումյան

Սպասողի հասցեն

Մարզ Արարատ, համայնք Արարատ
Գյուղ Բաղրաձանի հողամաս
Հայ Ճամբագիր՝ 03 027 0205 0000

Ստացման տեսակը

Հիմնական մուտքով

Պահանջվող հզորությունը (կՎԱ)

430

Սեման կետի շարունակ (կՎ)

10

1. Տարածքը էլեկտրամատակարարման իրականացման նպատակով, կնքել կցանի բազմաբաժնի ստացարձեք 400 կՎԱ հզորության 10/0.4 կՎ ներակազմակցության (ԳՈՍՏ 11970-85, ԳՈՍՏ 11625-87)
2. Սեփականատեր սեռումը իրականացնել «Պատան» 35/10 կՎ ներքին «ԼՂ»-ում 10 մետր երկարությամբ 185 մմ նակարանից՝ ճյուղավորումով, կառուցելով մոտ 430մ 10 կՎ սղալին գծով
3. Գյուղավորման առաջին հանգրվանի տեղադրել 10 կՎ շարունակ գծային բաժանակ
4. **Սահմանազատման կետում**՝ ներքին սղալի 10 կՎ ճյուղավորման սղալին, սղալինի և սեփականատերից թաղվածի սարքեր տեղադրել իրանցի և շարունակ ընդհատվածությունները թաղվածից սղալինից կապակցելով և սեփականատերից սղալինից կապակցելով «ՀԷՄՍՍԿԻ» ընկերության կողմից
5. **Էլեկտրակառուցման ճախագիծը՝ ճախագիտի համաձայնեցնել**՝ «Արար» համայնքապետարանի ճարտարագետի, «ՀԷՄՍՍԿԻ» ՓԲ բնկերության տեխնիկական սեկտորի և իրավաբանական աջակցություն կազմակերպությունների հետ
6. **Ստացումը կիրականացվի**՝ քաղաքաշինության տեխնիկական և հողագործական մեթոդական ստանդարտի մարմնի կողմից սովորական սովորական կառուցարարական աշխատանքի և «ՀԷՄՍՍԿԻ» ՓԲ բնկերության կողմից սովորական կառուցարարական և մասնագետի կողմից էլեկտրական մատակարարման պայմանագրի ամրագրության դեպքում

- Տեխնիկական պայմանագրի կառուցման համար կապակցել էլեկտրական
- Տեխնիկական պայմանագրի կառուցման համար կապակցել էլեկտրական

ՏԵԽՆԻԿԱԿԱՆ ՏՆՕՐԵՆ

Գ. ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

Համայնքապետարանի ավագանու որոշումը

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՐԱՐԱՏԻ ՄԱՐԶԻ ԱՐՏԱՇԱՏԻ ՀԱՄԱՅՆՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐ

07.11.2024թ.

Ք Ա Ղ Վ Ա Ծ Ք

ԱՐՏԱՇԱՏ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆՈՒ 11 սեպտեմբերի 2024 թվականի «ՆԵՐՍԵՍ
ՕՒԼԱՅԱՆԻ ԿՈՂՄԻՑ ԻՐ ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՆԴԻՍԱՑՈՂ, ՄԱՐԶ ԱՐԱՐԱՏ,
ՀԱՄԱՅՆՔ ԱՐՏԱՇԱՏ, ԳՅՈՒՂ ԲԱՂՐԱՄՅԱՆ 3 ՀՈՂԱՄԱՍ ՀԱՍՑԵՈՒՄ
ՋԵՐՄՈՑԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ
ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆԸ ՆԱԽՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ»
ԹԻՎ 248-Ա ՈՐՈՇՈՒՄԻՑ (ՆԻՍՏ N 10)

Ղեկավարվելով «Տեղական ինքնակառավարման մասին» օրենքի 18-րդ հոդվածի 1-ին մասի 42-րդ կետով, «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» օրենքի 11-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետով, Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի նոյեմբերի 19-ի N 1325-Ն որոշման N 1 հավելվածի 28-րդ կետի պահանջներով, հիմք ընդունելով Ներսես Օհանյանի կողմից լիազորված անձ Հովհաննես Մարտիրոսյանի դիմումի հիման վրա կայացած հանրային լսման արձանագրությունը՝

համայնքի ավագանին որոշում է՝

1. Տրամադրել նախնական համաձայնություն Ներսես Օհանյանի կողմից իր սեփականությունը հանդիսացող, մարզ Արարատ, համայնք Արտաշատ, գյուղ Բաղրամյան 3 հողամաս հասցեում ջերմոցային տնտեսության կառուցման աշխատանքների իրականացմանը:

2. Որոշումն ուժի մեջ է մտնում հրապարակմանը հաջորդող օրվանից:

Կողմ - 17

Դեմ - 0

Ձեռնպահ - 0

ԱԶԱՏՅԱՆ ԱՆԻ

ԲԱՐԱՅԱՆ ՄԱՐԻԱՄ

ԲԱՂԴԱՍՅԱՆ ՆԱՐԵԿ

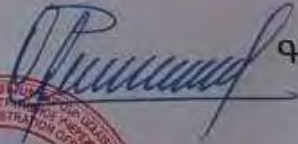
ԳՅՈՒԼԱՄԻՐՅԱՆ ՍԱՄԿԵԼ
ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ ԱՄԱԼՅԱ
ԿՈՍՏԱՆՅԱՆ ԱԼԲԵՐՏ
ՀԱԿՈԲՅԱՆ ԳՈՀԱՐ
ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ԱՐՏԱԿԱԶԴ
ՄԱՐԳԱՐՅԱՆ ՄԱՐՈ
ՄԿՐՏՉՅԱՆ ԿԱՌԼԵՆ
ՆԻԿՈԼՅԱՆ ՄԱՐԻԱՄ
ՇԱՀՆԱԶԱՐՅԱՆ ՀԱՄԼԵՏ
ՈՍԿԱՆՅԱՆ ՍՈՖԻԱ
ՍԱՅԱԴՅԱՆ ՍՅՈՒԶԱՆՆԱ
ՍԱՐԳՍՅԱՆ ԱՐՄԻՆԵ
ՍԱՐԳՍՅԱՆ ՍԵԴՐԱԿ
ՍՏԵՓԱՆՅԱՆ ՆԱՐԻՆԵ

Համայնքի ղեկավար՝

ԿԱՌԼԵՆ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Իսկականի հետ ճիշտ է՝

Աշխատակազմի քարտուղար՝

ԳՈՒ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

Հավելված 8

Հանրային քննարկման արձանագրություն, մասնակիցների ցանկ

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

2024 թվականի 08 ամսին N2543-Ն Պողոսյան հասցեով

Արարատի մարզի Արտաշատ համայնքի գ. Քարամյան 3-րդ հողատն հույսերով քանոնային տնտեսության կազմակերպիչ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ
01.08.2024թ.

Ը/Ը	Անուն, Ազգանուն	Էջևանության վայրերստկության հասցե Հեռ. համար	Ստորագրություն
1.	Խաչիկ Գրիգորյան	Արարատի համայնքի կենտրոնական օժանդակչի գրասենյակ 1061181-2058	
2.	Հուսիկ Գրիգորյան	Ք. Գրիգորյան 017-31-02-70	
3.	Նիկոլ Գրիգորյան	Արարատի համայնքի կենտրոնական օժանդակչի գրասենյակ 1061181-2058	
4.	Հրաչյա Աբրահամյան	Ք. ՄԱԿ Ծանուցվածք +374 9324625	
5.	Քարեն Արամյան	Վերաբերյալից համայնքի 093-52-10-13	
6.	Ավետիսյան Գրիգորի	Բնակիչ Բնակիչ 093-50-52-58	
7.	Գրիգորյան Զարգար	Արարատ 2րդ կայքի մասն 078-32-03-92	
8.	Սևակյան Արմեն	Բնակիչ 094-25-27-44	
9.	Գրիգորյան Գրիգոր	Բնակիչ 093-27-20-32	
10.	Պրոքուրոր Արմեն	Բնակիչ 098 831027	

11.	discharge of Kuchindhu spring about early 002-88-93-23	Note
12.		
13.		
14.		
15.		
16.		
17.		
18.		
19.		
20.		
21.		
22.		
23.		
24.		
25.		
26.		

ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

01.08.2024թ.

գ Բաղրամյան

2024թ. օգոստոսի 01-ին ժամը 11:00-ին «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման և փորձաքննության մասին» ՀՀ օրենքով /21.06.2014թ. ՀՕ-110-Ն/ (Օրենք), ինչպես նաև ՀՀ կառավարության 28.12.23 N2343-Ն որոշման հավելվածով սահմանված կարգով, Արարատի մարզի Արտաշատ համայնքի Բաղրամյան վարչական շրջանի ղեկավարի նստավայրում կայացավ Արտաշատ համայնքի գ" Բաղրամյան 3-րդ հողամաս հասցեում ջերմոցային տնտեսության կառուցման շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվության վերաբերյալ առաջին հանրային խումբ:

Ներկա էին Արտաշատ համայնքի, Բաղրամյան գյուղի ներկայացուցիչները, բնակիչները, Նախաձեռնողի լիազորված անձիք (Մասնակիցների ցանկը՝ ստորագրություններով և լուսանկարները կցվում են արձանագրությանը):

Ելույթ ունեցան՝

Հանրային քննարկումը բացեց **Արտաշատ համայնքի գյուղատնտեսության և բնապահպանության բաժնի գլխավոր մասնագետ Խաչիկ Պողոսյանը**, համայնքի ղեկավարի կողմից հանրային լսման համար լիազորված անձ՝ Խաչիկ Պողոսյանը: Ներկայացրեց հանրային լսման առարկան՝ Ներսես Օհանյանի կողմից նախատեսվում է կառուցել ջերմոցային տնտեսություն, նախատեսվող գործունեության վերաբերյալ հանրային քննարկման իրականացման կարգը՝ համաձայն կառավարության որոշման: Նշեց, որ հանրային քննարկման վերաբերյալ ծանուցումը կատարվել է Օրենքի և կառավարության որոշման պահանջներին համապատասխան և սահմանված ժամկետներում հանրային քննարկման վերաբերյալ հայտարարությունը հրապարակվել է «Առավոտ» օրաթերթում, տեղադրվել է համայնքապետարանի և գյուղապետարանի պաշտոնական կայքում և խոսքը փոխանցեց Նախաձեռնողի ներկայացուցչին:

Նախաձեռնողի կողմից լիազորված անձ՝ Հովհաննես Մարտիրոսյանը ներկայացրեց նախատեսվող գործունեության տեղադիրքը, ճարտարապետա-հատակագծային լուծումները, տեխնիկական ցուցանիշները: Նշեց, որ նախատեսվում է կառուցել ջերմոցային տնտեսություն ծաղկի աճեցման նպատակով, կառուցապատումը լինելու է թեթև կոնստրուկցիաներով, 1,2 հա մակերեսի վրա, նորագույն տեխնոլոգիաների կիրառմամբ:

Նախատեսվող գործունեության շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության գնահատման հաշվետվությունը մշակող՝ Հրանուշ Ալեքսանյանը ներկայացրեց, որ մշակվելու է ՇԱԿ հաշվետվություն համաձայն «Շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության և փորձաքննության մասին» օրենքի պահանջների, որը ենթակա է փորձաքննության: Նախատեսված են 2 հանրային խումբեր: Հաշվետվությունում կներառվի բոլոր այն միջոցառումները, որոնք շինարարության փուլում կիրառելով հնարավոր կլինի մեղմել և նվազագույնի հասցնել

հնարավոր ազդեցությունները: Շրջակա միջավայրի վրա հիմնական ազդեցությունը լինելու է փոշու տեսքով, որը կրելու է ժամանակավոր բնույթ: Շինհրապարակը կազմակերպվելու է տարածքի ներսում, շին. կազմակերպումը իրականացվելու է շին.կազմակերպման նախագծի պահանջներին համապատասխան, սահմանված միջոցառումները կնախատեսվեն՝ շենքի ցանցապատում, ջրցանման աշխատանքներ, փոշենստեցման նոր սարքեր, ամբողջ հարցերը մանրամասն կներկայացվի ՇՄԱԳ հայտում:

Խաչիկ Պողոսյան՝ տեխնիկական նպատակով վերցնելու ջուրը արդյոք օգտագործվելու է նաև ոռոգման նպատակով:

Հովհաննես Մարտիրոսյան՝ այո, ոռոգման նպատակով, հորից ջուրը վերցնելու ենք կուտակել ռեզերվուարում և օգտագործելու այն:

Խաչիկ Պողոսյան՝ կոմունիկացիաներից ինչ է լինելու, առկա են դրանց տեխնիկական պայմանները:

Հովհաննես Մարտիրոսյան՝ գազ, հոսանք, դրանց տեխնիկական պայմաններն արդեն առկա են:

Խաչիկ Պողոսյան՝ քանի ախատատեղ եք նախատեսել և որտեղից եք աշխատակիցներ վերցնելու, ցանկալի է տարածաշրջանից:

Հովհաննես Մարտիրոսյան՝ նախատեսվում է նվազագույնը 15 աշխատատեղ, աշխատակիցներին կներգրավենք Բաղրամյան գյուղից:

Հնչեցին նաև հարցեր կապված տեղադիրքի, հողի նպատակային նշանակության վերաբերյալ:

Խաչիկ Պողոսյանը եզրափակեց հանրային լսումը, նշելով, որ հանրային լսումից հետո 3 աշխատանքային օրվա ընթացքում կկազմվի հանրային լսման արձանագրությունը, իսկ 5 աշխատանքային օրվա ընթացքում հանրային լսման արձանագրությունը, լուսանկարները կամ տեսաձայնագրությունը կներկայացվի համայնքի ավագանուն և նախաձեռնողին:

Վարող՝ Արտաշատ համայնքի
գյուղատնտեսության և բնապահպանության բաժնի
գլխավոր մասնագետ Խաչիկ Պողոսյան

Նախաձեռնողի լիազորված անձ՝

